
Communicatie sector Economie

Traject
Opdrachtenboek
Taalondersteuning

Uitwerkingen

J.H.M. Mol

Drs. W.A. 't Hart

redactie Tekst | Support, Amsterdam
vormgeving Marjan Gerritse, Amsterdam
omslagfotografie Martin Hogeboom, Epe
opmaak LINE UP tekstproducties, Groningen

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt leermiddelen voor: primair onderwijs, algemeen voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en volwasseneneducatie en hoger beroepsonderwijs.
Voor meer informatie over ThiemeMeulenhoff en een overzicht van onze leermiddelen:
www.thiememeulenhoff.nl

Eerste druk, eerste oplage

© ThiemeMeulenhoff, Utrecht/Zutphen, 2005

Woord vooraf

Je leest nu in de uitwerkingen van *Traject Opdrachtenboek Taalondersteuning*. Dit opdrachtenboek voor spelling, grammatica en stijl hoort bij de methode *Traject*. *Traject Theorieboek* bevat de bijbehorende theorie. *Traject Opdrachtenboek Administratie* en *Traject Opdrachtenboek Handel* bevatten opdrachten voor de beroeps- en leercompetenties.

Het vinden van informatie in *Traject Theorieboek* is gemakkelijk. Bij elke opdracht staat een theorieverwijzing. Achter het opdrachtnummer staat bijvoorbeeld **zie E 11 t/m 11.3**. De informatie staat dan in het theorieboek hoofdstuk 11 tot en met 11.3 van afdeling E (= Spelling). Je kunt ook zoeken op trefwoord met behulp van het register. *Traject Opdrachtenboek Taalondersteuning* kan worden gebruikt naast *VakTraject Theorieboek*. Niet alle opdrachten worden door de theorie in *VakTraject Theorieboek* ondersteund. Na dit *Woord vooraf* vind je een studiewijzer voor *VakTraject*.

Met de opdrachten in *Traject Opdrachtenboek Taalondersteuning* werk je aan je algemene taalbeheersing die aan de basis ligt van je beroepscompetenties. Welke **opdrachten** je doet, hangt af van wat je al kunt, en van wat je wilt leren. Je kiest wat je wilt leren. Je beheert je eigen kennis en vaardigheden. In die zin sluit *Traject Opdrachtenboek Taalondersteuning* aan bij het competentieonderwijs. De opdrachten kunnen in alle wenselijke werkvormen worden gemaakt.

De eerste drie afdelingen behandelen achtereenvolgens de basis van spelling, grammatica en stijl. Vooraf onderzoek je met behulp van een aantal diagnostische toetsen 'waar je je bevindt op de leerlijn van dat onderdeel'.

Elke afdeling volgt een leerlijn. Bij elke diagnostische toets worden de nummers van de bijbehorende opdrachten gegeven. Ook worden de relevante paragrafen in *Traject Theorieboek* vermeld. Nadat je van een onderdeel de gewenste training hebt gedaan, maak je opnieuw de diagnostische toets. Het resultaat geeft aan of je voldoende bent gevorderd.

De afdelingen Spelling, Grammatica en Stijl hebben een eigen leerlijn, maar er zijn natuurlijk kruisverbanden aanwezig. Je moet bijvoorbeeld de grammaticale functie van een persoonsvorm kennen om de juiste spelling ervan te kunnen bepalen. Je docent helpt je zoeken naar de beste route tussen de afdelingen.

Met je docent stel je aldus voortdurend je studiewijzer bij. Je bespreekt op welke manier je werkt: met een dossier in eigen tempo, zelfstandig of in groepen. Je docent begeleidt je in je vorderingen.

De laatste afdeling, Training, bevat integratieve opdrachten. Hierin staan opdrachten waarmee je je taalbeheersing op peil kunt houden en kunt uitbreiden. De afdeling Training bevat veel bewerkingen van opdrachten stijl en spelling uit praktijkexamens zoals die door de Stichting Nederlandse Associatie voor Praktijkexamens worden afgenomen.

Met deze uitwerkingen van alle opdrachten kun je tijd- en plaatsonafhankelijk je vorderingen controleren. We wensen je hierbij veel succes toe.

J.H.M. Mol
Drs. W.A. 't Hart

Inhoud

Studiewijzer *VakTraject V*

Spelling

Diagnostische toetsen *1-4 2*

1 Werkwoordspelling o.t.t. *5-18 3*

2 Werkwoordspelling *19-40 5*

3 Spelling en interpunctie 1 *41-76 9*

4 Spelling en interpunctie 2 *77-110 15*

Grammatica

Diagnostische toetsen *111-116 24*

1 Basisgrammatica *117-147 25*

2 Werkwoordstijden en bedrijvende/lijdende vorm
148-159 31

3 Woordsoorten *160-168 33*

4 Het werkwoordelijk gezegde *169-175 35*

5 Zinsdelen *176-191 36*

6 Hoofdzin, bijzin en verbindingswoorden *192-201 40*

Stijl

Diagnostische toetsen *202-208 44*

1 Incongruentie *209-214 45*

2 Contaminatie *215-222 46*

3 Stijlfouten 1 *223-234 48*

4 Stijlmiddelen 1 *235-248 50*

5 Stijlfiguren/Stijlfouten 2 *249-263 52*

6 Zinsbouw 1 *264-281 55*

7 Zinsbouw 2 *282-299 59*

Training

1 Training spelling van de werkwoorden *300-324 64*

2 Training spelling *325-347 69*

3 Training woorden invullen *348-397 74*

4 Zinnen corrigeren *398-407 83*

5 Teksten corrigeren *408-437 87*

Studiewijzer *VakTraject*

De theorieverwijzingen bij de opdrachten in *Traject Opdrachtenboek Taalondersteuning* verwijzen naar *Traject Theorieboek*. De meeste opdrachten zijn ook te maken met ondersteuning vanuit *VakTraject Theorieboek*. Hierna vind je een overzicht.

SPELLING

Diagnostische toetsen 1-4: paragraafverwijzing naar *VakTraject Theorieboek* is gelijk.

- 1 Werkwoordspelling o.t.t. 5-18: paragraafverwijzing naar *VakTraject Theorieboek* is gelijk.
- 2 Werkwoordspelling 19-40: paragraafverwijzing naar *VakTraject Theorieboek* is gelijk.
- 3 Spelling en interpunctie 1 41-76: paragraafverwijzing naar *VakTraject Theorieboek* is gelijk.
- 4 Spelling en interpunctie 2 77-110: paragraafverwijzing naar *VakTraject Theorieboek* is gelijk.

GRAMMATICATA

2 Bedrijvende en lijdende vorm 155-158: *VakTraject Theorieboek* F 2.2.1

Overige opdrachten worden niet ondersteund door *VakTraject Theorieboek* en zijn daardoor moeilijk te maken.

STIJL

- 1 Incongruentie 210-214: *VakTraject Theorieboek* F 3.8
- 2 Contaminatie 215-222: *VakTraject Theorieboek* F 3.6
- 3 Stijlfouten 1 223-228: *VakTraject Theorieboek* F 3.1 t/m 3.4
- 5 Stijlfiguren/Stijlfouten 2 252-257: *VakTraject Theorieboek* F 3.1 t/m 3.4; 271, 272, 282: *VakTraject Theorieboek* F 2.2.3

De niet genoemde opdrachten worden niet ondersteund door *VakTraject Theorieboek* en zijn daardoor moeilijk te maken.

TRAINING

De opdrachten in deze afdeling hebben geen theorieverwijzing. Een groot deel is goed te maken voor *VakTraject*-gebruikers:

- 1 Training spelling van de werkwoorden 300-324: helemaal
- 2 Training spelling 325-347: helemaal
- 3 Training woorden invullen 348-397: helemaal
- 4 Zinnen corrigeren 398-407: naar inzicht van de docent
- 5 Teksten corrigeren 408-437: naar inzicht van de docent

Spelling

Diagnostische toetsen

1

Spelling: Werkwoordspelling o.t.t.

- 1 kruidt
- 2 verzorgt
- 3 stres
- 4 vindt
- 5 betreurt
- 6 volhard
- 7 beantwoordt
- 8 grenst
- 9 wil
- 10 wordt

2

Spelling: Werkwoordspelling en werkwoordsvormen

- A**
- 1 (1) persoonsvorm, (2) voltooid deelwoord, (3) persoonsvorm, (4) heel werkwoord
 - 2 (5) persoonsvorm, (6) persoonsvorm
 - 3 (7) persoonsvorm, (8) persoonsvorm, (9) voltooid deelwoord, (10) persoonsvorm
 - 4 (11) persoonsvorm, (12) persoonsvorm, (13) heel werkwoord, (14) persoonsvorm
 - 5 (15) persoonsvorm, (16) persoonsvorm, (17) voltooid deelwoord bijvoeglijk gebruikt
 - 6 (18) persoonsvorm, (19) heel werkwoord
 - 7 (20) voltooid deelwoord bijvoeglijk gebruikt

B

- 1 leiden
- 2 ontvluchte, meldde
- 3 bloedt
- 4 betaalt
- 5 racete
- 6 juichte, genoemd
- 7 gestrest
- 8 verklaart
- 9 verlichten
- 10 miste

3

Spelling: Spelling en interpunctie 1

A

- 1 reuzeschoenen = juist, in de betekenis 'fijne schoenen'; kan ook mét *n* (*reuzenschoenen*) in de betekenis van 'grote schoenen' (als van een reus) (E 5.2)
- 2 cd-tje = onjuist (E 7, 11.3)
- 3 Frit's fiets = onjuist (E 11.3)
- 4 bloesje = juist (E 7)
- 5 melodiën = onjuist (E 6)
- 6 Zuid-Amerikaans = juist (E 9)
- 7 bekenste = onjuist (E 1, *regel van overeenkomst*)
- 8 gejuichd = onjuist (E 2.2.1)
- 9 mbo'er = juist (E 11.3)
- 10 gedachtenreeks = onjuist (E 5.2)

B

Werkzoekenden, Franse, komma na 'solliciteren' moet een dubbele punt zijn of een punt (in dat geval begint 'zij' met een hoofdletter), etiket, twaalfhonderd. wordt, gepresenteerd, restaurants, topmensen, zakenleven. actie, initiatief, arbeidsbureau.

C

Zie de zinnen bij deze opdracht.

4

Spelling: Spelling en interpunctie 2

- 1 Toenemende werk(e)loosheid en een groeiende werkdruk voor de werkenden hebben economen en politicologen geïnspireerd tot de ingrijpendste voorstellen.
- 2 Als bedrijven bijvoorbeeld één werkzoekende per tien werknemers in dienst krijgen, worden beide problemen tegelijkertijd opgelost.
- 3 De werkzoekende geraakt uit zijn sociale isolement, doet de nodige werkervaring op en vergroot de kans op een reguliere baan.
- 4 Doordat aldus een half miljoen mensen niet langer buiten het arbeidsproces staan maar bijdragen aan een productieverhoging, wordt de concurrentiepositie van de Nederlandse bedrijven ten opzichte van lagelonenlanden in Oost-Azië en Oost-Europa verbeterd.
- 5 De fraudegevoeligheid zal afnemen, aangezien de uitkeringen via de werkgevers worden uitbetaald en de maatschappelijke solidariteit zal worden verhoogd.
- 6 Bovendien vloeit een deel van de collectief opgebrachte uitkeringen via lagere prijzen van producten weer terug naar de bevolking.

1 Werkwoordspelling

o.t.t.

5

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

6

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

7

Theorie

8

1 Vraag 1: is het werkwoord te veranderen in tijd? (E 2.2.1)

2 Als het antwoord op vraag 1 'ja' is, dan is het werkwoord een persoonsvorm. (E 2.2.1)

3 Vraag 2: is het werkwoord gecombineerd met een van de werkwoorden 'zijn', 'hebben' of 'worden'? (E 2.2.2)

4 Als het antwoord op vraag 2 'ja' is, dan is het werkwoord een voltooid deelwoord. (E 2.2.2)

5 Vraag 3: staat het werkwoord voor een zelfstandig naamwoord, geeft het daar een eigenschap van aan en staat het niet na 'te'? (E 2.2.3)

6 Als het antwoord op vraag 3 'ja' is, dan is het werkwoord een voltooid deelwoord bijvoeglijk gebruikt. (E 2.2.3)

7 Vraag 4: staat het werkwoord na 'te' of wordt het gecombineerd met een vorm van de hulp werkwoorden 'zullen', 'kunnen', 'moeten', 'mogen', 'willen', 'laten', 'blijven' of 'gaan'? (E 2.2.4)

8 Als het antwoord op vraag 4 'ja' is, dan is het werkwoord een heel werkwoord of infinitief. (E 2.2.4)

9 Als het antwoord op vraag 4 'nee' is, houd je de volgende mogelijkheden over: a onvoltooid deelwoord; b persoonsvorm gebiedende wijs/aanvoegende wijs.

10a Heb jij deze tekening gemaakt? Vraag 1: kan het werkwoord van tijd veranderen? Antwoord: ja, namelijk 'Had jij deze tekening gemaakt?' Conclusie: 'Heb' is een *persoonsvorm*.

10b Heb jij deze tekening *gemaakt*? Vraag 1: kan het werkwoord van tijd veranderen? Antwoord: nee, want *'Heb jij deze tekening *gemaakte*?' bestaat niet. Vraag 2: is het werkwoord gecombineerd met een van de

werkwoorden 'zijn', 'hebben' of 'worden'? Antwoord: ja, namelijk 'hebben'. Conclusie: 'gemaakt' is een *voltooid deelwoord*.

10c Ik wil ook wel zo goed *kunnen* tekenen. Vraag 1: kan het werkwoord van tijd veranderen? Antwoord: nee, want *'Ik wil ook wel zo goed *konden* tekenen' bestaat niet. Vraag 2: is het werkwoord gecombineerd met een van de werkwoorden 'zijn', 'hebben' of 'worden'? Antwoord: nee. Vraag 3: staat het werkwoord voor een zelfstandig naamwoord, geeft het daar een eigenschap van aan en staat het niet na 'te'? Antwoord: nee. Vraag 4: staat het werkwoord na 'te' of wordt het gecombineerd met een vorm van de hulpwerkwoorden 'zijn', 'hebben' of 'worden'? Antwoord: ja, namelijk 'willen'. Conclusie: het werkwoord is een *heel werkwoord*. (E 2.2 t/m 2.2.4)

9

Theorie

10

1 loopt

2 rijdt

3 schrijf

4 beantwoord

5 bent

6 wordt

7 bezorgt

8 verspreidt

9 geef

10 bied

11 biedt

12 word

13 Word

14 wordt

15 Wordt

11

1 wordt

2 Slaap

3 drijft

4 hoort

5 geloof

6 niest

7 ziet

8 bonst

9 heeft

10 draaft

11 puft

12 sterf

13 sla

14 vindt

15 biedt

12

1 veroveren

2 schijnt

3 is, leefde (is verleden tijd)

4 valt

5 wordt, aangeprezen (is voltooid deelwoord)

6 luidt

7 Lees

8 wijst

9 Vermijd

10 zegt

11 mag

12 maakt

13 blijft

14 vraagt

15 Sla

13

1 Deugt

2 hangt

3 werkt

4 dreigt

5 Vind

6 strijdt

7 wordt

8 lach

9 maken

10 Vind

14

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

15

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

16

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

17

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

18

Zie **Spelling: Werkwoordspelling o.t.t.** in opdracht 1.

2 Werkwoordspelling

O.v.t.

19

Theorie

20

- 1 verzamelt
- 2 mistte
- 3 miste
- 4 paste
- 5 onthult
- 6 erfde
- 7 beantwoordde
- 8 geloofde
- 9 meldde
- 10 gebeurt
- 11 vergoedde
- 12 verbaasde
- 13 haastten
- 14 Besteed
- 15 kostte

21

- 1 Grenst
- 2 werd
- 3 bonsde(n)
- 4 stoofde
- 5 giste
- 6 erft
- 7 slipte
- 8 vertoefden
- 9 gebeurt
- 10 besteedt
- 11 hechtte
- 12 vergaart
- 13 brandden
- 14 bevreedt
- 15 meldde

Voltooid deelwoord

22

Theorie

23

- 1 beïnvloedde
- 2 geleend
- 3 verbeterd
- 4 gebeurt
- 5 dichtgeslibd
- 6 begrootte
- 7 verguisd
- 8 geschrobd
- 9 overhoort
- 10 verhoogd
- 11 Vindt
- 12 vergoedde
- 13 toegejuicht
- 14 controleert
- 15 voltooit

24

- 1 kruidde
- 2 verzorgt
- 3 geërgerd
- 4 betreurt
- 5 verwachtte
- 6 benadert
- 7 Volhard
- 8 begrensd
- 9 laadden
- 10 bezorgde
- 11 gesolliciteerd
- 12 bereidde
- 13 beseft
- 14 Aanvaard
- 15 vergaart

25

- 1 fietst
- 2 bette
- 3 gekletst
- 4 afgetuigd
- 5 putten

- 6 snauw
- 7 grenst
- 8 luchtte
- 9 uitgewuifd
- 10 rondgebazuind
- 11 lunchte
- 12 giste
- 13 hossen
- 14 druisten
- 15 geplaveid

Voltooid deelwoord

bijvoeglijk gebruikt

26

Theorie

27

- 1 vervuild
- 2 vervuilde
- 3 gepoot
- 4 gepote
- 5 beschadigd
- 6 beschadigde
- 7 verwacht
- 8 verwachte
- 9 geërfd
- 10 geërfde
- 11 verkocht
- 12 verkochte
- 13 vermist
- 14 vermiste
- 15 gedode

28

- 1 aangewend
- 2 aangewende
- 3 aangewend
- 4 aangewende
- 5 beantwoord
- 6 beantwoorde
- 7 uitgebreid
- 8 uitgebreide
- 9 geïnformeerd

- 10 geïnformeerde
- 11 opgelost
- 12 opgeloste
- 13 afgelast
- 14 afgelaste
- 15 gelaste

Alle werkwoordsvormen

29

Theorie

30

- 1 aangerichte
- 2 afgehaald
- 3 Behandel
- 4 beklaagt
- 5 Benijdt
- 6 beoogd
- 7 besteden
- 8 betekent
- 9 geracet
- 10 gefinisht
- 11 strete
- 12 gisten
- 13 Leidt
- 14 geleid
- 15 geloste

31

- 1 melden
- 2 ontvreemde
- 3 optreed
- 4 geschaatst
- 5 toegejuicht
- 6 uitgestelde
- 7 verantwoordden
- 8 verklaart
- 9 verlichten
- 10 miste
- 11 gekookte
- 12 verplichtten
- 13 verraste
- 14 verzande
- 15 volhardt

32

- 1 hol, holde, heeft gehold
- 2 hel, helde, heeft geheld
- 3 haal, haalde, heeft gehaald
- 4 heel, heelde, heeft geheeld
- 5 loods, loodste, heeft geloodst
- 6 rits, ritste, heeft geritst
- 7 bruis, bruiste, heeft gebruist
- 8 wens, wenste, heeft gewenst
- 9 verbaas, verbaasde, heeft verbaasd
- 10 verschans, verschanste, heeft verschanst
- 11 verf, verfde, heeft geverfd
- 12 surf, surfte, heeft gesurft
- 13 lanterfant, lanterfantte, heeft gelanterfant
- 14 likkebaard, likkebaardde, heeft gelikkebaard
- 15 verafgood, verafgoodde, heeft verafgood
- 16 neurie, neuriede, heeft geneuried
- 17 bowl, bowlde, heeft gebowld
- 18 playback, playbackte, heeft geplaybackt

33

Theorie

34

- 1 Als het *werkwoord* te *veranderen is van tijd*, is het een *persoonsvorm*. En andersom: het is een *persoonsvorm* dus het kan van tijd veranderen gaat ook meestal op, behalve bij de gebiedende wijs (zie vraag 2). (E 2.1.1) Komt het *werkwoord* voor met een vorm van de werkwoorden *zijn*, *hebben* of *worden*, dan is het een *voltooid deelwoord*. Het voltooid deelwoord kan *niet* van tijd veranderen. (E 2.1.2) Staat het werkwoord *vóór* een *zelfstandig naamwoord* en geeft het daarvan een eigenschap, dan is het een *voltooid deelwoord* *bijvoeglijk gebruikt*. Het voltooid deelwoord bijvoeglijk gebruikt kan *niet* van tijd veranderen. (E 2.1.3) Staat het werkwoord na het woord 'te' of komt het voor in combinatie met een vorm van de hulpwerkwoorden 'zullen', 'kunnen', 'moeten', 'mogen', 'willen', 'laten', 'blijven' of 'gaan', dan is het een *heel werkwoord*. Het hele werkwoord kan *niet* van tijd veranderen. (E 2.1.4)
- 2 Het is een *persoonsvorm* dus het kan van tijd veranderen gaat meestal op, behalve bij de gebiedende wijs. (E 2.1.1)
- 3 Ja. Het woord *ging* is een verleden tijd. Alleen de

persoonsvorm kan in de verleden tijd voorkomen.

4 Dat hangt ervan af welke werkwoordsvorm je moet spellen. Als het woord *persoonsvorm* is, spel je *gebeurt*. Is het voltooid deelwoord, dan spel je *gebeurd*.

5 Iemand betaalt per kas. Hierbij is 'betaalt' de tegenwoordige tijd. Je vindt ook wel de opmerking 'betaald per kas'. Aan de spelling kun je zien dat dit het voltooid deelwoord moet zijn. De zin is een afkorting van 'Dit is betaald per kas'.

6 'De verteller vertelt'. Hij doet het zelf. De titel van het boek van Harry Mulisch bevat het voltooid deelwoord 'verteld'. De zin is een verkorting van zoiets als 'Hier wordt over de verteller verteld'. Het boek gaat dus over een verteller.

35

- 1 ontdekte
- 2 ging
- 3 zou
- 4 had
- 5 had
- 6 ging
- 7 was
- 8 heeft
- 9 trof
- 10 was, voorkom

36

- 1 was
- 2 zag
- 3 is, gesignaleerd
- 4 moet, gezwommen
- 5 zakte
- 6 heeft, gehad
- 7 was, gedreven, heeft
- 8 worden, waargenomen, zijn
- 9 zal, gejaagd; geleverd, heeft
- 10 is, gebleven, weet

37

De opdracht bevat geen voltooid deelwoorden bijvoeglijk gebruikt.

- 1 ken
- 2 luidt, kan, zal
- 3 heeft
- 4 zegt, was

- 5 is, opgevallen, misgaat, gaat
- 6 zijn
- 7 hebben, luistert, maakt
- 8 vertrekt, ziet, vertrekt, kom
- 9 zei, komt, is
- 10 afvraagt, hebt, gehaald, heb, gedaan
- 11 twijfelt, hebt, heb
- 12 bent, moet, kun
- 13 aarzelt, hebt, heb
- 14 moet, heb, riep, aanvraag
- 15 Is, opgevallen, zit

38

- 1 (1) opkijken = persoonsvorm
- 2 (2) inleveren = heel werkwoord, (3) afgelegd = voltooid deelwoord
- 3 (4) deed = persoonsvorm
- 4 (5) bleek = persoonsvorm, (6) hebben = heel werkwoord
- 5 (7) getrainde = voltooid deelwoord bijvoeglijk gebruikt
- 6 (8) bedacht = voltooid deelwoord
- 7 (9) liet = persoonsvorm, (10) afleggen = heel werkwoord
- 8 (11) hadden = persoonsvorm

- 9 (12) oogde = persoonsvorm, (13) passeerde = persoonsvorm
- 10 (14) doen = heel werkwoord, (15) geweest = voltooid deelwoord
- 11 (16) uitgefloten = voltooid deelwoord
- 13 (17) vinden = heel werkwoord, (18) zagen = persoonsvorm
- 14 (19) gingen = persoonsvorm, (20) kwam = persoonsvorm

39

- 1 was, namen, hadden
- 2 concludeerde, had
- 3 constateerde, was
- 4 werd, sorteerde, werd
- 5 bleek, had
- 6 ging
- 7 bleven
- 8 kostte
- 9 leek, was
- 10 adviseerde

40

Zie **Spelling: Werkwoordspelling en werkwoordsvormen** in opdracht 2.

3 Spelling en interpunctie 1

41

Theorie

42

1 De spelling van de Nederlandse taal gaat uit van vier regels: 1 de regel van de beschaafde uitspraak; 2 de regel van de gelijkvormigheid; 3 de regel van de overeenkomst; 4 de regel van de afleiding.

2a Paard – paarden; het spellen van de *d* in *paard* is volgens de regel van gelijkvormigheid: een bepaald woord altijd op dezelfde manier spellen.

2b Breedte – diepte; het spellen van de *dt* in *breedte* volgt de regel van overeenkomst; woorden op dezelfde manier vormen.

2c Weliswaar; het spellen met één *l* in plaats van twee volgt de regel van de afleiding; het woord bestond vroeger uit drie losse woorden.

2d Handdoek; het spellen van dubbele *d* volgt de regel van gelijkvormigheid; *hand* en *doek* worden ook in samenstellingen altijd hetzelfde geschreven.

2e Stationschef; het spellen van de *s* als tussenklank volgt de regel van de overeenkomst; overeenkomstig andere samenstellingen met 'station', zoals 'stationsplein'.

2f Cadeau; het spellen van de *c* en de *eau* volgt de regel van de afleiding; het woord komt uit het Frans.

2g Beantwoordde; het spellen van de dubbele *d* in de verleden tijd volgt de regel van de overeenkomst; overeenkomstig de schrijfwijze van andere werkwoorden, zoals 'speelde', 'stormde'.

2h Baby; het spellen van een *y* in plaats van *ie* volgt de regel van de afleiding; het woord komt uit het Engels.

3 Naar eigen inzicht.

4 Bij de lastige woorden in E 16 is meestal sprake van de regel van afleiding, dat betekent dat de studenten de meeste spellingswijzen dus uit hun hoofd moeten leren.

43

Theorie

44

1 Wanneer je de *s* hoort, schrijf je de tussenletter *s* in samenstellingen. Als je deze niet kunt horen, moet je kijken naar een verwant woord: *Stationsstraat* vanwege *Stationsweg*. (E 5.1)

2 Je schrijft de tussenletter *n* als het eerste deel van de samenstelling uitsluitend een meervoud op *en* heeft. (E 5.2)

3 Uitzonderingen hierop zijn o.a.: *Onze-Lieve-Vrouwekerk*, *Koninginnedag*, *maneschijn* (eerste deel van de samenstelling kan uitsluitend enkelvoud zijn); *paardebloem*, *kattekruid* (plantkundige namen waarvan het eerste deel van de samenstelling een dierennaam is); *beregoed*, *boordevol*, *reuzehonger* (eerste deel van de samenstelling heeft een versterkende werking); *flierefluiter*, *bolleboos*, *kinnebak*, *schattebout* (woorden die niet meer als samenstelling ervaren worden, d.w.z. waarvan de samenstellende delen niet (in dezelfde betekenis) los voorkomen). (E 5.2) Je schrijft de tussenletter *e* in samenstellingen als het eerste deel van de samenstelling alleen een enkelvoud of geen meervoud op *en* kent: *rijstepap*, *tarwebrood*, *conciërgewoning*, *horlogemaker*. Is het eerste deel van *de* samenstelling een zelfstandig naamwoord dat eindigt op een toonloze *e* (zoals in het woord *de*) en heeft het een meervoud dat zowel kan eindigen op *s* als op *en*? Dan schrijf je de tussenletter *e*: *gedachtestroom* (gedachten/gedachtes), *secretarissecongres* (secretarissen/secretaresses), *lindeboom* (linden/lindes). (E 5.3)

45

- 1 speldenkussen
- 2 woordenlijst
- 3 groentesoep
- 4 zonsondergang
- 5 staatsschuld
- 6 bordenwasser
- 7 volksstammen
- 8 tentenkamp
- 9 kersenpit
- 10 handelsschool
- 11 dieptepunt
- 12 hazenlip
- 13 eendenkooi

14 dennenboom

15 mensenheugenis

46

1 gastenboek

2 kapperszaak

3 herenhuis

4 vriendendienst

5 hartendief

6 gemeentehuis

7 lampenkap

8 schaapskooi

9 kersenjam

10 kippenei

11 computersysteem

12 bestuurszaken

13 rozenstruik

14 duiventil

15 brillenkoker

47

Theorie

48

1 Woorden uit een andere taal, zoals 'cadeau', krijgen een *s* (en niet een 's'): *cadeaus*. (E 6)

2 Woorden die eindigen op een *u*, zoals 'paraplu', krijgen de meervoudsvorm 's: *paraplu's*. De apostrof is als leesteken noodzakelijk. (E 6)

3 Het meervoud van 'bacterie' is *bacteriën*. De klemtoon ligt *niet* op de laatste lettergreep. Het meervoud van 'fantasie' is *fantasieën*. De klemtoon ligt op de laatste lettergreep. (E 6)

4 Een verkleinwoord eindigt op *je*. (E 7)

5 Een bijvoeglijk naamwoord kent een onverbogen vorm en een vorm eindigend op *e*. (F 3.4)

6 Een stoffelijk bijvoeglijk naamwoord is een naamwoord dat aangeeft van welk materiaal iets is gemaakt. (E 8; F 3.4)

7 Een stoffelijk bijvoeglijk naamwoord eindigt op *en*. (E 8)

8 Dat zijn o.m. 'plastic', 'rubber', 'nylon', 'aluminium', 'platina', 'mica', 'gummi'. (E 8)

49

1 agenda's

2 symfonieën

3 vakanties

4 hobby's

5 logés

6 drieën

7 orchideeën

8 dictees

9 etalages

10 vrachtauto's

11 ski's

12 cadeaus

13 abonnees

14 industrieën

15 melodieën

50

1 omaatje

2 lammetje

3 hobby'tje

4 kooitje

5 reëutje

6 bloemetje/bloempje

7 penninkje

8 pianootje

9 koninkje

10 taxietje

11 jongetje

12 wielkje

13 vergissinkje

14 knolletje

15 stemmetje

51

1 zilveren

2 katoenen

3 nylon

4 oude

5 rubber(en)

6 mahoniehouten

7 plastic

8 goedkope

9 aluminium

10 porseleinen

- 11 glazen
- 12 kartonnen
- 13 linnen
- 14 betonnen
- 15 platina

52

Theorie

53

- 1 zak-doe (bij samenstellingen staat het afbrekingsteken tussen de samenstellende delen)
- 2 brood-je (het afbrekingsteken staat voor het achtervoegsel)
- 3 Kro-aat (het afbrekingsteken staat tussen twee klinkers die samen geen aanduiding van één klank vormen)
- 4 amb-ten (bij meer dan twee medeklinkers gaan er zoveel medeklinkers naar de volgende lettergreep als er aan het begin van een Nederlands woord kunnen voorkomen)
- 5 bes-te (het afbreekstreepje staat tussen twee medeklinkers)
- 6 leeu-wen (staat er één medeklinker tussen klinkers, dan gaat die naar de volgende lettergreep)

54

- 1 ei-land
- 2 woon-huis
- 3 blind-doe (k)
- 4 paar-den
- 5 erw-ten
- 6 boos-aar-dig
- 7 schrift-je
- 8 tan-ken
- 9 acht-tien
- 10 me-rel
- 11 boom-pjes
- 12 ca-deau

55

- 1 stoei-en
- 2 gas-ex-plo-sie
- 3 dienst-ver-rich-ting
- 4 ma-ho-nie-hou-ten
- 5 de-ge-ne-ra-tie-ziek-te

- 6 bloed-dor-stig
- 7 wel-va-rend
- 8 gril-lig-heid
- 9 he-te-lucht-o-ven
- 10 ma-na-ge-ment
- 11 her-in-ter-pre-te-ren
- 12 ver-ras-sing

56

Theorie

57

- De volgende woorden moeten aaneengeschreven zijn.
- 1 doodgeschoten
 - 3 achterbank, jachtgeweer, neergelegd

58

Theorie

59

- 1 *Deze* (eerste letter van een zin)
- 2 's *Morgens* (eerste letter na een verkort woord)
- 3 *Kerst* (naam van een feestdag); *Alice* en *Ad* (namen van personen); *Noord-Brabantse Hilvarenbeek* (aardrijkskundige namen)
- 4 *Heli*us-haven ('aardrijkskundige' naam); *Willem-Jacob* en *Het Avontuur* (namen van schepen)
- 5 *De Jongh* (naam van een persoon); *P.S.* (afkorting)

60

Kaapverdiaan loopt door Beneluxtunnel

- 1 De politie van Schiedam heeft maandagmiddag een 53-jarige Kaapverdiaanse zeeman uit een tunnelbuis van de Beneluxtunnel gehaald.
- 2 De man liep er monter doorheen, op weg naar het centrum van Rotterdam.
- 3 Dankzij de politie kwam een einde aan de levensgevaarlijke wandeling.
- 4 Het verkeer bij de Beneluxtunnel werd in één richting stilgelegd, waarna de zeeman kon worden aangehouden.
- 5 De politie zette hem bij de Merwedehaven af en legde hem daar uit hoe hij verder naar het centrum kon wandelen.

61

- 1 In de voorjaarsvakantie las ik een boek van Harry Mulisch.
- 2 Het boek, getiteld *De Aanslag*, gaat gedeeltelijk over de Tweede Wereldoorlog.
- 3 Ga jij naar de Westerik-tentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum?
- 4 In het *Algemeen Dagblad* van 22 juni las ik een artikel over de werkzaamheden van de Rotterdamse Kamer van Koophandel.
- 5 De kerstcadeaus mogen op eerste kerstdag pas uitgepakt worden.

62

Theorie

63

- 1 Een zin eindigt met een punt. (E 10.1)
- 2 Dubbelepunt: toelichting (voor wie de brief bestemd is); de punten in *t.a.v.* ter aanduiding van woorden die afgekort zijn; een zin eindigt met een punt. (E 10.1; E 10.4)
- 3 Komma tussen twee persoonsvormen. (E 10.2)
- 4 Dubbelepunt: voor een opsomming; komma's tussen de delen van een opsomming. (E 10.2; E 10.4)
- 5 De bijstelling staat tussen twee komma's. (E 10.2)
- 6 Vraagteken na een directe vraag. (E 10.5)
- 7 Uitroepteken na een uitroep of bij nadruk. (E 10.6)
- 8 Punt aan het eind van de zin. Omdat in deze zin sprake is van een indirecte rede, plaats je geen vraagteken. (E 10.1; E 10.5)

64

- 1 Heb jij wel eens iemand een loer gedraaid?
- 2 Tien tegen een dat je niet weet waar deze uitdrukking vandaan komt.
- 3 Waarschijnlijk houdt 'loer' verband met loeren, waardoor de betekenis van de uitdrukking is: misbruik maken van de kennis die je van iemand 'afgeloerd' hebt.
- 4 Sommige taalkundigen zijn van mening dat 'loeren' 'bedriegen' betekent.
- 5 Nu vraag je je af hoe het zit met dat 'draaien'.
- 6 'Draaien' betekent 'leveren', maar er is ook nog een andere verklaring(,) ontleend aan de valkerij.
- 7 Afgerichte valken zullen in duikvlucht trachten

patrijzen te slaan die door de valkenier en zijn hond zijn opgejaagd.

8 Moet de valk bij de jager terugkomen, dan draait deze met een loer, een voorwerp dat enigszins lijkt op een vogel.

9 De jager gebruikt de loer als schijnprooi.

10 Je kunt dus zeggen dat de valk door de valkenier, de loerdraaier, bedrogen wordt.

65

Theorie

66

- 1 koppelteken; samenstelling met een naam (E 11.1)
- 2 koppelteken; samenstelling met cijfers (E 11.1)
- 3 koppelteken; voorkomt verkeerde uitspraak (de *o* en de *e* kunnen samen als één klank voorkomen); het woord is een samenstelling (E 11.1)
- 4 trema; voorkomt verkeerde uitspraak (de *e*'s kunnen samen als één klank voorkomen); geeft aan dat met de *e* een nieuwe lettergreep begint; het woord is een afleiding (E 11.2)
- 5 trema; voorkomt verkeerde uitspraak (de *e* en de *i* kunnen samen als één klank voorkomen); geeft aan dat met de *i* een nieuwe lettergreep begint; het woord is een afleiding (E 11.2)
- 6 apostrof; om aan te geven dat de eerste twee letters van *des* zijn weggelaten (E 11.3)
- 7 apostrof; voorkomt verkeerde uitspraak (meervoudsvorm bij woorden die eindigen op *u*) (E 11.3)
- 8 apostrof; voorkomt verkeerde uitspraak (bijvoeglijk gebruikte eigennaam eindigend op *o*) (E 11.3)
- 9 apostrof; om aan te geven dat een *s* is weggelaten (bijvoeglijk gebruikte eigennaam eindigend op *s*) (E 11.3)
- 10 apostrof; om merknaam duidelijk te laten uitkomen (E 11.3)
- 11 vervangingsteken (weglatingsstreepje); om samentrekking van een woorddeel aan te geven (E 11.4)
- 12 koppelteken; samenstelling met Latijns voorvoegsel (E 11.1)
- 13 koppeltekens; hiermee geef je aan dat winst-en-verlies een eenheid is
- 14 trema; het geeft bij 'reëel' aan dat daar een nieuwe lettergreep begint, die een lange 'ee' heeft; het trema

moet gehandhaafd blijven bij de afleiding

15 koppelteken; afleiding van een naam en één woord

67

- 1 een vmbo-leerling
- 2 reclameadvertentie
- 3 oude en jonge jenever
- 4 niet-bestaande woorden
- 5 in- en uitgang
- 6 ex-echtgenoot
- 7 maandagmiddag en -avond
- 8 's-Gravenhage
- 9 zee-eend
- 10 mevrouw Vellinga-Spit
- 11 toe-eigenen
- 12 lage lonen
- 13 lagelonenlanden (dit woord moet aan elkaar, zonder koppelteken)
- 14 de Frans-Duitse samenwerking
- 15 Eerste-Kamervoorzitter

68

- 1 Miranda's bromfiets
- 2 na-apers
- 3 een financieel verslag
- 4 afdeling Financiën
- 5 met ons drieën
- 6 Jans boeken (ook: Jans', als de naam reeds met s wordt geschreven)
- 7 Frits' boeken
- 8 oma's boeken
- 9 de geopereerde patiënten
- 10 een beëdigd tolk-vertaler
- 11 knieën
- 12 Verkade's biscuit
- 13 oliën
- 14 officieel
- 15 vacuüm

69

Theorie

70

- 1 De *c* wordt meestal gebruikt in woorden die aan een andere taal zijn ontleend.
- 2 *Artiest* wordt met *ie* gespeld, omdat op deze klank de

klemtoon valt. *Academie* wordt met *ie* gespeld, omdat deze klank aan het eind van het woord (open lettergreep) staat. Een uitzondering op de regels is *juli* (*januari, februari en juni*). *Pyjama* heeft een *y*: veel van oorsprong niet-Nederlandse woorden worden met *y* gespeld.

71

- 1 *beitel*
- 2 *breinaald*
- 3 *activiteit*
- 4 de *motivering* van de rector
- 5 een *hypotheekakte*
- 6 *vlijmscherp*
- 7 een *wonderbaarlijk akkoord*
- 8 het *Belgische schip* was *gekapseisd*
- 9 een *minimumeis*
- 10 in *januari* is het rustig op de *kinderboerderij*
- 11 Er zijn twee *archivarissen* in het *archief*.
- 12 De *automobilist* reed *gevaarlijk* en spotte met zijn *gezondheid*.
- 13 De *conciërge* zorgt *praktisch altijd* voor het *kopiëren*.
- 14 *elektriciteit*
- 15 Hij *leidt* een goed leven.

72

- 1 In *Den Haag* vergadert de *ministerraad* in de *Tweede Kamer* over de *voorjaarsnota*.
- 2 *Als je me niet gelooft, ga dan zelf kijken*.
- 3 *Ik kon je 's middags niet bereiken*.
- 4 *Houd jij van perziken?*
- 5 De *patiënten* van het *ziekenhuis* werden verrast door *Sint-Nicolaas*.
- 6 *Boven op de personenauto's* lagen *ski's*.
- 7 In *Zeeuws-Vlaanderen* ligt een plaatsje dat *Nummer Een* heet.
- 8 *Het baby'tje* speelde met een *zilveren rammelaar*.
- 9 In de *Middeleeuwen* werden de *boeren, burgers* en *buitenlui* vaak *gekweld* door *pest, cholera* en andere *ziekten*.
- 10 *Veel epidemieën* waren te *wijten* aan *onhygiënische gewoonten*.
- 11 *Ik heb veel cadeaus gekregen*, zoals een *nieuwe radio* en een *boek over surfen*.
- 12 De *minister* ging *akkoord* met de *belastingmaatregel*.

13 *Hij prijsde* de artikelen op verzoek van de directeur opnieuw.

14 *Als je naar Amsterdam rijdt*, moet je 's ochtends rekening houden met files bij de Coentunnel.

15 *Karel de Grote was geliefd* bij zijn onderdanen.

73

1 *Ik benijd* de secretaris van deze vakbondsorganisatie niet.

2 *Zo-even* liep de conciërge naar de docent Nederlands.

3 *De afgelaste voetbalwedstrijd* zorgde voor veel hilariteit.

4 *Aanvaard* je die baan in 's-Hertogenbosch of blijf je werken voor een uitzendbureau?

5 *In het automuseum* stonden een oude Rolls Royce en een Bugatti Royale naast elkaar opgesteld.

6 *Hare hoogheid verblijdde* op Koninginnedag Rotterdam met een bezoek.

7 *Vandaag wordt* Martijn twee jaar.

8 *Op kerstmaandag rijdt* de familie Van Winkelhof naar Asperen.

9 *De filosoof* woonde met zijn schoonmoeder in een woninkje aan de Marktstraat.

10 *In het klooster brouwden* de monniken tot voor kort diverse biersoorten.

11 *Met bepaalde chemicaliën* moet je voorzichtig zijn.

12 *Het jongetje verwachtte* niet dat zijn autootje het water in zou rijden.

13 *Een dokter* hoeft geen doctor te zijn om een huisartsenpraktijk te beginnen.

14 *De brief* die hij 's avonds postte, belandde de volgende morgen op de mat van de geadresseerde.

15 *Wist jij* dat Willem van Oranje ook Willem de Zwijger genoemd wordt?

74

1 *De gebruiksaanwijzing* was slecht vertaald.

2 *Ik heb* een vulpen, een encyclopedie en een schaakspel van mijn oom geërfd.

3 *De verwachte brief* bevatte weinig nieuws.

4 *Wat heeft je bezield* om die pastelkleurige pyjama te kopen?

5 *Het vermiste meisje* fietste vrolijk door het duinlandschap.

6 *De vrachtwagenchauffeur* verleende na de aanrijding direct hulp.

7 *De oma's* pochten vorige week over de schoolprestaties van hun kleinkinderen.

8 *De tewaterlating* van het schip vindt plaats op 27 september.

9 *Hij gelooft* dat de verzekeringsmaatschappij binnen drie weken uitbetaalt.

10 *Tijdens de wedstrijd* heeft Rutger zich op de eerste plaats gehandhaafd.

11 *De scheidsrechter* werd door het publiek dikwijls uitgefloten.

12 *Op onze school* werken de ervarenste docenten aan de toestandkoming van het lesmateriaal.

13 *Het onvoorbereid* gemaakte dictée barstte van de spelfouten.

14 *De verbrede weg* is dinsdag jl. geasfalteerd.

15 *Rijd* je vaak op de fiets naar het Cultureel Centrum/cultureel centrum?

75

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

76

Zie **Spelling: Spelling en interpunctie 1** in opdracht 3.

4 Spelling en interpunctie 2

77

Theorie

78

1 Je onderscheidt persoonsvorm, voltooid deelwoord, voltooid deelwoord bijvoeglijk gebruikt en heel werkwoord. Je laat je bij de spelling van een werkwoord leiden door de schrijfwijze van een werkwoord dat op overeenkomstige manier is gevormd. Persoonsvormen van regelmatige werkwoorden worden alle op dezelfde manier geschreven. Voltooid deelwoorden, voltooid deelwoorden bijvoeglijk gebruikt en hele werkwoorden volgen alle vaste spellingsregels. Daarom is het belangrijk dat je in een zin herkent welke vorm een werkwoord heeft. (E 2.1)

2 De gebiedende wijs is een persoonsvorm. (E 2.1.1)

3 Je kunt snel achterhalen of een voltooid deelwoord eindigt op een *t* of een *d* door te kijken of de persoonsvorm verleden tijd van het werkwoord met *te* of *de* wordt gespeld (vergelijk E 2.2.1 en 2.2.2).

Bijvoorbeeld: *hij heeft gekookt*, want 'kookte'; *hij heeft geleefd*, want 'leefde'. Bij twijfel kijk je of de letter vóór de *en* van het hele werkwoord een *t*, *k*, *f*, *s*, *ch* of *p* is. Is de letter een *t*, *k*, *f*, *s*, *ch* of *p*, dan spel je het voltooid deelwoord met een *t*. Is dat niet het geval, dan spel je het voltooid deelwoord met een *d*. Dus: *ze hebben gejuicht* en *ze hebben getobd*.

4 Vaak staat een voltooid deelwoord aan het eind van een zin, maar bij een samengestelde zin kan er een persoonsvorm achter in de zin staan (zie opdracht 80, zin 4). De stelling is onbetrouwbaar.

5 Er zijn zes werkwoorden met een onregelmatige persoonsvorm tegenwoordige tijd: *zijn*, *hebben*, *kunnen*, *willen*, *zullen* en *mogen*. *Zijn* heeft drie 'stammen': *ben – is – zijn*; zelfs een vierde 'wees' voor de gebiedende wijs. *Hebben* heeft twee 'stammen': *heb – heeft*. *Kunnen* en *zullen* hebben twee 'stammen': *kan – kun*; *zal – zul*; de *hij*-vorm (derde persoon enkelvoud) spel je zonder *t*. Bij *willen* en *mogen* wordt de *hij*-vorm zonder *t* gespeld. (E 2.3.2)

79

- 1 verlengd
- 2 verwaarloost
- 3 wachten
- 4 raadt
- 5 bestond
- 6 gebladerd
- 7 beplanten
- 8 beschouwd
- 9 ontvluchte
- 10 verblindde

80

- 1 ontmoette
- 2 beantwoordde
- 3 ingerichte
- 4 betaalt
- 5 scheldt
- 6 bewoont
- 7 uitgebrande
- 8 mistte
- 9 mondt
- 10 onthoudt

81

- 1 onthouden
- 2 vermagerd
- 3 bemoeit
- 4 berekend
- 5 bekleedt
- 6 verhuisd
- 7 aangetaste
- 8 betekent
- 9 ontvreemde
- 10 aangespoeld

82

- 1 huurt
- 2 herkent
- 3 vetgemeste
- 4 betaald
- 5 verblinde
- 6 versierd
- 7 verrichten
- 8 verkleedt

9 verzamelt

10 overnachten

83

1 beantwoordt

2 verbaasd

3 Vind

4 vergiftigd

5 uitbetaald

6 verdund

7 benadeeld

8 ontwrichte

9 verhindert

10 vond

84

1 overhoort

2 stortte

3 weggevaagd

4 wilt

5 vluchtten

6 interesseert

7 luidde

8 startte

9 antwoord

10 heette

85

1 beloond

2 besteedt

3 verwoeste

4 gebraden

5 lustte

6 beantwoorden

7 bekommert

8 Onthoud

9 wachten

10 breidt

86

1 verbeeldt

2 belastte

3 gestrande

4 rijdt

5 beschouwt

6 bond

7 verdedigd

8 kunt

9 barstte

10 ginnegapten

87

1 verlangt

2 verwaarloosd

3 wachten

4 raadt

5 bestond

6 aangedurfd

7 gekruid

8 bekend

9 uitgebreide

10 inkorten

88

1 overtreed

2 verluidt

3 begroette

4 betaald

5 beschermt

6 bevrijdde

7 beantwoorden

8 miste

9 gewaarschuwd

10 bekend

89

1 Houd/Hou

2 behaald

3 beloofd

4 beleefd

5 verkleedt

6 ingeënt

7 afgebrande

8 haastten

9 gemiste

10 aanvaarden

90

Theorie

91

1 Je schrijft de tussenletter *s* in samenstellingen, als je deze hoort in gesproken taal. Als je deze moeilijk kunt horen doordat het tweede deel van de samenstelling met een *s*-klank begint, zoek je een samenstelling met een tweede deel dat niet met een *s*-klank begint.

Bijvoorbeeld: *afdelingschef* – *afdelingshoofd*. (E 5.1)

2 De tussenletter *n* schrijf je als het eerste deel uitsluitend een meervoud op *-n* heeft. Bijvoorbeeld: *aardbeienjam* (aardbeien), maar *secretarissecongres* (secretarissen/secretarissen) en *tarwemeel* (geen meervoud). (E 5.2)

3

accu	accu's	accuutje
Volvo	Volvo's	Volvoetje
taxi	taxi's	taxietje
hobby	hobby's	hobby'tje
saté	satés	sateetje
diner	diners	dineetje
machine	machines	machientje
cadeau	cadeaus	cadeautje
blouse	blouses	bloesje

(E 6, E 7)

4 Wanneer de klemtoon op de *ie* valt, spel je het meervoud met twee *e*'s. Bij 'bacterie' valt de klemtoon niet op de laatste lettergreep, bij 'melodie' wel. (E 6)

5 Dat zijn de regel van de *beschaafde uitspraak*, de regel van de *gelijkvormigheid*, de regel van de *overeenkomst* en de regel van de *afleiding*. (E 1)

6 Samenstellingen schrijf je zoveel mogelijk aaneen. (E 4)

7 Stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden eindigen meestal op *en*. (E 8)

8 De namen van dagen, maanden, jaargetijden, samenstellingen afgeleid van feestdagen, namen die als soortnaam worden gebruikt, en samenstellingen afgeleid van een naam schrijf je *niet* met een hoofdletter. (E 9)

9 Als de zin met een getal of een teken begint, begin je de zin niet met een hoofdletter. (E 9)

10a Sony-kleurentelevisie: samenstelling met een naam

10b 1-jarig: samenstelling met een getal

10c regering-Bush: samenstelling met een eigenaam als tweede deel (E 11.1)

11 'mbo-school' is een *samenstelling*: beide delen komen als woord voor; bij 'mbo'er' is een achtervoegsel toegevoegd; het achtervoegsel *er* komt zelf niet als woord voor; zo'n woord heet een *afleiding* (E 11.1, E 11.3)

12 Kies in het algemeen voor de *c* bij 'moeilijke' woorden. Enkele uitzonderingen zijn: *akte*, *kopie*, (*product*), *praktijk*, *praktisch*, *akkoord*, *elektriciteit*, *traktatie*, *kritiek*, (*publicatie*). De woorden tussen haakjes moesten voorheen met *k*. (E 12)

92

1 Hare hoogheid (E 9)

2 's avonds (E 11.3)

3 Zuid-Hollands (E 9)

4 taxi's (E 6, E 11.3)

5 vacuüm (E 11.2)

6 Tweede-Kamervoorzitter (E 11.1)

7 eikenhouten tafeltje (E 11.3)

8 bureaus (E 6)

9 chaos (E 11.2)

10 vraagteken (E 4, E 11.1)

11 's-Gravenhage (E 11.1)

12 reproductie (E 4, E 12)

13 Frits' fiets (E 11.3)

14 cafés (E 6, E 11.3)

15 menuutje (E 7)

16 radio-omroep (E 4, E 11.3)

17 CDA'er (E 8)

18 logeetje (E 7, E 11.3)

19 blouse (E 7)

20 tv'tje (E 11.3)

93

1 ruitenwiser (E 5.2)

2 paragrafen (E 6)

3 oliën (E 5.2)

4 cafeetje (E 7)

5 gejuicht (E 2.2.2)

6 brievenopener (E 5.2) ook: briefopener

7 kwaadaardig (E 1: *gelijkvormigheid*)

8 Nederlands (E 9)

9 's avonds (E 11.3)

10 hiërarchisch (E 14)

11 sterrenbeeld (E 5.2)

12 PvdA-regering (E 11.1)

- 13 machientje (E 7)
- 14 dineetje (E 7)
- 15 desondanks (E 4)
- 16 vmbo'er (E 9, E 11.3)
- 17 Nieuw-Zeeland (E 11.1)
- 18 paarsblauw (één kleur, E 4)
- 19 rood-groen (twee kleuren, E 11.1 punt 7)
- 20 Frits' scooter (E 11.3)
- 14 tenslotte (welbeschouwd)/ten slotte (tot besluit) (E 4)
- 15 zondebok (E 5.3)
- 16 milieu- en consumentenorganisaties (E 5.2, E 11.4)
- 17 elektrotechnisch (E 12, E 14)
- 18 geïnteresseerd (E 2.2.2)
- 19 data/datums (E 6)
- 20 Ricks racefiets (E 11.3)

94

- 1 herensokken (E 5.2)
- 2 hiërogliefen (E 6)
- 3 financiën (E 6)
- 4 dictees (E 6)
- 5 schroevendraaier (E 5.2)
- 6 directiesecretaresse (E 4)
- 7 boosaardig (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 8 Fransman (E 9)
- 9 's ochtends (E 11.3)
- 10 praktisch (E 12, E 14)
- 11 zonnestelsel (E 5.2)
- 12 mbo-diploma (E 9, E 11.1)
- 13 bloesje (E 7)
- 14 officieel onderzoek (E 4, E 11.2)
- 15 daarentegen (E 4)
- 16 §-en (E 11.3)
- 17 Zuid-Amerikaans (E 9, E 11.1)
- 18 cadeaus (E 6, E 12)
- 19 gecompliceerdste (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 20 reëel (E 11.2)

95

- 1 reuzenschoenen (als van een reus)/reuzeschoenen (heerlijke schoenen) (E 5.2)
- 2 's-Gravenhage (E 11.3)
- 3 epidemieën (E 6)
- 4 logés (E 6, E 11.3)
- 5 blauwgroen (één kleur, E 4)
- 6 kabinet-Kok (E 11.1)
- 7 eerstehulpverlening (E 4)
- 8 Noord-Nederlands (E 9, E 11.1)
- 9 rodeootje (E 7)
- 10 publicatie (E 12)
- 11 juli (E 9, E 14)
- 12 cd'tje (E 11.3)
- 13 aspirientje (E 7)

96

- 1 faillissement (E 16)
- 2 onmiddellijk (E 16)
- 3 luiwammesen (E 6)
- 4 etuutje (E 7)
- 5 productiekosten (E 4, E 12)
- 6 niettemin (E 1)
- 7 neuriën (als E 6: punt 3)
- 8 Zeeuws-Vlaanderen (E 9, E 11.1)
- 9 intelligent (E 16)
- 10 seconden (E 12)
- 11 ministerie van Economische Zaken (E 9)
- 12 vluggerdje (kleine vluggerd)/vluggertje (snel gespeeld spel) (E 7)
- 13 tussendoortje (E 4)
- 14 vliegenplaag (E 5.2)
- 15 mbo'ertjes (E 4, E 7, E 9, E 11.3)
- 16 floppy's (E 6, E 11.3)
- 17 belangeloos (vergelijk E 5.2, woorden op -loos lijken een uitzondering op de regel)
- 18 pc's (E 6, E 11.3)
- 19 bekendste (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 20 geschied (E 2.2.2)

97

- 1 praktisch (E 12, E 14)
- 2 tweelingzusjes (E 4)
- 3 BBC-uitzending (E 11.1)
- 4 vooruitlopen (E 4)
- 5 's werelds grootste (E 11.3)
- 6 weliswaar (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 7 skiën (E 6)
- 8 Nieuw-Guinees (E 9)
- 9 geïnteresseerd (E 16)
- 10 Krupp-directie (E 9, E 12)
- 11 reusachtig (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 12 branches (E 11.3)

- 13 vliegenmepper (E 5.2)
- 14 Duits-Nederlandse betrekkingen (E 9, E 11.1)
- 15 VPRO-gids (E 11.1)
- 16 commercieel (E 11.2)
- 17 kosteloos (E 5.2)
- 18 wegwerpluiers (E 4)
- 19 Nederlandse en Belgische im- en export (E 9, E 11.1, E 11.4)
- 20 gekopieerd (E 11.2, E 12)

98

- 1 boven in de kast (E 4)
- 2 achter op de fiets (E 4)
- 3 tussendoor (E 4)
- 4 eronderdoor gaan (E 4)
- 5 complot (E 12)
- 6 boekenplank (E 5.3)
- 7 koppelteken (E 4)
- 8 interessant (E 16)
- 9 microfoon (E 12)
- 10 ervarenste (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 11 beëindigt (E 11.2)
- 12 Sony's directie (E 11.3, 12)
- 13 achttien (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 14 niveaus (E 11.3)
- 15 emotioneel (E 11.2)
- 16 EHBO-diploma (E 11.1)
- 17 respectievelijk (E 12)
- 18 ruziën (als E 6 punt 3)
- 19 PvdA-congres (E 11.1, E 12)
- 20 Nieuw-Guinees (E 9)

99

- 1 te midden van (E 4)
- 2 curieuze
- 3 midden in de kamer (E 4)
- 4 haastje-rep-je
- 5 heden ten dage (E 4)
- 6 geapplaudisseerd (E 11.2, 16)
- 7 bijdehante
- 8 choquerend
- 9 tactvol (E 12)
- 10 welvarendste (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 11 gevonnist (E 2.2.2)
- 12 carrière (E 16)
- 13 negentien (E 1: *gelijkvormigheid*)

- 14 taakverrijking (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 15 cliënt (E 11.2)
- 16 EU-afspraken (E 11.1)
- 17 hiërarchisch (E 14)
- 18 colli (colli's is ook correct, zie Van Dale en het Groene boekje) (E 6)
- 19 dividenden (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 20 cosmetisch (E 12)

100

- 1 ten minste/tenminste (E 4)
- 2 tondeuse
- 3 bovenop in de kast (E 4)
- 4 spanwijdte (E 1: *overeenkomst*, 13)
- 5 enigszins (E 16)
- 6 gesolliciteerd
- 7 tantième
- 8 faillissement (E 16)
- 9 praktijksimulatie (E 13)
- 10 geschiktst (E 1: *gelijkvormigheid*)
- 11 tevoorschijn komen (E 4)
- 12 contracten (E 12)
- 13 honderd een (E 4)
- 14 clientèle
- 15 functie analyseren (E 4)
- 16 Zuid-Amerikaanse (E 4, 11.1)
- 17 dynamisch (E 14)
- 18 musea (E 6)
- 19 winst-en-verliesrekening (E 11.1)
- 20 VVD-standpunt (E 11.1)

101

Theorie

102

- 1a De mededeling is letterlijk weergegeven (E 10.4); de punten in de afkorting geven het aantal woorden weer (E 10.1).
- 1b Je gebruikt dubbelepunt voor een opsomming (E 10.4); een puntkomma in een opsomming van zinnen (E 10.3).
- 1c Aanhalingstekens gebruik je bij een citaat (E 10.7); de komma valt buiten het citaat (E 10.7).
- 2 Je plaatst een *n* achter woorden als *sommige* als het woord *niet* voor een zelfstandig naamwoord staat, *niet* bij een bedoeld zelfstandig naamwoord elders in de zin

hoort én betrekking heeft op personen. (E 15)

3 *esthetisch* (E 16)

4 *publicatie* (E 16)

5 *gekopieerd* (E 16)

103

1 eerste, laatste

2 vele belangstellenden

3 enkelen

4 Sommige, meeste (slaat op 'mensen')

5 enkele

104

1 Op een conferentie over consumptiepatronen en milieu had de Twentse hoogleraar Bestuurskunde Bressers onlangs interessante gegevens over de 'calculerende burger'.

2 In Amerika is het mogelijk dat van twee verdachten, die gescheiden worden verhoord, de eerste die bekend en de ander verraadt, strafvermindering krijgt.

3 Theoretisch zullen beiden bekennen, omdat zij elkaar niet durven vertrouwen en dus de eerste proberen te zijn die bekend om tenminste strafvermindering te krijgen.

4 In voorbeelden ontleend aan het dagelijkse leven daarentegen, gedraagt eenderde van de proefpersonen zich niet wantrouwend.

5 Opmerkelijk was weliswaar dat studenten economie lager scoorden op het punt van solidariteit met anderen.

6 Omdat het vak hun heeft geleerd dat ieder zijn eigen belang nastreeft, durven zij hun medemens veel minder te vertrouwen dan gerechtvaardigd is.

105

1 In een onlangs verschenen rapport wordt geconcludeerd dat de inspanningen van reclamebureaus hun doel grotendeels voorbijschieten en nauwelijks de kooplust van het publiek opwekken.

2 De aanleiding voor het onderzoek was de veelgehoorde verzuchting in reclameland: 'De helft van het reclamebudget is weggegooid geld, maar niemand weet welke helft.'

3 Argumenten maken op het merendeel van de consumenten geen indruk en er wordt slechts kortstondig aandacht getrokken door bijzaken, zoals

humor, beroemdheden of strenge 'wetenschappers' in witte jassen die een product aanprijzen.

4 Een uitzondering vormen mensen met een hogere opleiding die niet graag diep nadenken; zij laten zich gemakkelijk verleiden en het effect is langdurig.

5 Om bij deze groep resultaten te bereiken moet er worden geadverteerd in zorgvuldig geselecteerde bladen.

6 Als mensen worden platgebombardeerd met commercials, kun je niet verwachten dat ze meteen geïnteresseerd zijn.

106

1 Tussen de gewone reclameboodschappen verscheen deze week een spotje over het verschijnsel rampentoerisme van de Stichting Ideële Reclame.

2 In de nieuwe campagne die officieel volgende week begint, worden hinderlijk gedrag en dagelijkse irritaties blootgelegd.

3 De advertenties, affiches, radio- en televisiespotjes en de in horecagelegenheden verspreide posters laten op een ironische manier zien hoe storend een walkman in het openbaar vervoer, graffiti op een muur, voordringen in een lange rij en een voorbij scheurende motorboot in een rustig binnenwater kunnen zijn.

4 De actie werkt met getekend materiaal, hetgeen aangeeft dat het serieus bedoeld is maar met een glimlach.

5 Om te illustreren dat het verbeelde onderwerp de Nederlandse bevolking bezighoudt, wijst de stichting op recente krantenartikelen.

6 In het Brabants Dagblad stond hoe een brandweerman de brandslang richtte op een groep van zestig belangstellenden die de doorgang naar een verbrande locomotief versperde.

107

1 Naast lagere lonen staat flexibeler arbeid boven aan het verlanglijstje van de Nederlandse industriële ondernemers.

2 Voor deze sector is het van het grootste belang om de bedrijfstijd van dure kapitaalgoederen te verlengen en zo de concurrentiepositie ten opzichte van goedkopere, vooral Oost-Europese, aanbieders te verbeteren.

3 Als er echter overgewerkt kan worden, moet daarvoor een ruime toeslag betaald worden en werken op zondag

kan slechts tegen een verdubbeld uurloon.

4 Volgens de industriëlen maakt het ontslagrecht het eveneens moeilijk de omvang van het aantal werknemers passend te maken aan de hoeveelheid werk.

5 Steeds meer worden deeltijdwerkers en op- en afroepkrachten geworven, die in minder bedrijvige perioden niet werken en dan dus ook niet betaald hoeven te worden.

6 In de CAO-onderhandelingen van dit voorjaar bleken de bonden bereid in de individuele bedrijven te praten over flexibilisering van de arbeidstijden.

7 De goed opgeleide industriearbeider die moderne machines bedient, kan de concurrentieslag aan, maar het ongeschoold assemblagewerk, flexibel gemaakt of niet, zal altijd goedkoper blijven in de lagelonenlanden van Oost-Europa en Azië.

108

1 Het tijdschrift *Psychologie* meldde in het dikke zomernummer vele interessante onderzoeksresultaten.

2 Een Nederlandse moeder besteedt haar tijd het liefst aan zichzelf (28 procent van de tijd).

3 De Nederlandse vader kiest voor 29 procent van zijn tijd voor zijn partner.

4 Kinderen komen voor vaders op de vierde plaats en voor moeders op de tweede plaats.

5 Een spoedcursus *geluk* tipt drie oefeningen.

6 Schrijf een persoon aan wie je dank verschuldigd bent, een bedankbrief.

7 Als je elke dag drie positieve gebeurtenissen hebt genoteerd, voel je je beter.

8 Het maakt gelukkig als je je vijf beste eigenschappen opschrijft.

9 Je geluk wordt bepaald niet door het doel maar door de weg ernaartoe.

10 Je kunt je ware zelf pas uitdrukken, als je je anderszijn niet langer verbergt.

11 Je weet pas wat je wilt als je weet wie je bent.

12 Breng je leven in kaart in tien doorslaggevende momenten, zeven cruciale keuzen en vijf centrale personen.

109

1 Onderzoekers hebben ontdekt dat je 's ochtends het best complexe taken uitvoert.

2 Het is beter dat je 's middags vergadert.

3 Je prestatie verandert met de schommeling van het hormoon testosteron in je bloed.

4 's Ochtends is het hoge testosteronniveau het best geschikt voor de aanpak van ingewikkelde vraagstukken.

5 Als aan het eind van de middag dat niveau is gedaald, worden je verbale vaardigheden beter.

6 Het blijkt dat vrouwen die zichzelf saai en onaantrekkelijk vinden, het gezelschap zoeken van stoere, maar onbetrouwbare mannen.

7 Zelfbewuste vrouwen kijken dwars door die hanige figuren heen en nemen ze niet eens serieus.

8 Sommige echter vallen op foute mannen vanuit een onbewuste strafbehoefte.

9 Opvallend is het repeterende patroon: uit de handen van de ene slechterik vluchten deze vrouwen onmiddellijk in de armen van een volgende brute partner.

10 Vrouwen met juist een bovengemiddeld zelfvertrouwen kiezen ook wel eens voor deze onbeschofte vlegels.

11 Ze zijn ervan overtuigd dat ze de boefjes kunnen heropvoeden.

110

Zie **Spelling: Spelling en interpunctie 2** in opdracht 4.

Grammatica

Diagnostische toetsen

111

Grammatica: Basisgrammatica

- 1a We vertrekken vroeg en *we zijn op tijd* = hoofdzin
 1b We vertrekken vroeg, zodat *we op tijd zijn* = bijzin
 1c Omdat we vroeg vertrekken, *zijn we op tijd* = hoofdzin (F 5.1.4)
 2a Een | poes | *negeert* | muizen op televisie.
 2b De poes | *is* | geen 'oogdier'.
 2c Als | het | niet | *ruikt* | naar een muis, | *is* | het | geen muis. *De streepjes na 'Als' en na de komma mogen worden verwaarloosd.* (F 2.2)
 3a *zijn* (1) = werkwoord; *huizen* (2) = zelfstandig naamwoord
 3b *waren* (3) = zelfstandig naamwoord; *komen* (4) = werkwoord
 3c *verblindende* (5) = bijvoeglijk naamwoord; *geurige* (6) = bijvoeglijk naamwoord; *crèmes* (7) = zelfstandig naamwoord
 3d *hebben* (8) = werkwoord; *trappen* (9) = zelfstandig naamwoord (F 3.1, 3.4, 3.6)
 4a geen lijdend voorwerp
 4b geen lijdend voorwerp
 4c *Hun auto* = lijdend voorwerp
 4d geen lijdend voorwerp (F 5.4)

112

Grammatica: Werkwoordstijden en bedrijvende/lijdende vorm

- 1 De acht werkwoordstijden: o.t.t., o.v.t., v.t.t., v.v.t., o.t.t.t., o.v.t.t., v.t.t.t., v.v.t.t.
 2 Voorbeeldzinnen: o.t.t. Ramona belt op, o.v.t. Ramona belde op, v.t.t. Ramona heeft opgebeld, v.v.t. Ramona had opgebeld, o.t.t.t. Ramona zal opbellen, o.v.t.t. Ramona zou opbellen, v.t.t.t. Ramona zal hebben opgebeld, v.v.t.t. Ramona zou hebben opgebeld. (F 3.6.1) 3 De twee zinnen hebben niet dezelfde werkwoordstijd.
 3a De koning bestijgt de troon. = o.t.t.
 3b De koning heeft de troon bestegen. = v.t.t. (F 5.1.4)
 4 De twee zinnen hebben dezelfde werkwoordstijd.
 4a De koning zal de troon bestijgen. = o.t.t.t.
 4b De koning zal de troon gaan bestijgen. = o.t.t.t. (F 5.1.4)
 5a De fietsmaker plakt de band. De band wordt door de fietsmaker geplakt.
 5b Hij heeft de band geplakt. De band is door hem geplakt. *Het is van minder belang dat je de voltooide tijd aanhoudt.*
 6a De lootjes worden door de dames verkocht. De dames verkopen de lootjes.
 6b Morgen wordt door mij een klachtenbrief geschreven. Ik schrijf morgen een klachtenbrief.

113

Grammatica: Woordsoorten

- 1 Een kind | wil | volwassen | zijn | en | volwassenen | verlangen | naar hun kindertijd | terug.
 2 Wie | wil | puber | zijn?
 3 In de puberteit | vindt | de metamorfose van de mens | plaats.
 4 Tussen de geslachtsloze larve en de volwassen mens | is | niet | zoals bij de vlinder | een popstadium | ingelast.
 5 Veel pubers | zouden | blij | zijn, | als | zij | die ingrijpende verbouwing | als een pop | zouden mogen doormaken.
 6 Alle ouders | zouden | grote zorgen | bespaard blijven.
Het plaatsen van streepjes is een hulpmiddel om de zinsbouw inzichtelijk te maken. Let vooral op het benoemen van de woordsoorten.

Zelfstandige naamwoorden: kind, volwassenen, kindertijd; puber; puberteit, metamorfose, mens; larve, mens, vlinder, popstadium; pubers, verbouwing, pop; ouders, zorgen.
 Lidwoorden: een; de, de, de; de, de, de, een; een. Telwoorden: Veel, alle. Bijvoeglijke naamwoorden: volwassen; geslachtsloze, volwassen; blij, ingrijpende; grote. Voorzetsels: naar; in, van; tussen, bij.

114

Grammatica: Het werkwoordelijk gezegde

- 1 kunnen = hulpwerkwoord; zich bekwamen = hoofdwkwoord; kunnen zich bekwamen = werkwoordelijk gezegde
 2 is = hulpwerkwoord; begonnen = hoofdwkwoord; is begonnen = werkwoordelijk gezegde
 3 kunt = hulpwerkwoord; omgaan = hoofdwkwoord; kunt omgaan = werkwoordelijk gezegde
 4 komen = hulpwerkwoord; staan = hoofdwkwoord; komen te staan = werkwoordelijk gezegde
 5 zouden = hulpwerkwoord; kunnen = hulpwerkwoord; afkomen = hoofdwkwoord; zouden kunnen afkomen = werkwoordelijk gezegde
 6 halen = hoofdwkwoord; halen boven = werkwoordelijk gezegde

115

Grammatica: Zinsdelen

- 1 (1) *Een overleden vriend in New Orleans* = onderwerp, (2) *me* = lijdend voorwerp, (3) *met zijn begrafenis* = voorzetselvoorwerp
 2 (4) *waren* = persoonsvorm
 3 (5) *liepen te swingen* = werkwoordelijk gezegde, (6) *in een vrolijke optocht achter de kist* = bijwoordelijke bepaling

- 4 (7) *een rage* = naamwoordelijk deel van gezegde
 5 (8) *Steeds meer mensen* = onderwerp, (9) *een feestje* = lijdend voorwerp, (10) *voor hun nabestaanden* = meewerkend voorwerp
 6 (11) *Je* = onderwerp, (12) *hoort* = persoonsvorm en werkwoordelijk gezegde, (13) *vaak* = bijwoordelijke bepaling
 7 (14) *In het midden van het feestgewoel* = bijwoordelijke bepaling, (15) *de organisator* = onderwerp

116

Grammatica: Hoofdzin, bijzin en verbindingswoorden

- 1 Het onderwerp en de persoonsvorm staan bij een hoofdzin altijd naast elkaar. Bij een bijzin staan er woorden tussen persoonsvorm en onderwerp of kun je er woorden tussen plaatsen.
- 2 In de eerste zin is *het Nederlands elftal* onderwerp en *was* persoonsvorm. Tussen deze woorden staat een ander woord, dus de zin is een bijzin. In het tweede deel is *vierden* de persoonsvorm en *we* onderwerp. Hiertussen kun je geen woorden plaatsen; de zin is een hoofdzin.
- 3a hoofdzinsvolgorde
 3b bijzinsvolgorde
 3c bijzinsvolgorde
 3d hoofdzinsvolgorde
 3e hoofdzinsvolgorde
 4a Dit is een voorbeeld.
 4b Ik zeg dat dit een voorbeeld is.
 4c Dit is een zin en dat is een woord.

1 Basisgrammatica

117

Theorie

118

- 1 Het verschil tussen een enkelvoudige zin en een samengestelde zin is dat de enkelvoudige zin één persoonsvorm, en de samengestelde zin twee of meer persoonsvormen bevat. (F 2)
- 2 Zinsdelen zijn groepen van woorden in een zin die bij elkaar blijven, als je de woordvolgorde verandert. (F 2.2)
- 3 Een verbindingswoord verbindt twee of meer zinnen in een samengestelde zin. (F 5.2 t/m 5.2.4)
- 4 Volgens eigen inzicht.
- 5 Met de bijzintest kun je onderzoeken of een zin in een samengestelde zin een bijzin is of een hoofdzin: een ander zinsdeel plaatsen tussen onderwerp en persoonsvorm. (F 5.1.4)

119

- 1 hoofdzin
 2 hoofdzin
 3 bijzin
 4 bijzin
 5 bijzin
 6 bijzin
 7 hoofdzin

120

- 1 (1) hoofdzin
 2 (2) bijzin
 3 (3) hoofdzin
 4 (4) bijzin
 5 (5) hoofdzin, (6) hoofdzin
 6 (7) bijzin
 7 (8) bijzin
 8 (9) bijzin
 9 (10) hoofdzin
 10 (11) bijzin
 11 (12) hoofdzin

121

Theorie

122

- 1 Er zijn nevenschikkende voegwoorden en onderschikkende voegwoorden. (F 3.9)
- 2 Een voorbeeld van een nevenschikkend voegwoord is 'en'; van een onderschikkend voegwoord is 'omdat'. (F 3.9)

123

- 1 Je kunt meerijden, *als* je op tijd komt.
- 2 Je komt te laat, *tenzij* je meerijdt.
- 3 Je kunt niet meerijden, *omdat* je me altijd laat wachten.
- 4 *Als* je meerijdt, kom je niet te laat.
- 5 Ik vind het leuk, *maar* het is wel vermoeiend.
- 6 Het spijt ons *dat* we uw order niet op tijd kunnen uitvoeren.
- 7 We gaan naar de bioscoop, *want* daar draait een goede film.
- 8 De winst is kleiner geworden, *doordat* de omzet tegenviel.
- 9 *Toen* de docent de toetsbladen begon uit te delen, werd het stil in het lokaal.
- 10 We kunnen de goederen niet meer leveren tegen de oude prijs, *tenzij* u bestelt vóór 15 november.

124

Theorie

125

in, op, tussen, langs, tegen, voor, achter, na, van, zonder, met, over, aan, door, naar (F 3.5)

126

- 1 (1) in
- 2 (2) van, (3) met
- 3 (4) boven, (5) op, (6) van
- 4 (7) zonder

127

- 1 (1) in, (2) in, (3) door, (4) met
- 2 (5) en, (6) of, (7) voor, (8) en
- 3 (9) voor, (10) en
- 4 (11) in, (12) van, (13) in, (14) voor, (15) en
- 5 (16) en, (17) in
- 6 (18) Om, (19) uit, (20) te, (21) in

- 7 (22) Met, (23) uit
- 8 (24) van
- 9 (25) tot
- 10 (26) met, (27) en
- 11 (28) naar
- 12 (29) van, (30) in

128

Theorie

129

- 1 Door het stellen van de volgende vragen kun je bepalen of een woord een zelfstandig naamwoord is. Is het een zelfstandigheid? Kan er een lidwoord voor? Kun je het in het meervoud zetten? Heeft het een verkleinwoord? Is het een eigennaam? (F 3.1)
- 2a In het voorbeeld *lekker ijsje* is het bijvoeglijk naamwoord *attributief* gebruikt.
- 2b In het voorbeeld *de bal is rond* is het bijvoeglijk naamwoord *predicatief* gebruikt. (F 3.4)
- 3 Een bijvoeglijk naamwoord heeft trappen van vergelijking: stellende trap, vergrotende trap en overtreffende trap, bijvoorbeeld: rood – roder – roodst. (F 3.4)
- 4 Stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden geven het materiaal aan waarvan iets is 'gemaakt': *houten, ijzeren, aluminium*; ze komen alleen in de vorm zonder verbuigings-*e* voor. (F 3.4)
- 5 Een werkwoord geeft een werking, een handeling aan; komt in verschillende vormen voor; wordt verschillend gespeld afhankelijk van de vorm. (F 3.6)

130

Peuter, fietsje, snelweg

- 1 automobiliste, zaterdagmiddag, snelweg, Eindhoven, Tilburg, jongetje, weg
- 2 peuter, driewielertje, weg, opa, oma, Tilburg
- 3 politie, zoek (dat 'zoek' hier een zelfstandig naamwoord is, is haast niet te achterhalen; in het meervoud zetten, lidwoord ervoor kunnen plaatsen, verkleinen, gaat hier allemaal niet op), kind, ouders, tijd

131

aalscholver

- 1 omgeving, IJsselmeer, aalscholvers
- 2 Aalscholvers, vissoorten, brasem, snoekbaars,

blankvoorn, aal, spiering

3 aalscholver, IJsselmeergebied, grens, mogelijkheden

4 Biologen, aalscholvers

5 broedtijd

6 aalscholvers, voedsel, jongen, nest

132

1 (1) bijvoeglijk naamwoord, (2) zelfstandig naamwoord, (3) bijvoeglijk naamwoord

2 (4) bijvoeglijk naamwoord, (5) zelfstandig naamwoord, (6) zelfstandig naamwoord

3 (7) bijvoeglijk naamwoord, (8) zelfstandig naamwoord

4 (9) zelfstandig naamwoord, (10) bijvoeglijk naamwoord

5 (11) zelfstandig naamwoord

6 (12) bijvoeglijk naamwoord, (13) bijvoeglijk naamwoord, (14) zelfstandig naamwoord

7 (15) zelfstandig naamwoord, (16) zelfstandig naamwoord

8 (17) zelfstandig naamwoord

9 (18) bijvoeglijk naamwoord

10 (19) zelfstandig naamwoord, (20) zelfstandig naamwoord

133

1 (1) zelfstandig naamwoord, (2) bijvoeglijk naamwoord

2 (3) bijvoeglijk naamwoord, (4) zelfstandig naamwoord, (5) werkwoord

3 (6) bijvoeglijk naamwoord

4 (7) zelfstandig naamwoord, (8) werkwoord, (9) werkwoord

5 (10) bijvoeglijk naamwoord, (11) bijvoeglijk naamwoord

6 (12) werkwoord, (13) zelfstandig naamwoord (14) werkwoord

7 (15) zelfstandig naamwoord

8 (16) bijvoeglijk naamwoord, (17) zelfstandig naamwoord

9 (18) zelfstandig naamwoord, (19) werkwoord, (20) zelfstandig naamwoord

134

Theorie

135

Een *zin* kan *enkelvoudig* of *samengesteld* zijn. Een enkelvoudige zin heeft *één persoonsvorm* en een of meer *zinsdelen*. De zinsdelen vind je door groepen woorden vóór de persoonsvorm te plaatsen; blijven woorden als groep bij elkaar, dan vormen die een zinsdeel.

Zinsdelen zijn: *onderwerp*, *gezegde*, *lijdend voorwerp* en *meewerkend voorwerp*. Je benoemt ze in die volgorde. Het *onderwerp* komt in getal overeen met de *persoonsvorm*. De *persoonsvorm* maakt deel uit van het *gezegde*.

136

1 Het Fries | gaat | steeds meer | op het Nederlands | lijken. persoonsvorm = gaat

2 Op grote schaal | worden | woorden | overgenomen | uit het Nederlands. persoonsvorm = worden

3 De Friezen | vervangen | ook | eigen woorden | door Nederlandse. persoonsvorm = vervangen

4 Zo | wordt | het Friese woord *kaai* | vervangen | door het Nederlandse sleutel. persoonsvorm = wordt

5 *Kaai* | lijkt | overigens | veel | op het Engelse woord *key*. persoonsvorm = lijkt

6 *Wol gauris* (= wil nog wel eens) | wordt | *faak*. persoonsvorm = wordt

7 Alle Friesetaalgebruikers | beheersen | vandaag de dag | het Nederlands. persoonsvorm = beheersen

8 Dit | komt | door het onderwijs en de invloed van de massamedia. persoonsvorm = komt

9 In zo'n situatie | komt | de taal met de minste macht, het Fries, | onder druk te staan. persoonsvorm = komt

10 Het taalgebruik in Friesland | ondergaat | daardoor | een duidelijke vernederlandsing. persoonsvorm = ondergaat

137

Theorie

138

1 Tussen onderwerp en persoonsvorm is er altijd een overeenkomst in getal. (F 4.3)

2 Een zin in de gebiedende wijs heeft geen onderwerp. (F 4.3)

3 Een gezegde bevat altijd een persoonsvorm. (F 4.4.1)

4 Zowel een werkwoordelijk gezegde als naamwoordelijk gezegde bevat werkwoorden/heeft een persoonsvorm. (F 4.4)

5 Een werkwoordelijk gezegde bestaat uitsluitend uit werkwoorden; een naamwoordelijk gezegde heeft een naamwoordelijk deel. (F 4.4.1, 4.4.2)

6 De koppelwerkwoorden zijn: zijn, worden, blijven, blijken, lijken, schijnen, heten, dunken en voorkomen. (F 4.4.2)

139

1 Sommige baby's | worden | grootgebracht | met borstvoeding. persoonsvorm = worden, onderwerp = Sommige baby's

2 Andere baby's | krijgen | om verschillende redenen | flesvoeding. persoonsvorm = krijgen, onderwerp = Andere baby's

3 De eersten | zijn | intelligenter. persoonsvorm = zijn, onderwerp = De eersten

4 Dat | concluderen | twee Australische deskundigen | op grond van een onderzoek onder 32 baby's. persoonsvorm = concluderen, onderwerp = twee Australische deskundigen

5 Veertig procent slimmer | bleken | de zuigelingen met borstvoeding. persoonsvorm = bleken, onderwerp = de zuigelingen met borstvoeding

6 De intelligentieverschillen | blijven | op latere leeftijd | waarschijnlijk | bestaan. persoonsvorm = blijven, onderwerp = De intelligentieverschillen

7 Het verschil in intelligentie | zou samenhangen | met het DHA-vetzuur in de moedermelk. persoonsvorm = zou, onderwerp = Het verschil in intelligentie

8 In flesvoeding | ontbreekt | dit ingrediënt. persoonsvorm = ontbreekt, onderwerp = dit ingrediënt

9 Op latere leeftijd | heeft | het DHA-vetzuur | geen aantoonbaar effect. persoonsvorm = heeft, onderwerp = het DHA-vetzuur

10 Moedermelk | helpt | niet | bij domme vaders. persoonsvorm = helpt, onderwerp = Moedermelk

140

1 In bepaalde families of gezinnen | zijn eigen woorden en kreten | bedacht. persoonsvorm = zijn, onderwerp = eigen woorden en kreten

2 Die | worden | ook | alleen binnen het gezin | gebruikt. persoonsvorm = worden, onderwerp = Die

3 Wim Daniëls | deed | begin dit jaar | via radio, tv en schrijvende pers | een oproep. persoonsvorm = deed, onderwerp = Wim Daniëls

4 Honderden reacties | heeft | hij | gekregen. persoonsvorm = heeft, onderwerp = hij

5 Het boekje met een verzameling van deze 'huistaal' | verschijnt | als eerste van een hele reeks boeken over een zich constant vernieuwende vocabulaire. persoonsvorm = verschijnt, onderwerp = Het boekje met een verzameling van deze 'huistaal'

6 Een 'bierkini' | is | een zwembroek gedragen door een dikke man. persoonsvorm = is, onderwerp = Een 'bierkini'

7 Een veelvuldig gerepareerde asfaltweg | wordt | door een vrachtwagenchauffeur | een 'hansaplastweg' | genoemd. persoonsvorm = wordt, onderwerp = Een veelvuldig gerepareerde asfaltweg

8 'Wortelbronzen' | is | een benaming voor naaktzonnen. persoonsvorm = is, onderwerp = 'Wortelbronzen'

9 Je | zegt | 'Geit, vreet me op' | in een moment van moedeloosheid. persoonsvorm = zegt, onderwerp = Je

10 De betekenis van 'hagedrukblouse', 'sleurhut' en 'bernstengelen' | mag | je | zelf | raden. persoonsvorm = mag, onderwerp = je

141

Zinnen van opdracht 139

1 werkwoordelijk gezegde

2 werkwoordelijk gezegde

3 naamwoordelijk gezegde

4 werkwoordelijk gezegde

5 naamwoordelijk gezegde

6 werkwoordelijk gezegde

7 werkwoordelijk gezegde

8 werkwoordelijk gezegde

9 werkwoordelijk gezegde

10 werkwoordelijk gezegde

Zinnen van opdracht 140

1 werkwoordelijk gezegde

2 werkwoordelijk gezegde

3 werkwoordelijk gezegde

4 werkwoordelijk gezegde

5 werkwoordelijk gezegde

6 naamwoordelijk gezegde

- 7 werkwoordelijk gezegde
- 8 naamwoordelijk gezegde
- 9 werkwoordelijk gezegde
- 10 werkwoordelijk gezegde

142

Theorie

143

- 1 Door de vraag: wie/wat + onderwerp + werkwoordelijk gezegde? vind je het lijdend voorwerp. (F 4.5.1)
- 2 *Ik, jij, hij, zij, men, wij* en *we* kunnen nooit lijdend voorwerp zijn. (F 4.5.1)
- 3 Een lijdend voorwerp kan niet in combinatie met een naamwoordelijk gezegde voorkomen. (F 4.5.1)
- 4 Door de vraag: (aan/voor) wie + werkwoordelijk gezegde + onderwerp + lijdend voorwerp? of door de vraag: (aan/voor) wie + naamwoordelijk gezegde + onderwerp? vind je het meewerkend voorwerp. (F 4.6)

144

- 1 Juwelier Meiling in Vaassen | beschermt | zijn sieraden | met vogelspinnen. persoonsvorm = beschermt, onderwerp = Juwelier Meiling in Vaassen, werkwoordelijk gezegde = beschermt, lijdend voorwerp = zijn sieraden, meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 2 Grijpgrage handen | halen | regelmatig | kostbare zaken | uit de vitrines. persoonsvorm = halen, onderwerp = Grijpgrage handen, werkwoordelijk gezegde = halen, lijdend voorwerp = kostbare zaken, meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 3 De Mexicaanse roodpoten | heeft | hij | tijdelijk | ingehuurd. persoonsvorm = heeft, onderwerp = hij, werkwoordelijk gezegde = heeft ingehuurd, lijdend voorwerp = De Mexicaanse roodpoten, meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 4 Meiling | heeft | deze bewaking | afgekeken | van collega's in de Verenigde Staten. persoonsvorm = heeft, onderwerp = Meiling, werkwoordelijk gezegde = heeft afgekeken, lijdend voorwerp = deze bewaking, meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 5 De giftige spinnen | waren | daar | al een poosje | bewaker van kostbaarheden. persoonsvorm = waren, onderwerp = De giftige spinnen, naamwoordelijk gezegde = waren bewaker van kostbaarheden, lijdend

voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

- 6 Bordjes met de mededeling 'Hier waak ik' en een getekende spin | geven | de klant | een waarschuwing. persoonsvorm = geven, onderwerp = Bordjes met ... getekende spin, werkwoordelijk gezegde = geven, lijdend voorwerp = een waarschuwing, meewerkend voorwerp = de klant
- 7 De vogelspinnen | blijven in de etalage | tot augustus. persoonsvorm = blijven, onderwerp = De vogelspinnen, werkwoordelijk gezegde = blijven, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 8 Tot die datum | wordt | in Vaassen | een spinnentoonstelling | gehouden. persoonsvorm = wordt, onderwerp = een spinnentoonstelling, werkwoordelijk gezegde = wordt gehouden, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 9 De dierenbescherming | heeft | niet | bij de juwelier | geprotesteerd. persoonsvorm = heeft, onderwerp = De dierenbescherming, werkwoordelijk gezegde = heeft geprotesteerd, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 10 De politie | heeft | de juwelier | niets | in de weg gelegd. persoonsvorm = heeft, onderwerp = De politie, werkwoordelijk gezegde = heeft (in de weg) gelegd (uitdrukking), lijdend voorwerp = niets, meewerkend voorwerp = de juwelier

145

- 1 Wetenschappers | hebben | de armillaria bulbosa | uitgeroepen | tot het grootste levende organisme ter wereld. persoonsvorm = hebben, onderwerp = Wetenschappers, werkwoordelijk gezegde = hebben uitgeroepen, lijdend voorwerp = de armillaria bulbosa, meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 2 Dit | is | een reusachtige schimmel in het noordelijke bosgebied van de Amerikaanse staat Michigan. persoonsvorm = is, onderwerp = Dit, naamwoordelijk gezegde = is een ... staat Michigan, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 3 Het organisme | kan | ruim 100.000 kilo | wegen. persoonsvorm = kan, onderwerp = Het organisme, werkwoordelijk gezegde = kan wegen, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.
- 4 Onder de grond | geven | de wortels van eikenbomen | de schimmel | zijn voeding. persoonsvorm = geven, onderwerp = de wortels van eikenbomen,

werkwoordelijk gezegde = geven, lijdend voorwerp = zijn voeding, meewerkend voorwerp = de schimmel

5 Boven de grond | zie | je | paddestoelen | over een oppervlakte van soms 20 voetbalvelden. persoonsvorm = zie, onderwerp = je, werkwoordelijk gezegde = zie, lijdend voorwerp = paddestoelen, meewerkend voorwerp = n.v.t.

6 Het organisme | kan | een leeftijd van 1500 jaar | bereiken. persoonsvorm = kan, onderwerp = Het organisme, werkwoordelijk gezegde = kan bereiken, lijdend voorwerp = een leeftijd van 1500 jaar, meewerkend voorwerp = n.v.t.

7 Kunnen | de paddestoelen van de armillaria bulbosa | de mens | voedsel | verschaffen? persoonsvorm = Kunnen, onderwerp = de paddestoelen van de armillaria bulbosa, werkwoordelijk gezegde = Kunnen verschaffen, lijdend voorwerp = voedsel, meewerkend voorwerp = de mens

8 Eén plantje | kan | heel Nederland | voeden | met zijn 'champignons'. persoonsvorm = kan, onderwerp = Eén plantje, werkwoordelijk gezegde = kan voeden, lijdend voorwerp = heel Nederland, meewerkend voorwerp = n.v.t.

9 Het grootste dier ter wereld | is | de blauwe vinvis. persoonsvorm = is, onderwerp = Het grootste dier ter wereld, naamwoordelijk gezegde = is de blauwe vinvis, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

10 De grootste bomen | blijven | de enorme Californische redwoodeiken. persoonsvorm = blijven, onderwerp = de enorme Californische redwoodeiken, naamwoordelijk gezegde = blijven de grootste bomen, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

146

1 'Zwarte Truus' en 'Blonde Dolly' | heten | van huis uit | Judith Krieger en Sybille Johanna Niemans.

persoonsvorm = heten, onderwerp = 'Zwarte Truus' en 'Blonde Dolly', naamwoordelijk gezegde = heten Judith ... Johanna Niemans, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

2 'Bonnie St.-Claire' en 'Willeke Alberti' | heten | ook | anders. persoonsvorm = heten, onderwerp = 'Bonnie St.-Claire' en 'Willeke Alberti', naamwoordelijk gezegde

= heten anders, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

3 Erica Terpstra | gebruikt | haar eigen naam. persoonsvorm = gebruikt, onderwerp = Erica Terpstra, werkwoordelijk gezegde = gebruikt, lijdend voorwerp = haar eigen naam, meewerkend voorwerp = n.v.t.

4 Bepaalde activiteiten | kun | je | beter | beoefenen | onder een aangenomen naam. persoonsvorm = kun, onderwerp = je, werkwoordelijk gezegde = kun beoefenen, lijdend voorwerp = Bepaalde activiteiten, meewerkend voorwerp = n.v.t.

5 Sommige namen | klinken | de afnemers | beter | in de oren. persoonsvorm = klinken, onderwerp = Sommige namen, werkwoordelijk gezegde = klinken, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = de afnemers

6 Als 'artiest' | moet | je | een veelbelovende naam | kiezen. persoonsvorm = moet, onderwerp = je, werkwoordelijk gezegde = moet kiezen, lijdend voorwerp = een veelbelovende naam, meewerkend voorwerp = n.v.t.

7 In de sector van de betaalde liefde | weerspiegelt | de populariteit van namen | de populariteit van beroemde vrouwen. persoonsvorm = weerspiegelt, onderwerp = de populariteit van namen, werkwoordelijk gezegde = weerspiegelt, lijdend voorwerp = de populariteit van beroemde vrouwen, meewerkend voorwerp = n.v.t.

8 Klanten | vallen | voor de namen Britney (Spears), Kylie (Minogue) en Katja (Schuurman). persoonsvorm = vallen, onderwerp = Klanten, werkwoordelijk gezegde = vallen, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

9 In advertenties | worden | de namen | aangepast | aan de trend. persoonsvorm = worden, onderwerp = de namen, werkwoordelijk gezegde = worden aangepast, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

10 Minder goed in de markt liggen namen als Rietje, Loes, Ans en Nel. persoonsvorm = liggen, onderwerp = namen als ... en Nel, werkwoordelijk gezegde = liggen, lijdend voorwerp = n.v.t., meewerkend voorwerp = n.v.t.

147

Zie **Grammatica: Basisgrammatica** in opdracht 111.

2 Werkwoordstijden en bedrijvende/lijdende vorm

148

Theorie

149

1a juist

1b juist

1c juist

2 twee zinnen hebben v.v.t.: **2a** en **2b**

150

1 o.t.t.

2 o.v.t.

3 o.t.t.

4 v.t.t.

5 o.v.t.

6 o.t.t.

7 o.t.t.t.

8 o.v.t.t.

9 o.v.t.t.

10 v.t.t.t.

11 v.v.t.

12 v.v.t.t.

13 o.t.t.

14 v.v.t.

15 o.t.t.t.

151

1 o.t.t.t.

2 o.v.t.

3 v.t.t.

4 o.t.t.

5 o.v.t.t.

6 o.t.t.

7 o.t.t.t.

8 o.t.t.t.

9 o.t.t.

10 v.t.t.

11 o.t.t.

12 o.v.t.t.

13 v.t.t.

14 o.v.t.

15 o.t.t.t.

152

1 o.t.t. *Jan koopt een broek.* o.v.t. Jan kocht een broek. v.t.t. Jan heeft een broek gekocht. v.v.t. Jan had een broek gekocht. o.t.t.t. Jan zal een broek kopen. o.v.t.t. Jan zou een broek kopen. v.t.t.t. Jan zal een broek gekocht hebben. v.v.t.t. Jan zou een broek gekocht hebben.

2 o.t.t. Marianne hangt gordijnen op. o.v.t. Marianne hing gordijnen op. v.t.t. *Marianne heeft gordijnen opgehangen.* v.v.t. Marianne had gordijnen opgehangen. o.t.t.t. Marianne zal gordijnen ophangen. o.v.t.t. Marianne zou gordijnen ophangen. v.t.t.t. Marianne zal gordijnen opgehangen hebben. v.v.t.t. Marianne zou gordijnen opgehangen hebben.

3 o.t.t. Onze directeur leidt de vergadering. o.v.t. Onze directeur leidde de vergadering. v.t.t. Onze directeur heeft de vergadering geleid. v.v.t. Onze directeur had de vergadering geleid. o.t.t.t. *Onze directeur zal de vergadering leiden.* o.v.t.t. Onze directeur zou de vergadering leiden. v.t.t.t. Onze directeur zal de vergadering geleid hebben. v.v.t.t. Onze directeur zou de vergadering geleid hebben.

4 o.t.t. Renée belt vandaag. o.v.t. Renée belde vandaag. v.t.t. Renée heeft vandaag gebeld. v.v.t. Renée had vandaag gebeld. o.t.t.t. Renée zal vandaag bellen. o.v.t.t. Renée zou vandaag bellen. v.t.t.t. *Renée zal vandaag gebeld hebben.* v.v.t.t. Renée zou vandaag gebeld hebben.

5 o.t.t. Henk vergeet zijn OV-jaarkaart. o.v.t. Henk vergat zijn OV-jaarkaart. v.t.t. Henk heeft zijn OV-jaarkaart vergeten. v.v.t. Henk had zijn OV-jaarkaart vergeten. o.t.t.t. Henk zal zijn OV-jaarkaart vergeten. o.v.t.t. Henk zou zijn OV-jaarkaart vergeten. v.t.t.t. Henk zal zijn OV-jaarkaart vergeten hebben. v.v.t.t. *Henk zou zijn OV-jaarkaart vergeten hebben.*

Lijdende vorm

153

Theorie

154

1 In een zin met de lijdende vorm ondergaat het onderwerp de handeling. Er staat vaak een woordengroep met het voorzetsel *door* (de handelende persoon) en een vorm van het werkwoord *worden* of *zijn*. (F 4.5.1, 4.5.2)

2 Deze zin is gesteld in de bedrijvende vorm. Het onderwerp is *De heren*. Zij zijn de 'handelende' personen. Er staat geen woordengroep met *door* of een vorm van het werkwoord *worden/zijn*. De zin heeft een lijdend voorwerp, namelijk *een borrel*. (F 4.5.1)

155

- 1 De rozenstruiken worden door de tuinman gesnoeid.
- 2 Worden de rozenstruiken door de tuinman gesnoeid?
- 3 De rozenstruiken zijn door de tuinman gesnoeid.
- 4 De rozenstruiken werden door de tuinman gesnoeid.
- 5 De rozenstruiken zullen door de tuinman gesnoeid worden.
- 6 De rozenstruiken waren door de tuinman gesnoeid.
- 7 De rozenstruiken zouden door de tuinman gesnoeid worden.
- 8 Zouden de rozenstruiken door de tuinman gesnoeid worden?
- 9 Zouden de rozenstruiken door de tuinman gesnoeid zijn?
- 10 De rozenstruiken zullen door de tuinman gesnoeid zijn.

156

- 1 De bode brengt de brief.
- 2 De bakker bezorgde gebakjes.

- 3 De bakker heeft de gebakjes bezorgd.
- 4 De bakker had ze vanmorgen bezorgd.
- 5 Zij maken steeds zo'n troep.
- 6 De conciërge veegde alles op.
- 7 Hij schrijft het boek.
- 8 Zij had de som overgeschreven.
- 9 Maak jij deze opgaven nog?
- 10 Had jij ze al gemaakt?

157

- 1 Die truc van haar broer is door Marie afgekeken. *Of* Die truc is door Marie van haar broer afgekeken.
- 2 Hij moet door hem eens flink aangepakt worden.
- 3 Een broodje tartaar werd door Tonny gegeten.
- 4 Matthijs maakt de diagnostische toets opnieuw.
- 5 De rechercheur zou de gangster schaduwen.
- 6 De dames zouden een cocktail gedronken hebben.
- 7 Het vliegtuig zal door deskundigen onderzocht worden.
- 8 Veel spullen worden door Wim in de kerstvakantie opgeruimd.
- 9 Tijdens de les was door een leerling per ongeluk een tafel omvergelopen.
- 10 Een mp3-speler is door Kadir gekocht.

158

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

159

Zie **Grammatica: Werkwoordstijden en bedrijvende/lijdende vorm** in opdracht 112.

3 Woordsoorten

160

Theorie

161

- 1 De woorden *de* en *het* voor een zelfstandig naamwoord zijn altijd *lidwoorden*. (F 3.2)
- 2 Telwoorden kun je verdelen in *bepaalde* en *onbepaalde* hoofdtelwoorden en *bepaalde* en *onbepaalde* rangtelwoorden. (F 3.3)
- 3 bepaald hoofdtelwoord = *een*, *twee*, onbepaald hoofdtelwoord = *veel*, bepaald rangtelwoord = *eerste*, *tweede*, onbepaald rangtelwoord = *laatste* (F 3.3)
- 4 Ik heb een *zes* voor mijn toets. (F 3.3)
- 5 Zowel een bijvoeglijk naamwoord als een telwoord kan tussen het zelfstandig naamwoord en het lidwoord worden geplaatst: het *tweede* stuk, het *grote* stuk. (F 3.4)
- 6 In *De samenwerking was plezierig* is het bijvoeglijk naamwoord 'plezierig' predicatief gebruikt. (F 3.4)
- 7 Bijvoeglijke naamwoorden kennen een stellende trap, vergrotende trap en overtreffende trap ('trappen van vergelijking'): mooi, mooier, mooist. (F 3.4)
- 8 In 'Natasja schrijft mooi' is *mooi* geen bijvoeglijk naamwoord, omdat het niet iets zegt van Natasja (niet: mooie Natasja), maar een bepaling is bij het schrijven van haar (ze schrijft mooi). (F 3.4)
- 9 Stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden noemen de stof waarvan iets is gemaakt, bijvoorbeeld: *houten*, *metalen*, *gouden*. (F 3.4)

162

Hieronder zijn als hulp verticale streepjes gezet tussen de zinsdelen.

- 1 De *kleuren* van de *schilderijen* van *Vincent van Gogh* | zijn | in honderd *jaar* | veranderd.
- 2 Het zogenoemde *geraniumrood* | is | verkleurd.
- 3 Het *wit* van nu | is | overgebleven | van een *roze kleur*.
- 4 *Cornelia Peres* | heeft | onlangs | drie *schilderijen* | gerestaureerd.
- 5 Die drie *schilderijen* | zijn | 'De *roze boomgaard*', 'Perzikkomen in bloei' en 'De *witte boomgaard*'.
- 6 *Vincent* | gebruikte | de *rode kleur* | veel.
- 7 Dat | blijkt | uit de *brieven* van *Vincent* aan zijn broer.

- 8 De gele *kleur* | is | veranderd | in een *bruine tint*.
- 9 *Vincent* | schrijft | over een paars *veld* op een schilderij.
- 10 Wij | zien | nu | een heel andere *kleur*.

De zelfstandige naamwoorden zijn in de zinnen gecursiveerd.

Lidwoorden zijn: **1** De, de; **2** Het; **3** Het, een; **6** de; **7** de; **8** De, een; **9** een, een; **10** een.

Telwoorden zijn: **1** honderd; **4** drie; **5** drie.

Bijvoeglijke naamwoorden zijn: **2** zogenoemde, verkleurd; **3** roze; **6** rode; **8** gele, bruine; **9** paars; **10** andere.

Voorzetsels zijn: **1** van, van, in; **3** van, van; **7** uit, aan; **8** in; **9** over, op.

163

Nederland in Japan

Hieronder zijn als hulp verticale streepjes gezet tussen de zinsdelen.

- 1 Ongeveer 40 *km* vanaf de Japanse *stad Nagasaki* | is | een *stad* met uiteenlopende Nederlandse *monumenten* op ware *grootte* | verzezen.
- 2 Jaarlijks | zullen | vijf miljoen *Japanners* | door de Haagse *Passage* slenteren, de Utrechtse *Dom* bewonderen, een *bezoek* brengen aan het Goudse *stadhuis* en aan het *Huis ten Bosch*.
- 3 'De *stad* van *Huis ten Bosch*' | strekt zich uit | over een *terrein* van 150 *hectare*.
- 4 In deze *stad* | kunnen | achtduizend *Japanners* | permanent | wonen.
- 5 Om de *authenticiteit* van het *Huis ten Bosch-project* te waarborgen | zijn | *kosten* noch *moeite* | gespaard.
- 6 Uit de minuscule *details* | blijkt | het *streven* naar historisch verantwoorde *reconstructies*.
- 7 Zo | werd | de *Hoge Raad van Adel* | ingeschakeld | om de originele *kleuren* van de *kroon* op de *paleiskoepel* vast te stellen.
- 8 Ook de *interieurs* | benaderen | het *origineel* | zo dicht mogelijk: | zelfs het zeventiende-eeuwse *goudbehang* | is | nagemaakt.
- 9 Voor *Nederlanders* | is | het | een vreemde *gewaarwording* | om in *Japan* het Amsterdamse *Centraal Station* te betreden.
- 10 De Nederlandse *stad* in *Japan* | bezit | vier *musea*,

een *academie*, diverse bruine *kroegen* en enkele *ophaalbruggen*.

De zelfstandige naamwoorden zijn in de zinnen gecursiveerd.

Lidwoorden zijn: **1** de, een; **2** de, de, een, het, het; **3** De, een; **5** de, het; **6** de, het; **7** de, de, de, de; **8** de, het, het; **9** een, het; **10** De, een.

Telwoorden zijn: **1** 40; **2** vijf miljoen; **3** 150; **4** achtduizend; **10** vier, enkele.

Bijvoeglijke naamwoorden zijn: **1** Japanse, uiteenlopende, Nederlandse, ware; **2** Haagse, Utrechtse, Goudse; **6** minuscule, verantwoorde; **7** originele; **8** zeventiende-eeuwse; **9** vreemde, Amsterdamse; **10** Nederlandse, diverse.

Voorzetsels zijn: **1** vanaf, met, op; **2** door, aan, aan; **3** over, van; **4** In; **5** van, te; **6** Uit, naar; **7** van, op, te; **9** Voor, in, te; **10** in.

'Om' in 'om te waarborgen' in zin 5 (zie ook zin 7 en 9) is een voegwoord. 'Om' in 'om de hoek' is wel een voorzetsel.

164

- 1** (1) werkwoord, (2) zelfstandig naamwoord
- 2** (3) bijvoeglijk naamwoord, (4) telwoord, (5) werkwoord
- 3** (6) voorzetsel, (7) zelfstandig naamwoord
- 4** (8) zelfstandig naamwoord
- 5** (9) voorzetsel, (10) bijvoeglijk naamwoord, (11) werkwoord
- 6** (12) bijvoeglijk naamwoord
- 7** (13) werkwoord
- 8** (14) lidwoord, (15) bijvoeglijk naamwoord, (16) bijvoeglijk naamwoord
- 9** (17) zelfstandig naamwoord, (18) bijvoeglijk naamwoord
- 10** (19) telwoord, (20) zelfstandig naamwoord

165

Theorie

166

- 1** 'Voornaamwoord' staat voor een naamwoord in de plaats. (F 3.7)
- 2** Persoonlijk voornaamwoord = ik, jij, hun, wederkerend voornaamwoord = zich, wederkerig voornaamwoord = elkaar, bezittelijk voornaamwoord = mijn, zijn, aanwijzend voornaamwoord = die, deze, betrekkelijk voornaamwoord = die, dat, vragend voornaamwoord = wie, welke, onbepaald voornaamwoord = men, iets. (F 3.7)
- 3** Je schrijft 'u' als het een persoonlijk voornaamwoord is en 'uw' als het een bezittelijk voornaamwoord is. (F 3.7)
- 4** Een bijwoord zegt nooit iets van een zelfstandig naamwoord en is onveranderlijk (dus geen *e* erachter). (F 3.8)
- 5** In de zin *Hij kwam een kilo aan* hoort *aan* bij het werkwoord (= aankomen). Dan is het een bijwoord. (F 3.8)

167

- 1** (1) bijwoord, (2) voornaamwoord
- 2** (3) voornaamwoord, (4) zelfstandig naamwoord
- 3** (5) bijwoord
- 4** (6) lidwoord, (7) zelfstandig naamwoord
- 5** (8) bijvoeglijk naamwoord, (9) zelfstandig naamwoord
- 6** (10) voornaamwoord
- 7** (11) telwoord, (12) zelfstandig naamwoord, (13) voorzetsel
- 8** (14) voornaamwoord, (15) lidwoord
- 9** (16) bijvoeglijk naamwoord
- 10** (17) bijvoeglijk naamwoord, (18) bijwoord, (19) lidwoord, (20) voornaamwoord

168

Zie **Grammatica: Woordsoorten** in opdracht 113.

4 Het werkwoordelijk gezegde

169

(Titel) is = werkwoord

- 1 hebben
- 2 willen, vinden
- 3 moet, stinken
- 4 blijkt
- 5 zijn
- 6 vinden
- 7 ruikt
- 8 trekt
- 9 gaven
- 10 waren, gedragen
- 11 moesten, geven
- 12 moest, beoordelen
- 13 hadden, gedragen
- 14 heetten, zijn
- 15 bleken, ruiken
- 16 werd, herhaald
- 17 was, omgekeerd
- 18 opriep
- 19 bleken
- 20 blijkt
- 21 is

170

Theorie

171

- 1 Naar eigen inzicht of dat van een medestudent
- 2 Werkwoorden worden verdeeld in twee groepen: I *hoofdwerkwoorden* en II *hulpwerkwoorden*.
- 3 Als een (enkelvoudige zin) zin meer werkwoorden bevat, dan is de persoonsvorm altijd hulpwerkwoord. De persoonsvorm streep je weg. Met de rest van de zin maak je een correcte zin. Deze stappen herhaal je tot je slechts één werkwoord over hebt. Dat is het hoofdwerkwoord. De test gaat niet op bij zinnen in de lijdende vorm. (F 3.6)
- 4 Het werkwoordelijk gezegde bestaat uit *alle werkwoorden* in de zin. (F 4.4.1)
- 5a juist; het originele werkwoord *aanvallen* is immers

één woord (F 4.4.1)

5b onjuist (F 4.4.1)

5c onjuist; als het hoofdwerkwoord altijd met het wederkerende voornaamwoord voorkomt (wederkerend werkwoord), hoort *zich* inderdaad tot het werkwoordelijk gezegde; er zijn ook combinaties die niet vast zijn, bijvoorbeeld 'Hij wast zich'; denkbaar is 'Hij wast zijn handen' (F 4.4.1)

172

- 1 hebben = hulpwerkwoord; gekregen = hoofdwerkwoord, hebben gekregen = werkwoordelijk gezegde
- 2 hadden = hulpwerkwoord; aangezien = hoofdwerkwoord, hadden aangezien = werkwoordelijk gezegde
- 3 waren = hulpwerkwoord; gereden = hoofdwerkwoord, waren gereden = werkwoordelijk gezegde
- 4 bevond = hoofdwerkwoord, bevond zich = werkwoordelijk gezegde
- 5 werd = hulpwerkwoord; gekatapulteerd = hoofdwerkwoord, werd gekatapulteerd = werkwoordelijk gezegde
- 6 boorden = hoofdwerkwoord, boorden = werkwoordelijk gezegde
- 7 konden = hulpwerkwoord; stappen = hoofdwerkwoord, konden stappen = werkwoordelijk gezegde
- 8 konden = hulpwerkwoord; worden = hulpwerkwoord; gestart = hoofdwerkwoord, konden worden gestart = werkwoordelijk gezegde

173

- 1 heeft = hulpwerkwoord; gebaard = hoofdwerkwoord, heeft gebaard = werkwoordelijk gezegde
- 2 had = hulpwerkwoord; gebracht = hoofdwerkwoord, had gebracht = werkwoordelijk gezegde
- 3 mogen = hulpwerkwoord; verlaten = hoofdwerkwoord, mogen verlaten = werkwoordelijk gezegde
- 4 raakten = hoofdwerkwoord, raakten = werkwoordelijk gezegde
- 5 had = hulpwerkwoord; aangeraden = hoofdwerkwoord, had aangeraden = werkwoordelijk gezegde

6 hebben = hulpwerkwoord; verwisseld = hoofdwkwoord, hebben verwisseld = werkwoordelijk gezegde

7 verkeert = hoofdwkwoord, verkeert = werkwoordelijk gezegde

8 zal = hulpwerkwoord; moeten = hulpwerkwoord; blijven = hoofdwkwoord, zal moeten blijven = werkwoordelijk gezegde

174

1 is = hulpwerkwoord; ontzet = hoofdwkwoord, is ontzet = werkwoordelijk gezegde

2 had = hulpwerkwoord; verwaarloosd = hoofdwkwoord, had verwaarloosd = werkwoordelijk gezegde

3 besteedde = hoofdwkwoord, besteedde = werkwoordelijk gezegde

4 werden = hulpwerkwoord; opgesloten = hoofdwkwoord, werden opgesloten = werkwoordelijk gezegde

5 had = hulpwerkwoord; aangekaart = hoofdwkwoord, had aangekaart = werkwoordelijk gezegde

6 was = hulpwerkwoord; gestrand = hoofdwkwoord, was gestrand = werkwoordelijk gezegde

7 trof = hoofdwkwoord, trof = werkwoordelijk gezegde

8 vertoont = hoofdwkwoord, vertoont = werkwoordelijk gezegde

9 verdwijnt = hoofdwkwoord, verdwijnt = werkwoordelijk gezegde

175

Zie **Grammatica: Het werkwoordelijk gezegde** in opdracht 114.

5 Zinsdelen

176

Theorie

177

1a onjuist; onvolledige zinnen (zonder persoonsvorm) worden in de opdrachten vermeden, maar ze bestaan wel (F 2)

1b juist; dit is de definitie van een zinsdeel (F 2.2)

1c onjuist; bedoeld wordt één zinsdeel, een zinsdeel kan uit meer woorden bestaan (F 2.2)

1d onjuist; een zinsdeel kan bestaan uit een voornaamwoord. (F 4.1)

1e onjuist (F 4.6)

2 Het lijdend voorwerp in een *bedrijvende zin* is het zinsdeel dat *onderwerp* wordt in de lijdende vorm.

3 In geen van de zinnen is 'mijn vriend' lijdend voorwerp.

3a meewerkend voorwerp

3b deel van het meewerkend voorwerp

3c onderwerp

3d onderwerp

178

1 een heftig seksleven = lijdend voorwerp; bedrijvende vorm

2 lijdende vorm

3 voor ons = meewerkend voorwerp; bedrijvende vorm

4 een lengte van 15 meter = lijdend voorwerp; bedrijvende vorm

5 een lengte van een meter = lijdend voorwerp; bedrijvende vorm

6 lijdende vorm

7 bedrijvende vorm

8 lijdende vorm

9 het vrouwtje = meewerkend voorwerp; lijdende vorm

10 bedrijvende vorm

179

1 migraine = lijdend voorwerp; bedrijvende vorm

2 lijdende vorm

3 aan 100 schaatsers = meewerkend voorwerp; het aantal pirouettes in hun schaatsoefeningen = lijdend voorwerp; bedrijvende vorm

- 4 hoofdpijn = lijdend voorwerp; bedrijvende vorm
- 5 bedrijvende vorm
- 6 lijdende vorm
- 7 een bloedtekort in het midden van hun hoofd = lijdend voorwerp; bedrijvende vorm

180

- 1 Door een Zutphense rechter werd gisteren een 28-jarige man vrijgesproken.
- 2 Hij werd beschuldigd van opzettelijke mishandeling tijdens een voetbalwedstrijd.
- 3 Door hem werd een tegenstander een drievoudige beenbreuk bezorgd met een gemene sliding.
- 4 Voor het eerst werd een incident in een voetbalwedstrijd vervolgd.
- 5 Men brengt rode wijn als pil op de markt.
- 6 Door twee glazen wijn per dag wordt de levensverwachting verhoogd.
- 7 Door een Deense fabrikant werden de alcohol en het vocht uit de wijn gehaald.
- 8 *Deze zin kan niet in de lijdende vorm worden gezet.*
- 9 Het eten van rozijnen en krenten verhoogt de levensverwachting ook.
- 10 Door de verkoop van deze gedroogde vruchten wordt de Deense fabrikant flinke concurrentie geboden.

181

Theorie

182

- 1a bijwoordelijke bepaling
- 1b bijwoordelijke bepaling
- 1c meewerkend voorwerp
- 1d bijwoordelijke bepaling
- 1e bijwoordelijke bepaling
- 1f bijwoordelijke bepaling
- 2a onjuist; vaak geeft de bijwoordelijke bepaling een tijd, een richting of een plaats aan, maar iets anders komt ook voor: 'Ik loop *snel*.'
- 2b onjuist; het kan ook een bijwoordelijke bepaling zijn: 'Ik hang *aan een tak*.'
- 2c onjuist; zie voorbeeld bij 2a
- 2d juist (F 4.8)

183

- 1 Een Britse ex-arbeider = onderwerp; door overmatig gebruik van drank en sigaretten = bijwoordelijke bepaling
- 2 De 63-jarige Ernie Bailey = onderwerp; 15 miljoen euro = lijdend voorwerp; in de loterij = bijwoordelijke bepaling; twintig maanden geleden = bijwoordelijke bepaling
- 3 Tot 's morgens vroeg = bijwoordelijke bepaling; hij = onderwerp; de plaatselijke kroegen = lijdend voorwerp
- 4 Thuis = bijwoordelijke bepaling; hij = onderwerp; urenlang = bijwoordelijke bepaling; video's = lijdend voorwerp
- 5 de man = onderwerp; niet = bijwoordelijke bepaling
- 6 De man = onderwerp; tot 140 kilo = bijwoordelijke bepaling
- 7 Een fietser = onderwerp; veel tijd = lijdend voorwerp; met tegenwind = bijwoordelijke bepaling
- 8 Met wind mee = bijwoordelijke bepaling; hij = onderwerp; een beetje tijd = lijdend voorwerp
- 9 Bij elkaar = bijwoordelijke bepaling; de fietser = onderwerp; nadeel van de wind = lijdend voorwerp
- 10 Met behulp van een computermodel = bijwoordelijke bepaling; onderzoeker Alan Cummings van de Universiteit van Hull = onderwerp; dat = lijdend voorwerp
- 11 Hij = onderwerp; de oorzaak = lijdend voorwerp; niet = bijwoordelijke bepaling
- 12 Dieren = onderwerp; hun wonden = lijdend voorwerp
- 13 Een team van de Koninklijke School voor Geneeskunde in Londen = onderwerp; bij mensen = bijwoordelijke bepaling; de genezende werking van likken = lijdend voorwerp
- 14 Tijdens onderzoek = bijwoordelijke bepaling; op een afgelikte hand = bijwoordelijke bepaling; veel stikstofmonoxide = onderwerp
- 15 Stikstofmonoxide = onderwerp; bacteriën op de huid = lijdend voorwerp
- 16 57 procent van de Nederlanders = onderwerp; het eten = lijdend voorwerp; op het bord met de vork = bijwoordelijke bepaling
- 17 De chef-kok van het Rotterdamse restaurant Parkheuvel = onderwerp; een verklaring = lijdend voorwerp

18 Door het prakken = bijwoordelijke bepaling; je = onderwerp; emotie = lijdend voorwerp; aan het eten = meewerkend voorwerp

19 Mensen = onderwerp; daarmee = bijwoordelijke bepaling; hun jeugd = lijdend voorwerp; in hun herinnering = bijwoordelijke bepaling

20 Volgens sommige slankheidsgoeroes = bijwoordelijke bepaling; je = onderwerp; aardappels en jus = lijdend voorwerp

184

- 1 Hoe vertaal je begrippen als 'brommer', 'vip' of 'ufo' *erin*?
- 2 Een groep latinisten van het Vaticaan heeft zich beziggehouden *daarmee*.
- 3 *Daarin* zijn meer dan 15.000 hedendaagse woorden vertaald.
- 4 Het Lexicon is uitgebracht *daardoor*.
- 5 Je vindt 'sui ipsius nudator' als vertaling *hiervoor*.
- 6 *Daarvoor* is ook een mooie vertaling gevonden.
- 7 Je vraagt je af wat de paus moet *hiermee*.
- 8 Omdat Latijn nog altijd de officiële taal is van het Vaticaan, moeten de vertalers van pauselijke documenten regelmatige woorden verzinnen *daarvoor*.
- 9 Maar wat moet je denken *daarvan*?
- 10 De paus waarschuwt vaak *hiertegen* en moet over moderne woorden beschikken die verband houden *daarmee*. EN: De paus waarschuwt vaak *hiertegen* en moet *hierover* beschikken.

185

- 1 De politie in Nieuw-Zeeland | *ontdekte* | een belangrijk bewijsstuk.
- 2 Een verdachte | *was* | na een autobotsing | weggerend.
- 3 Een zestienjarige jongen | *had* | een auto | gestolen.
- 4 *Daarmee* | *had* | hij | een frontale botsing | veroorzaakt.
- 5 In de auto | *werd* | een afgerukt oor | gevonden.
- 6 De jongen | *werd* | drie uur later | hevig bloedend | door vrienden | naar een ziekenhuis | gebracht.
- 7 Eerst | *wilde* | de jongen | niet | naar het ziekenhuis.
- 8 Het bloeden | *werd* | ernstiger.
- 9 Zijn vriendin | *heeft* | hem | toen | aan zijn oren | naar het ziekenhuis | gesleept.
- 10 Daar | *is* | hem | door een chirurg | een oor | aangenaaid.

186

Theorie

187

1a onjuist; het bestaat voornamelijk uit werkwoorden, maar ook het voorzetsel *te* en zelfstandige naamwoorden bij uitdrukkingen worden tot het werkwoordelijk gezegde gerekend (F 4.4.1)

1b onjuist; sommige van de genoemde werkwoorden kunnen ook als zelfstandig werkwoord voorkomen (F 4.4.2)

1c juist (F 4.4.2)

2 De zinnen 2c en 2e bevatten een voorzetselvoorwerp. (F 4.7)

188

- 1 voorzetselvoorwerp = *aan de gevolgen van het ongeluk*
- 2 voorzetselvoorwerp = *met mijn nieuwe racefiets*
- 3 voorzetselvoorwerp = *op Communicatie*
- 4 bijwoordelijke bepaling = *Op een dag*
- 5 voorzetselvoorwerp = *waaruit*
- 6 meewerkend voorwerp = *aan mij*
- 7 voorzetselvoorwerp = *van vakantie*
- 8 bijwoordelijke bepaling = *van de tafel*
- 9 voorzetselvoorwerp = *op de kindertjes*
- 10 voorzetselvoorwerp = *aan natuurlijke grondstoffen*
- 11 voorzetselvoorwerp = *voor de vogelspinnen*
- 12 meewerkend voorwerp = *voor jou*
- 13 bijwoordelijke bepaling = *door de file*
- 14 voorzetselvoorwerp = *aan zijn handjes*
- 15 voorzetselvoorwerp = *in je dropjes*
- 16 voorzetselvoorwerp = *tegen de slaap*
- 17 voorzetselvoorwerp = *over onze huizen*
- 18 bijwoordelijke bepaling = *over de sloot*
- 19 voorzetselvoorwerp = *aan de slechte voorbereiding*
- 20 voorzetselvoorwerp = *aan zulke ondernemingen*
- 21 bijwoordelijke bepaling = *waarom*
- 22 bijwoordelijke bepaling/voorzetselvoorwerp = *waarom* (twee mogelijkheden)
- 23 voorzetselvoorwerp = *aan patat met mayonaise*
- 24 voorzetselvoorwerp = *hierom*
- 25 voorzetselvoorwerp = *om een misverstand*

189

- 1 (1) naamwoordelijk deel van naamwoordelijk gezegde
- 2 (2) bijwoordelijke bepaling
- 3 (3) lijdend voorwerp, (4) voorzetselvoorwerp
- 4 (5) naamwoordelijk deel van naamwoordelijk gezegde
- 5 (6) onderwerp
- 6 (7) bijwoordelijke bepaling, (8) onderwerp
- 7 (9) onderwerp
- 8 (10) bijwoordelijke bepaling, (11) onderwerp
- 9 (12) lijdend voorwerp
- 10 (13) naamwoordelijk deel van naamwoordelijk gezegde
- 11 (14) bijwoordelijke bepaling
- 12 (15) lijdend voorwerp
- 13 (16) onderwerp
- 14 (17) lijdend voorwerp, (18) bijwoordelijke bepaling, (19) bijwoordelijke bepaling
- 15 (20) voorzetselvoorwerp, (21) bijwoordelijke bepaling
- 16 (22) voorzetselvoorwerp
- 17 (23) bijwoordelijke bepaling
- 18 (24) naamwoordelijk deel van naamwoordelijk gezegde
- 19 (25) bijwoordelijke bepaling
- 20 (26) bijwoordelijke bepaling
- 21 (27) voorzetselvoorwerp
- 22 (28) bijwoordelijke bepaling
- 25 (29) werkwoordelijk gezegde en persoonsvorm
- 26 (30) voorzetselvoorwerp

190

- 1 (1) *Wegwerp(broek)luiers* = onderwerp
- 2 (2) *Een kind* = onderwerp, (3) *tot zijn derde jaar* = bijwoordelijke bepaling
- 3 (4) *Voor een onderzoek van de Consumentenbond* = meewerkend voorwerp, (5) *30.000 luiers* = onderwerp
- 4 (6) *het best* = naamwoordelijk deel
- 5 (7a/b) *kunnen laten schoonmaken* = werkwoordelijk gezegde
- 6 (8) *Een composteerbare wegwerpluier* = lijdend voorwerp, (9) *luierfabrikanten* = onderwerp
- 7 (10a/b) *is aangehouden* = werkwoordelijk gezegde
- 8 (11a/b) *heeft in de luren gelegd* = werkwoordelijk gezegde
- 9 (12) *bij supermarkten* = bijwoordelijke bepaling, (13) *uit de schappen* = bijwoordelijke bepaling
- 10 (14) *gaf* = werkwoordelijk gezegde; *aan de caissière* = meewerkend voorwerp
- 11 (15) *op katoenen luiers* = voorzetselvoorwerp
- 12 (16) *Op deze manier* = bijwoordelijke bepaling, (17) *iedere keer* = bijwoordelijke bepaling
- 13 (18a/b) *sloeg zijn slag* = werkwoordelijk gezegde
- 14 (19) *Dezelfde truc* = lijdend voorwerp, (20) *met elektrische huishoudapparaten* = bijwoordelijke bepaling
- 15 (21) *De producten* = lijdend voorwerp, (22) *hij* = onderwerp; *meteen* = bijwoordelijke bepaling

191

Zie de diagnostische toets **Grammatica: Zinsdelen** in opdracht 115.

6 Hoofdzin, bijzin en verbindingswoorden

192

- 1 Mijn band is lek, *dus* moet ik hem plakken.
- 2 Ik moet mijn band plakken, *want* hij is lek.
- 3 Soms is Karin aardig, *maar* meestal is ze vervelend.
- 4 Wil je thee *of* wil je koffie?
- 5 Ik vraag je *of* je thee wilt.
- 6 Ik zeg *dat* de koningin Stedum bezoekt.
- 7 De gasten vertrekken, *omdat* alle drank op is.
- 8 De timmerman boort gaatjes in de balk, *zodat* het schroeven gemakkelijk gaat.
- 9 Wil je me opbellen, *zodra* je de uitslag van het onderzoek hebt?
- 10 Mehmet houdt van barokmuziek, *terwijl* Inge liever metalrock heeft.

193

Theorie

194

- 1 De bijzin kan overal in de zin staan. (B 5 t/m 5.2.4)
- 2 In bijzinnen kunnen woorden tussen het onderwerp en de persoonsvorm staan. Bijvoorbeeld: Hij zegt *dat de kampioenen morgen met het vliegtuig op Schiphol arriveren*. (B 5.1.3)
- 3 Plaats het woord *niet* tussen onderwerp en persoonsvorm. Ik **niet* breng Marjo en Linda naar het station, omdat de laatste trein *niet* om 01.50 uur vertrekt. De tweede zin is een bijzin. (B 5.1.4)
- 4a hoofdzin
- 4b hoofdzin
- 4c bijzin
- 4d bijzin
- 4e bijzin
- 4f bijzin
- 4g hoofdzin (B 5.1.4)
- 5a juist; dat is de definitie van de samengestelde zin
- 5b onjuist; een samengestelde zin kan uit twee hoofdzinnen bestaan
- 5c juist
- 5d juist; dat is de definitie van een (correcte) hoofdzin
- 5e onjuist; een bijzin kan beginnen met een

nevenschikkend voegwoord (de zin kan dan een hoofdzin zijn) (B 3.9)

195

- 1 -
- 2 (1) bijzin
- 3 (2) hoofdzin
- 4 (3) bijzin
- 5 (4) hoofdzin
(5) bijzin
- 6 (6) hoofdzin
- 7 (7) hoofdzin
- 8 -
- 9 (8) bijzin
- 10 (9) hoofdzin
(10) bijzin

196

- 1 *Totdat* de dokter klaar is, moet u even wachten.
- 2 *Nu* ik een magnetron heb, kan ik lekker snel eten koken.
- 3 U krijgt korting, *mits* u contant aan de kassa betaalt.
- 4 Ik kom niet, *als* het blijft regenen.
- 5 Ik kom niet, *want* het blijft regenen.
- 6 *Omdat* het blijft regenen, kom ik niet.
- 7 De trein had vertraging, *doordat* er een boom op de bovenleiding was gevallen.
- 8 *Naarmate* de dagen korter worden, wordt het kouder.
- 9 *Sinds* ze in Nederland is, is ze voortdurend verkouden.
- 10 Je kunt geen korting krijgen, *tenzij* je meteen betaalt.

197

- 1 *Naargelang* het feest voortduurde, kreeg Koen meer en meer slaap.
- 2 Het wijkgebouw werd gesloten, *hoewel* de jongeren hadden geprotesteerd.
- 3 *Zoals* u van de notaris hebt gehoord, bent u miljonair geworden.
- 4 *Wanneer* we vakantie hadden, gingen we met vijf man liften naar Zuid-Frankrijk.
- 5 Het heeft geen zin, *zolang* je niet alles geeft wat je hebt.
- 6 *Toen* de zanger opkwam, begon het publiek luid te schreeuwen.

- 7 Radna gaat naar bed, *want* ze heeft hoofdpijn.
- 8 De televisie is kapot, *dus* kunnen we vanavond geen voetballen kijken.
- 9 We liggen overdag op het strand *en* 's avonds gaan we uit.
- 10 We liggen overdag op het strand, *maar* 's avonds gaan we uit.

198

- 1 Ken jij de jongen *die* de nieuwe vriend van Dorien is?
- 2 Heb jij een sleutel *waarmee* je deze deur kunt openen?
- 3 Weet jij *wie* de 1500 meter gewonnen heeft?
- 4 Weet jij *hoe* je het snelst van hier naar het station komt?
- 5 Weet u *welke* muziek in deze zaal gedraaid wordt?
- 6 Dit is de autogordel *waaraan* hij zijn leven te danken heeft.
- 7 Het meisje *dat* de winkeldief betrapt heeft, heeft de chef gewaarschuwd.
- 8 *Omdat* het meisje de winkeldief heeft betrapt, heeft zij de chef gewaarschuwd.
- 9 Mijn ex-vriend kwam met een verklaring *die* een smoes was.
- 10 Heb je nette kleding *waarin* je op stagebezoek kunt gaan?

199

- 1 Peter riep *dat* je van het dak af moet komen.
- 2 De minister-president zei *dat* het nog te vroeg is om commentaar te geven.

- 3 De voetganger vroeg me *hoe* hij van hier naar het station komt.
- 4 Mijn vriend had het excuus *dat* de bus te laat was en hij ook nog eens een leuke band kreeg.

200

- 1 Dit is een speciale tang *waarmee* je gemakkelijk een verroeste bout kunt losdraaien.
- 2 De moeder *die* haar drie jonge kinderen verwaarloosde, besteedde al haar tijd aan het internet.
- 3 De taxi kwam laat, *omdat* er een ongeluk met een collega gebeurd was.
- 4 Weet jij *of* je gehoorbeschadiging door deze geluidssterkte krijgt?
- 5 De nachten worden korter *en* het wordt ook warmer.
- 6 *Omdat* Winnie op vakantie is, komt ze helemaal bij.
- 7 De heer Balkenende zei *dat* ze de lasten verlagen voor de minima.
- 8 Een voorbijganger zei *dat* de vrachtauto heel langzaam reed.
- 9 *Omdat* ze moe is van het kranten rondbrengen, gaat Karima even op de bank liggen.
- 10 We kunnen morgen 'Finding Nemo' huren, *want* de dvd-speler is gemaakt.

201

Zie **Grammatica: Hoofdzin, bijzin en verbindingswoorden** in opdracht 116.

Stijl

Diagnostische toetsen

202

Stijl: Incongruentie

- 1 Een belangrijk deel van de ondervraagden bleek twee keer per week een hengelsportwinkel te bezoeken.
- 2 Als de directie nieuwe plannen heeft, wil ze meteen resultaten zien.
- 3 Willen jij en je vriend in de kamer hiernaast wachten?
- 4 Een aantal alternatieve oplossingen wordt nog onderzocht.
- 5 Van de tweehonderd deelnemers heeft vijftig procent de finish gehaald. (zin bevat geen fout)
- 6 De reeks geruchten heeft zijn reputatie goed gedaan.
- 7 Waar ga jij met je vriendin naartoe op vakantie?
- 8 Volgens de berichten willen de NS (= Nederlandse Spoorwegen) verlieslijdende afdelingen afstoten. (zin bevat geen fout)

203

Stijl: Contaminatie

- 1 Bij de stijlfout contaminatie worden twee uitdrukkingen door elkaar gebruikt.
- 2 'Ik heb opgetelefoneerd.' a 'Ik heb opgebeld.' b 'Ik heb getelefoneerd.'
- 3a Het Perzisch tapijt heeft veel gekost.
- 3b Wilt u mij even verontschuldigen.
- 3c Deze afspraak moet ik even opschrijven, anders vergeet ik het.
- 3d Doe dit maar opnieuw. (zin bevat geen fout)

204

Stijl: Stijlfouten 1

- 1 Investerings hebben een gunstiger effect dan bezuinigingen.
- 2 Doordat het maanden aaneen niet geregend had, stond het meer bijna leeg.
- 3 Ik had vroeger een hekel aan hen, maar nu vind ik hen wel aardig.
- 4 Dit is Hans, met wie ik naar stildansen ga.
- 5 uiterste limiet = pleonasme
- 6 in een mondelinge toelichting verduidelijken = pleonasme
- 7 Vroeg of laat en altijd = tautologie
- 8 nooit niemand = dubbele ontkenning
- 9 zin bevat geen fout

- 10 Ik vind dat je de mensen die hier willen werken, niet moet lastigvallen, als je zelf liever de moeilijke sommen voor morgen thuis bekijkt.

205

Stijl: Stijlmiddelen 1

- 1 Ik schrik me dood. (hyperbool) Wie wil er nu niet bij Barcelona trainer worden? (retorische vraag)
- 2a Ik voel me als een dweil zo vies = vergelijking/metafoor
- 2b Heb je ook trek in een lekker bakkie? = metonymie
- 2c De plicht roept ons = personificatie
- 3 (Scania vrachtwagens) Belastingtruck = woordspeling; ongekend laag brandstofverbruik = hyperbool; Scania met afstand de beste investering = woordspeling

206

Stijl: Stijlfiguren/Stijlfouten 2

- 1 Je gebruikt als bij een gelijkheid en dan bij een ongelijkheid. (G 3.1)
- 2 Je gebruikt ze als onderwerp meervoud of enkelvoud of als lijdend voorwerp meervoud als het verwijst naar zaken. (G 3.3)
- 3 Je gebruikt woorden als waarmee, waarop als je verwijst naar dingen en zaken. Je moet woordgroepen als met wie, op wie gebruiken, als je naar personen verwijst. (G 3.4)
- 4 Bij om is er sprake van een menselijke beslissing. Bij door heeft de mens geen invloed gehad. (G 3.2)
- 5 Bijvoorbeeld: 'Je hoort de stilte.' (G 2.2.8)
- 6a Melodie = vrouwelijk
- 6b Politie = vrouwelijk
- 6c Videotheek = vrouwelijk
- 6d Podium = onzijdig
- 7a juist; een congruentiefout is als het onderwerp meervoud is en de persoonsvorm enkelvoud of andersom
- 7b juist; bij een symmetriefout ben je niet consequent in je taalbouw of woordkeuze
- 7c juist; vaak wordt dan ook een congruentiefout gemaakt

207

Stijl: Zinsbouw 1

- 1 Bij een hiaat is een deel van de zin weggelaten. Zie vraag 2.
- 2 In Ik bel je hoe laat we komen? zijn de woorden 'om te zeggen' weggelaten.

- 3** De bijzin *omdat u een van onze beste klanten bent* kan beter achter aan de zin staan.
- 4** Naar eigen inzicht
- 5a** *Ik vertrouw erop dat u ons zo snel mogelijk inlicht als er nieuwe ontwikkelingen zijn.*
- 5b** *De brandweer is er bang voor dat er vele hectaren heide zullen worden verwoest, als de wind niet gaat liggen.*

208

Stijl: Zinsbouw 2

- 1** Inversie: Later *zul je* me waarderen.
- 2** In een beknopte zin zijn woorden weggelaten.
- 3a** *Zet de vaas op tafel en de televisie aan* = foutieve samentrekking
- 3b** *Wachtend op de bus renden de bankovervallers aan de overkant van de straat* = foutieve beknopte bijzin
- 3c** *Natuurlijk kun je mee, maar lijkt het ons verstandig dat je even een trui aantrekt* = foutieve inversie
- 4a** juist
- 4b** onjuist; de persoonsvorm is vervangen door een andere werkwoordsvorm
- 4c** onjuist; er zijn ook andere mogelijke oorzaken van de foutieve samentrekking

1 Incongruentie

209

Theorie

210

- 1** Bij incongruentie zijn het onderwerp en de persoonsvorm van een zin niet hetzelfde in getal: de een is meervoud, de ander enkelvoud. (E 3.10.1)
- 2** *Een aantal studenten* is onderwerp; *gaan* is persoonsvorm. In het onderwerp is *aantal* de kern; *aantal* is taalkundig enkelvoud. Het woord heeft immers een meervoud: 'aantallen'.
- 3a** Een aantal studenten *gaat* na het behalen van het diploma werken.
- 3b** *Enkele* studenten gaan na het behalen van het diploma werken.

211

- 1** Een groot deel *wist*
- 2** *is* een reeks
- 3** *komt* ze
- 4** Jan *heeft* met zijn vriendjes/Jan en zijn vriendjes *hebben*
- 5** *heeft* er een klein aantal
- 6** Een aantal *wil*
- 7** goed
- 8** hun koptelefoons af te zetten *wordt* gevraagd
- 9** goed
- 10** Tachtig procent *koopt*

212

- 1** een groot aantal *wil*
- 2** een groep *is*
- 3** *Willen* u en uw vrouw
- 4** hun stoelriemen vast te maken *wordt* gevraagd
- 5** De concurrentie; ze *is*
- 6** Twintig procent *is*
- 7** Een klein gedeelte *is*
- 8** Een reeks *heeft*
- 9** goed
- 10** goed

213

- 1 goed
- 2 De regering; ze *heeft*
- 3 Een paar *hebben* (= enkele)
- 4 *zien* de Verenigde Staten
- 5 goed
- 6 Zowel de ruiter als zijn paard *werd*
- 7 Een derde *bleek*
- 8 Tachtig procent *is*
- 9 De helft *betreft*
- 10 Het drietal *is*

214

Zie **Stijl: Incongruentie** in opdracht 202.

2 Contaminatie

215

Theorie

216

- 1 Een malapropisme is een stijlfout die ontstaan is door verwarring van een woord met een erop lijkend woord met een geheel andere betekenis. Voorbeeld: Daar kraait geen *hond* (i.p.v. *haan*) naar. (G 3.6)
- 2 Een contaminatie is een soort malapropisme. Beide stijlfouten ontstaan door verwarring van twee uitdrukkingen. (G 3.6)
- 3 'Volgens mijn mening' is een verwarring van 'volgens mij' en 'naar mijn mening'; 'behoren tot een van de' is ontstaan uit 'behoren tot' en 'is een van de'; 'de oorzaak is te wijten aan' is ontstaan uit 'de oorzaak is' en 'het is te wijten aan'. (G 3.6)

217

- 1 iets bekokstoven
- 2 met een schone lei beginnen
- 3 spijkers met koppen slaan
- 4 in dubio staan
- 5 zich lelijk in de vingers snijden
- 6 even een frisse neus halen/luchtje scheppen
- 7 iets met tweecomponentenlijm bevestigen
- 8 ergens sceptisch tegenover staan
- 9 een wet van Meden en Perzen
- 10 iets in je achterhoofd houden/in je oren knopen

218

- 1 Het hele plan *spatte* als een zeepbel uit elkaar. (*als een kaartenhuis* in elkaar storten)
- 2 Hier heeft het beroepsonderwijs gelukkig nog een *voet* tussen de deur. (*vinger* in de pap)
- 3 Ze *maken* er maar een potje van.
- 4 Ik heb ook maar *twee handen*. (*een paar* handen)
- 5 Het is niet alles *goud* wat er blinkt.
- 6 Rien werd op zijn *wenken* bediend.
- 7 Een balletje kan raar *rollen*.
- 8 Daar is geen touw *aan vast te knopen*. (*speld* tussen te krijgen)
- 9 Wij wonen al jaren in een *eengezinswoning*.

- 10 Er ging bij mij een belletje *rinkelen*. (*lichtje branden*)
- 11 Ik stond *met knikkende knieën*.
- 12 Ze lijdt aan *anorectia nervosa*.
- 13 Mijn oma heeft een *bloedtransfusie* achter de rug.
- 14 Leuk dat jij je *initialen* in de ring hebt laten graveren.
- 15 Heb je je *legitimatiebewijs* bij je?
- 16 Toen was voor Rowena de *maat* vol. (*druppel die de emmer deed overlopen*)
- 17 Voor een *appel en een ei* kun je daar boeken kopen. (*habbekrats*)
- 18 De *controlerend* geneesheer is nog op bezoek geweest.
- 19 Dat werkt als een *rode lap* op een stier.
- 20 Wil je ook een *kokosmakroon*?

219

- 1 De *oorzaak* van het ongeval *is*/Het ongeval *is te wijten aan*
- 2 Hij kon het *zich best voorstellen*/Hij kon het best *begrijpen* dat
- 3 In uw brief *d.d.* 30 december/In uw brief *van* 30 december
- 4 De docent heeft *volgens mij/naar mijn mening* gelijk
- 5 goed

- 6 goed
- 7 Kun jij het je voorstellen dat die nieuwe cd van Prince *zo duur was?/zoveel kostte?*
- 8 *De vraag is* of smartlappen over tien jaar nog in de radioprogramma's te beluisteren zijn./Of smartlappen over tien jaar nog in de radioprogramma's te beluisteren zijn, *valt te betwijfelen*.
- 9 De Dr. Anton Philipszaal is er bijzonder trots op dat het befaamde Royal Philharmonic Orchestra uit Londen, dat *tot* de meest dynamische orkesten van Europa *behoort*, een concert in Den Haag zal geven./De Dr. Anton Philipszaal is er bijzonder trots op dat het befaamde Royal Philharmonic Orchestra uit Londen, dat *een van de* meest dynamische orkesten van Europa *is*, een concert in Den Haag zal geven.
- 10 *Als verkoper/Verkoper zijnde* heb ik moeite met winkeldochters.

220

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

221

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

222

Zie **Stijl: Contaminatie** in opdracht 203.

3 Stijlfouten 1

223

Theorie

224

- 1 Je gebruikt *als* in een vergelijking waar sprake is van gelijkheid. *Dan* gebruik je bij ongelijkheid. (G 3.1)
- 2 Je gebruikt *om* als er een menselijke beslissing in het spel is. *Door* gebruik je in geval van een oorzaak, waarop de menselijke wil geen invloed heeft gehad. (G 3.2)
- 3 'Hun' is onderwerp, de correcte onderwerpsvorm is 'Zij'. (G 3.3)
- 4 'Hen' is lijdend voorwerp en verwijst naar mensen. (G 3.3)
- 5 Je gebruikt *ze* als lijdend voorwerp in plaats van het woord *hen* als het geen betrekking heeft op personen. (G 3.3)
- 6 Je gebruikt woorden als *waarmee* en *waardoor* als deze niet verwijzen naar mensen. Je gebruikt woorden als *met wie* en *door wie* als je personen bedoelt. (G 3.4)

225

- 1 dan
- 2 dan, als hij
- 3 als
- 4 dan
- 5 als
- 6 dan
- 7 dan
- 8 dan
- 9 dan
- 10 als
- 11 als wij (hebben)
- 12 als ik (heb)
- 13 dan
- 14 dan jou
- 15 dan jij

226

- 1 Doordat
- 2 Omdat
- 3 Daarom

- 4 Doordat; Omdat
- 5 Waarom
- 6 Waarom
- 7 Daarom
- 8 Doordat
- 9 Daardoor
- 10 Omdat

227

- 1 Ze/Zij
- 2 ze/zij
- 3 hun
- 4 Ze/Zij
- 5 hen, hen
- 6 Ze/Zij, hen
- 7 hun
- 8 hen, ze/zij, hun
- 9 hun, ze/zij, hen
- 10 ze

228

- 1 waarmee
- 2 met wie
- 3 voor wie
- 4 op wie
- 5 waarmee
- 6 waarmee
- 7 waaronder
- 8 met wie
- 9 waarop
- 10 bij wie

229

Theorie

230

- 1a juist
- 1b juist
- 1c onjuist
- 1d onjuist
- 2 dat, als
- 3 De bijzin wordt onderbroken door opnieuw een bijzin; twee voegwoorden naast elkaar maken de zin verwarrend.

231

- 1 Wij willen extra werk verrichten = tautologie
- 2 Morgen heb ik een sollicitatiegesprek = pleonasme
- 3 goed
- 4 Je kunt je werkstuk uiterlijk woensdag inleveren = tautologie
- 5 Zullen we het opnieuw proberen = tautologie
- 6 goed
- 7 Marcel had de benodigdheden in zijn rugzak opgeborgen = pleonasme
- 8 In een kort gesprek leg ik u alles uit = dubbel pleonasme
- 9 Er wordt altijd een probleem van geld gemaakt = tautologie (hier geen *stijlfout*)
- 10 Waarom kunnen we niet gewoon doen = tautologie

232

- 1 We hebben niet te snel gehandeld = tautologie
- 2 Enkele klachten hebben ons bereikt, zoals klachten over late leveringen = tautologie
- 3 Ik heb nooit iemand beschuldigd van fraude = dubbele ontkenning
- 4 goed (Deze zin met dubbele ontkenning is goed. De dubbele ontkenning wordt als stijlfiguur gebruikt.)
- 5 Met een videopresentatie kun je vage ideeën verduidelijken = pleonasme

- 6 Koen had maar zeven vriendjes uitgenodigd = tautologie
- 7 Nou, nou, jij bent een vrolijkerd vanmorgen! = pleonasme
- 8 Wilt u ervoor zorgen dat er geen verspilling optreedt = pleonasme
- 9 goed
- 10 Niemand verlaat nog het lokaal voordat het tijd is = dubbele ontkenning

233

- 1 Gooi de deur niet, als je hem achter je dichtdoet, wanneer je weggaat.
- 2 Ik vind dat je veel aan goede doelen moet schenken, als je rijk bent.
- 3 Niemand neemt het je kwalijk dat je eerder naar huis gaat, omdat je vriend jarig is.
- 4 Omdat je niet alles kunt voorzien, mag je me op mijn mobieltje bellen, maar alleen als er zich onverwachte problemen voordoen.
- 5 Wie er te laat komt, doordat zijn bus een lekke band had of waardoor dan ook, mag zaterdag met de excursie mee.

234

Zie **Stijl: Stijlfouten 1** in opdracht 204.

4 Stijlmiddelen 1

235

Theorie

236

- 1 Stijl is *de manier waarop* je communiceert. (G 1)
- 2 In beeldspraak plaats je een *beeld* naast een origineel, of je zet dat beeld ervoor in de plaats. (G 2.1)
- 3 Dat zijn: a vergelijking, b metafoor, c personificatie, d metonymie. (G 2.1)
- 4a Bij een vergelijking berust het verband tussen beeld en origineel op overeenkomst: 'Pa is zo lomp als een *nijlpaard*.' (pa = nijlpaard); origineel en beeld staan naast elkaar. (G 2.1.1)
- 4b Bij een metafoor berust het verband ook op overeenkomst (zoals bij de vergelijking), echter het beeld staat in de plaats van het origineel: 'Dat *nijlpaard* brak weer een schaal bij het afdrogen.' (G 2.1.2)
- 4c Bij een personificatie krijgt een begrip/dier/ding een menselijke eigenschap. In de eigenschap ligt het beeld besloten: 'De oude vrachtwagen strompelt de berg op.' (G 2.1.3)
- 4d Bij een metonymie wordt (net als bij de metafoor) het origineel vervangen door het beeld, maar berust het verband tussen origineel en beeld (anders dan bij de metafoor) niet op overeenkomst: 'Lust je nog een glas?' (G 2.1.4)

237

- 1 origineel = maffiosi; beeld = lammetjes; vergelijking (verband: overeenkomst)
- 2 beeld = bodems; origineel 'oorlogsschepen'; metonymie (verband: deel-geheel)
- 3 beeld = brulaap; origineel 'student'; metafoor (verband: overeenkomst)
- 4 origineel = de voorstopper van Blauw-Wit; beeld = beer; vergelijking (verband: overeenkomst)
- 5 beeld = lacht mij toe; personificatie
- 6 beeld = huilt; personificatie
- 7 origineel = Jij; beeld = een open boek; vergelijking (verband: overeenkomst)
- 8 origineel = neus; beeld = aardappel; vergelijking (verband: overeenkomst)
- 9 origineel = Zijn ogen; beeld = als schoteltjes;

vergelijking (verband: overeenkomst)

10 beeld = tapje; origineel 'getapt biertje'; metonymie (verband: bier komt uit de tap)

238

- 1 personificatie
- 2 metafoor
- 3 personificatie
- 4 personificatie
- 5 personificatie
- 6 personificatie
- 7 metafoor
- 8 metafoor
- 9 personificatie
- 10 metafoor

239

- 1 metonymie (verband: maker-schilderij)
- 2 metafoor (verband: overeenkomst)
- 3 metonymie (verband: muziek op de plaat geperst)
- 4 metafoor (verband: overeenkomst)
- 5 metonymie (verband: eten neem je tot je door te happen)
- 6 metonymie (verband: planten en bomen zijn groen van kleur)
- 7 metonymie (verband: afspraken staan op papier)
- 8 metafoor (verband: overeenkomst)
- 9 metafoor (verband: overeenkomst)
- 10 metafoor (verband: overeenkomst)

240

- 1 beeld = mes; origineel = Marco; vergelijking
- 2 beeld = het leer; origineel 'de bal'; metonymie (verband: bal van leer gemaakt)
- 3 beeld = Italië; origineel 'het Italiaanse team'; metonymie (verband: het team komt uit Italië)
- 4 beeld = Rolex; origineel 'horloge'; metonymie (verband: horloge van het merk Rolex)
- 5 beeld = vloekt; personificatie
- 6 beeld = schreeuwen; personificatie
- 7 beeld = koektrommel op wielen; origineel 'oude auto'; metafoor
- 8 origineel = kop; beeld = kop van een bulldog; origineel = gebit; beeld = fietsenrek; origineel = nek; beeld = nek van een stier; alle zijn vergelijkingen
- 9 beeld = de hele zin is een beeld; metafoor

10 origineel = je; beeld = borst; metonymie (verband: deel–geheel) ['borst' is eigenlijk afgeleid van het Duitse 'Burse' (huis) en heeft dus oorspronkelijk een andere betekenis dan 'deel van het lichaam']

241

- 1 Je bent een *rund* als je met vuurwerk stunt. (vergelijking)
- 2 Was- en reinigingsmiddelen van vandaag *denken* ook aan morgen. (twee mogelijkheden: metonymie = 'de makers van wasmiddelen denken' of personificatie = 'Was- en reinigingsmiddelen zijn niet schadelijk')
- 3 *Bauknecht weet* wat vrouwen wensen. (als antwoord bij zin 2: metonymie of personificatie)
- 4 Dek je *dromen* toe met Texeler dekbedden. (metonymie: 'Dek jezelf toe, zodat je gaat dromen')
- 5 *Het CJP* neemt je overal mee. (personificatie)
- 6 Ruggen *zijn blij* met Poseidon-waterbedden. (personificatie)
- 7 *Aristo spreekt de taal van de zon*. (tweemaal personificatie)
- 8 Mam, *de hele klas* leest Tina. (metonymie)
- 9 *Tefal* introduceert Resistal, de koekenpan die *op de pondjes let*. ('Tefal' = metonymie; 'op de pondjes let' = personificatie)
- 10 BMW: de enige *Duitser* die niet bruin wordt in Zandvoort. (metonymie, personificatie)

242

Theorie

243

- 1 Een hyperbool is een *overdrijving*. Voorbeelden: ik lach me dood, ben je gek, ik wacht een uur, ik heb honger als een paard, ik loop op mijn tandvlees. (G 2.2.1)
- 2 Bij een woordspeling maak je gebruik van twee betekenissen in (delen van) een woord.
 - 2a Eindeloos reizen met Arke; eindeloos betekent zowel 'heerlijk' als 'er komt geen eind aan'.
 - 2b Dubbele airbag, een kopzorg minder; de airbag is bedoeld om bij een botsing het hoofd op te vangen (kop). (G 2.2.5)
- 3 Een paradox bevat een schijnbare *tegenstelling*.
 - 3a Liefde maakt een klein bed groot. Doordat je niet zonder elkaar kunt, is een klein beetje afstand al ongewenst.

3b Het is onverstandig altijd je verstand te gebruiken. Het woord *onverstandig* heeft o.a. de betekenis 'niet wenselijk'. Als je altijd je verstand volgt, zul je niet vaak voor een verrassing komen te staan. De paradox stelt dat je misschien graag eens verrast wilt worden. (G 2.2.8)

- 4 Een vraag stel je aan iemand, omdat je op zoek bent naar een antwoord. Bij een retorische vraag is het antwoord al bekend. (G 2.2.9)
- 5 Overdrijving; de verrassing is dat de overdrijving nooit realistisch is; woordspeling; de verrassing zit hem in de dubbele betekenis van de woorden, je raakt verward; paradox; de paradox zet je aan het denken, je bent verrast door de uitkomst; retorische vraag; je wilt antwoord geven, maar realiseert je dat dat niet nodig is.

244

- 1 retorische vraag
- 2 paradox
- 3 paradox
- 4 woordspeling
- 5 woordspeling
- 6 paradox
- 7 paradox
- 8 hyperbool
- 9 woordspeling
- 10 hyperbool

245

- 1 paradox
- 2 paradox
- 3 retorische vraag
- 4 paradox
- 5 paradox
- 6 hyperbool
- 7 paradox
- 8 hyperbool
- 9 woordspeling
- 10 paradox

246

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

247

Naar eigen inzicht of dat van een medestudent

248

Zie **Stijl: Stijlmiddelen 1** in opdracht 205.

5 Stijlfiguren/Stijlfouten 2

Stijlfiguren

249

Theorie

250

1 Bij een antithese worden twee tegengestelden zodanig naast elkaar geplaatst dat het contrast meer opvalt. (G 2.2.7) Voorbeeld. Ik zat *twee uur* in de wachtkamer en was in *drie minuten* geholpen.

2 Beide bevatten een tegenstelling: die in de antithese is zuiver, maar die in de paradox heeft iets onlogisch. (G 2.2.7, G 2.2.8)

3 Een retorische vraag is een mededeling in de vorm van een vraag waarop geen antwoord verwacht wordt. (G 2.2.9) Voorbeeld. *Wie wil nou geen miljonair zijn?*

4 Een climax is een opeenvolging van telkens sterkere uitdrukkingen. (G 2.2.10) *Vroeger liepen daar slechts karrensporen. Tot twintig jaar geleden waren het paden met oude kasseien. Thans doorklieft de Autoroute du Soleil met haar meedogenloze asfalt zesbaans breed het sprookjesachtige landschap van de Vaucluse.* Een anticlimax is een opeenvolging van telkens zwakkere uitdrukkingen (Dus: bovenstaande zinnen in omgekeerde volgorde).

5a en 5b De zinnen bevatten een paradox. De woorden 'goede' en 'ongelukkig' in de eerste zin en 'toekomstprofeet' en 'verleden' lijken niet combineerbaar. De combinatie levert echter een verrassend effect op.

6 Ja, zie 5a. Je kunt op vele manieren een spottend effect bereiken, bijvoorbeeld door het gebruik van stijlfiguren en beeldspraak. Voorbeeld. *Toen hij terugkwam van safari, was zijn achtertuintje veranderd in een oerwoud.*

251

- 1** retorische vraag
- 2** antithese
- 3** paradox
- 4** retorische vraag

- 5 paradox
- 6 climax
- 7 retorische vraag
- 8 (anticlimax) ironie
- 9 paradox
- 10 antithese
- 11 paradox, ironie
- 12 retorische vraag
- 13 paradox, ironie
- 14 antithese
- 15 ironie
- 16 retorische vraag
- 17 paradox
- 18 climax, ironie
- 19 paradox
- 20 paradox

Stijlfouten

252

Theorie

253

- 1 Je gebruikt *als* in een vergelijking waar sprake is van gelijkheid. *Dan* gebruik je bij ongelijkheid. (G 3.1)
- 2 Je gebruikt *om* als er een menselijke beslissing in het spel is. *Door* gebruik je in geval van een oorzaak, waarop de menselijke wil geen invloed heeft gehad. (G 3.2)
- 3a niet correct
- 3b niet correct
- 3c niet correct; correcte formuleringen zijn: *Vraag hun om een toelichting* of *Vraag aan hen om een toelichting* (G 3.3)
- 4 Je gebruikt *ze* als lijdend voorwerp in plaats van het woord *hen* als het geen betrekking heeft op personen. (G 3.3)
- 5 Je gebruikt woorden als *waarmee* en *waardoor* als deze niet verwijzen naar mensen. Je gebruikt woorden als *met wie* en *door wie* als je personen bedoelt. (G 3.4)

254

- 1 dan
- 2 dan, als hij
- 3 als
- 4 dan

- 5 als
- 6 dan
- 7 dan
- 8 dan
- 9 dan
- 10 als
- 11 als wij (hebben)
- 12 als ik (heb)
- 13 dan
- 14 dan jou (je vergelijkt 'jou' met 'Scarlet'); dan jij ('ik' en 'jij' denken verschillend over 'Scarlet')
- 15 dan jij

255

- 1 Doordat
- 2 Omdat
- 3 Daarom
- 4 Omdat; Daardoor
- 5 Waarom
- 6 Waarom
- 7 Daarom
- 8 Doordat
- 9 Omdat; Daardoor
- 10 Doordat

256

- 1 Ze/Zij
- 2 ze/zij
- 3 hun, zij/ze, hun
- 4 Ze/Zij
- 5 hen, hen
- 6 Ze/Zij, hen
- 7 hun
- 8 hun; Ze/Zij
- 9 ze
- 10 hen, zij/ze, zij/ze

257

- 1 waarmee
- 2 waarin
- 3 met wie
- 4 waarop
- 5 bij wie
- 6 waarmee
- 7 met wie
- 8 waarvoor

9 op wie

10 waarmee

258

Theorie

259

1 **Het grootste deel van de aandeelhouders stemden tegen de investeringen in nieuwe technologie*, omdat het onderwerp *deel* enkelvoud is en de persoonsvorm *stemden* meervoud. (G 3.10.1)

2a vrouwelijk

2b vrouwelijk

2c onzijdig

2d onzijdig

2e onzijdig

2f vrouwelijk

2g vrouwelijk (G 3.11.1)

3a onjuist; dit is niet *altijd* het geval, het onderwerp kan ook enkelvoud lijken, maar meervoud zijn, bijvoorbeeld de VS

3b juist; het woordgeslacht bepaalt of je bijvoorbeeld met *hij*, *zij* of *het* moet verwijzen

3c juist

260

1 *zeiden* → *zei*; *ze zouden* → *het zou*

2 *zijn* → *is*

3 *leggen* → *legt*

4 *komen* → *komt*

5 goed

6 *zijn* → *is*; *die hebben* → *dat heeft*

7 *dat gekozen heeft* → *die gekozen hebben*; *hebben* → *heeft*

8 *Wilt* → *Willen*

9 *Dit soort* → *dergelijke*

10 goed

261

1 *hij* → *zij*

2 *haar* → *zijn* (2x)

3 goed

4 *zijn* → *haar*

5 goed

6 *zijn* → *haar*; *het* → *zij*

7 *hem* → *haar*

8 *Het* → *Zel/Zij*

9 *het* → *zij*

10 *Dat* → *Die*

262

1 **I** De mensen verwachten over het algemeen dat zij binnenkort uit het financiële dal opklimmen en het beter krijgen. **II** De mensen verwachten over het algemeen uit het financiële dal op te klimmen en het beter te krijgen. **III** Men verwacht over het algemeen dat men binnenkort uit het financiële dal opklimt en het beter krijgt. **IV** Men verwacht over het algemeen uit het financiële dal op te klimmen en het beter te krijgen.

2 **I** Er zijn drie mogelijkheden: a in eigen land op vakantie gaan en veel geld besparen; b naar Zuid-Frankrijk gaan en het hele plan vergeten; c thuisblijven en meteen de nieuwe badkamer plaatsen. **II** Er zijn drie mogelijkheden: a we gaan in eigen land op vakantie en besparen veel geld; b we gaan naar Zuid-Frankrijk en vergeten het hele plan; c we blijven thuis en plaatsen meteen de nieuwe badkamer. **III** Er zijn drie mogelijkheden: a dat we in eigen land op vakantie gaan en veel geld besparen; b dat we naar Zuid-Frankrijk gaan en het hele plan vergeten; c dat we thuisblijven en meteen de nieuwe badkamer plaatsen.

3 **I** Ze breken de straat open en leggen daarna de glasvezelkabel aan. **II** De straat wordt opengebroken en daarna wordt de glasvezelkabel aangelegd.

4 **I** Het bestuur heeft lang vergaderd, maar het is er nog niet uit. Morgen onderhandelt het verder. **II** De bestuursleden hebben lang vergaderd, maar ze zijn er nog niet uit. Morgen onderhandelen ze verder. **III** Er is lang vergaderd, maar men is er nog niet uit. Morgen wordt er verder onderhandeld.

5 **I** We hopen door deze vergoeding uw ongenoegen te hebben weggenomen en uw vertrouwen in onze onderneming volledig te hebben hersteld. **II** Ik hoop door deze vergoeding jullie ongenoegen te hebben weggenomen en jullie vertrouwen in mijn onderneming volledig te hebben hersteld. **III** We hopen dat door deze vergoeding uw ongenoegen is weggenomen en dat uw vertrouwen in onze onderneming volledig is hersteld. (Er zijn meer mogelijkheden.)

263

Zie **Stijl: Stijlfiguren/Stijlfouten 2** in opdracht 206.

6 Zinsbouw 1

264

Verschillende uitwerkingen zijn mogelijk. Hieronder staat er één per zin als voorbeeld.

- 1 Mijn huiswerk is af. *Daardoor* kan ik naar mijn vrienden toe.
- 2 *Omdat* er vanavond voetbal op televisie is, ga ik niet naar mijn vrienden toe.
- 3 Vanavond is er voetbal op televisie. *Daarom* ga ik naar mijn vrienden toe.
- 4 Nu is Rob depressief, *maar* meestal is Rob vrolijk.
- 5 Ik heb een vraag *of* Rob niet vrolijk is.
- 6 De directeur zegt *dat* het bedrijfsresultaat uitstekend is.
- 7 Zijn buskaart had Etem hier neergelegd, *maar* hij kan hem niet vinden.
- 8 Deze boormachine gaat door keihard spanbeton *en* je kunt haar met een hulpstuk ombouwen tot poetsmachine.
- 9 Je zet er een poetsschijf op, *zodat* je met de machine kunt polijsten.
- 10 *Toen* Anton Geesink was berispt voor het aannemen van steekpenningen, verliet prins Willem-Alexander bijna het Internationaal Olympisch Comité.

265

Theorie

266

- 1 Dat is niet nodig. Als het bijwoord van twee zinnen één zin maakt, staat het wel aan het begin van de bijzin. Als het aparte zinnen blijven, gaat dat niet op. Een bijwoord kan op verschillende plaatsen in de zin staan. Ook als verbindend bijwoord.
- 2a onjuist; het kunnen twee hoofdzinnen zijn die door een nevenschikkend voegwoord worden verbonden (F 5.2.1)
- 2b onjuist; als de zinnen tot één zin worden samengevoegd, heeft de bijzin inderdaad een andere zinsvolgorde, maar als het aparte zinnen blijven, behouden zij beide de hoofdzinsvolgorde (F 5.2.1)
- 2c juist (F 5.2.1)
- 2d onjuist; twee bijzinnen kunnen door een nevenschikkend voegwoord worden verbonden (F 5.2.1)

- 3a *Dorien gaat naar Vincent.* hoofdzin
- 3b *Daardoor gaat Dorien naar Vincent.* hoofdzin
- 3c Ik denk *dat Dorien naar Vincent gaat.* bijzin

267

- 1 (1) Nog steeds kun je in sommige kringen respect afdwingen: hoofdzin
- 2 (2) hoe meer respect je krijgt: bijzin
- 4 (3) De apparaatjes zijn nog altijd verschrikkelijk kwetsbaar: hoofdzin
- 5 (4) een op de twaalf schootcomputers is binnen een jaar na aanschaf rijp voor de schroot: hoofdzin
- 7 (5) die er dan overblijven: bijzin
- 8 (6) dat zijn personeel wil uitrusten met draagbare computers: bijzin
- 9 (7) dan kost het gemiddeld de helft van de aanschafprijs aan reparatie: hoofdzin
- 12 (8) de eigenaar laat het ding domweg uit zijn handen vallen: hoofdzin
- 13 (9) dat er nog iets op zijn schoot ligt: bijzin
- 15 (10) ondanks alle goede zorgen overleeft het elektronisch brekebeentje het onvermijdelijke schudden en stoten van de auto niet: hoofdzin

268

- 1 (1) en
- 2 (2) als, (3) wanneer
- 3 (4) Want, (5) als
- 4 (6) dat, (7) als
- 5 (8) maar
- 6 (9) en
- 7 (10) Wanneer, (11) dat
- 8 (12) als

269

- 1 (1) Als
- 2 (2) Daardoor
- 3 (3) want, (4) zodra
- 4 (5) Als
- 5 (6) want
- 6 (7) Doordat
- 7 (8) Als
- 8 (9) Maar
- 9 (10) omdat
- 10 (11) Daardoor

270

- 1 Ik kan wel bij je komen, *maar* ik kan niet lang blijven.
- 2 Koos heeft geen geld, *want* hij heeft net een huis gekocht.
- 3 *Doordat* de televisie kapot is, kunnen wij vanavond niet naar de film kijken.
- 4 *Omdat* ik niet te laat wil komen, moet ik weg.
- 5 *Toen* het glas viel, brak het op de plavuizen.
- 6 *Als* je op mijn feestje wilt komen, neem je dan een paar leuke vrienden mee?
- 7 Je mag op mijn feest komen, *mits* je een paar leuke vrienden meeneemt.
- 8 Vincent stelde zich voor, *terwijl* hij mij een hand gaf.
- 9 *Zodra* ik ben aangekomen, bel ik je op.
- 10 De rechter gelooft de aangeklaagde, *totdat* wordt bewezen dat hij liegt.

271

- 1 *Nu* ze een vriendje heeft, zie je Lisette nauwelijks meer.
- 2 *Voordat* je de auto in de was zet, moet je hem schoonmaken.
- 3 *Sinds* Zefanja zijn PlayStation heeft, verveelt hij zich niet.
- 4 *Naargelang* ik verder met mijn studie kom, vind ik de opleiding interessanter.
- 5 *Voorzover* Franklin kan beoordelen, zijn er meer bedrijven tevreden met de stagiairs dan vorig jaar.
- 6 Christa vroeg me *of* je blijft eten.
- 7 *Aangezien* er geïnvesteerd mag worden, schaffen we een snelle computer aan.
- 8 De heer Van Putten is bankmedewerker, *zoals* u weet.
- 9 Wilt u even opschuiven, *zodat* ik naast u kan zitten?
- 10 *Hoewel* we hem hadden gewaarschuwd, werd hij bekeurd voor te hard rijden.

272

- 1 De trein was te laat. *Daardoor* kwam ik te laat.
- 2 We hebben gegeten. *Daarna* gaan we naar de bioscoop.
- 3 Hij kwam bij ons. *Daarvoor* had hij in Amerika gewerkt.
- 4 Ik wil niet te laat komen. *Daarom* moet ik nu weg.
- 5 Het glas viel. *Toen* brak het op de plavuizen.
- 6 Het museum is groot. Het heeft *echter* weinig moderne kunst.

- 7 Je wilt mijn vriend zijn. *Dan* moet je me vertrouwen.
- 8 Hij had het niet verwacht. *Toch* slaagde Hicham in een keer voor zijn rijexamen.
- 9 De onderkant is tien graden onder nul. *Daardoor* moet de tank op pootjes staan.
- 10 Iedereen studeert door. *Daarom* wordt een diploma minder waard.

273

Theorie

274

- 1 Als er in een zin een deel is weggelaten, spreek je van een hiaat. Voorbeeld: *Ik vertrouw dat je belt*, moet zijn *Ik vertrouw erop dat je belt*. (G 3.9)
- 2 Als een zin 'ontspoord', eindigt de zin 'grammaticaal' anders dan die begonnen is. (G 3.12)
- 3 Een wig is een schuin gezaagd houtblok dat ergens tussen wordt gestoken. Wanneer 'twee voegwoorden naast elkaar' komen, wordt er met het tweede voegwoord een bijzin tussen gebracht. Vandaar de naam wigconstructie. (G 4.2)
- 4 Twee voegwoorden naast elkaar maken een zin ingewikkelder, waardoor de zin moeilijker te begrijpen is. (G 4.2)

275

- 1 Ik vertrouw *erop* dat u ons zo snel mogelijk inlicht als er nieuwe ontwikkelingen zijn. (hiaat; G 3.9)
- 2 Toen de beroemde topsporter stopte met basketbal, nadat zijn vader was gestorven, kreeg hij honderden brieven, omdat niemand zijn beslissing begreep. (twee voegwoorden; G 4.2)
- 3 Een anakoloet ontstaat in alledaags taalgebruik, omdat je vaak sneller denkt dan je spreekt. Bijvoorbeeld als je gewoon met iemand op straat over het weer of iets anders staat te praten, of als je een babbeltje maakt met de buurman. (zin ontspoord; G 3.12)
- 4 Wij zorgen *ervoor* dat u bijtijds de akte ontvangt, omdat u deze voor vrijdag moet opsturen. (hiaat; G 3.9)
- 5 De man heeft zijn hond laten inslapen. De hond die de kat had gebeten, bleek besmet te zijn met mond- en klauwzeer. En die kat had de muis gevangen. (twee voegwoorden; G 4.2)
- 6 De directie heeft met de medezeggenschapsraad vergaderd *over het feit* dat door toedoen van een

nieuwe bezuinigingsronde voor 35 werknemers ontslag zal worden aangevraagd, mogelijk nog in dit boekingsjaar. (hiaat; G 3.9)

7 Iedereen is het *erover* eens dat een beugel lastig is voor snoepers, omdat je hem steeds uit moet doen, als je wat wilt eten. (hiaat; G 3.9; twee voegwoorden; G 4.2)

8 Ik erger me *eraan* dat jullie telkens de deur naar de rookruimte wagenwijd open laten staan. Iedereen zit daar van die smerige sigaretten te roken en de dame van secretariaatspraktijk zelfs een sigaar. (hiaat; G 3.9; zin ontspoort; G 3.12)

9 We maken *er* kans op dat we de stoelen vooraan hebben, omdat de bussen van hier vertrekken. (hiaat; G 3.9; twee voegwoorden; G 4.2)

10 De brandweer is *er* bang voor dat er vele hectaren heide zullen worden verwoest, als de wind niet gaat liggen. (hiaat; G 3.9; twee voegwoorden; G 4.2)
Twee voegwoorden behoeven niet direct naast elkaar te staan. De fout ontstaat doordat de bijzin die met een voegwoord wordt ingeleid, wordt onderbroken door opnieuw een bijzin.

276

1 We wijzen *erop* dat onvoorziene omstandigheden de bouw kunnen vertragen. (hiaat; G 3.9)

2 Als alles *loopt* volgens de planning, die door specialisten van de firma Bloemenhoven uit Zaandam is opgemaakt, komt het project een maand eerder gereed. (hiaat; G 3.9; twee voegwoorden; G 4.2)

3 Mijn buurvrouw, van nummer 15, woont aan de linkerkant als je voor het huis staat. Maar ga maar aan de overkant staan, want voor de deur rijden ze je van de sokken. Hoeveel drempels ze er ook plaats, ze helpen echt niet. Vooral de busjes van de post knallen erover alsof ze er niet zijn. (zin ontspoort; G 3.12) *Wat de buurvrouw van nummer 15 heeft of deed zal altijd een raadsel blijven.*

4 U kunt *erop* rekenen dat we een passende korting krijgen, omdat u een van onze beste klanten bent. (hiaat; G 3.9; twee voegwoorden; G 4.2)

5 De directeur, die de vakbondsman heeft ontslagen, is door de kantonrechter teruggefloten. De vakbondsman had de staking die gisteren gehouden is, georganiseerd. (twee voegwoorden; G 4.2)

6 Het verkoopkantoor heeft gebeld *over het feit* dat de

offertes met dergelijke kortingen absoluut onverantwoord zijn. (hiaat; G 3.9)

7 Alle studenten stoorden zich *eraan* dat de surveillant zich herhaaldelijk stond uit te rekken en hartgrondig gegeeuw liet horen. (hiaat; G 3.9)

8 We zijn het *erover* eens dat studenten op de gang werken mogen, mits ze zich rustig houden. (hiaat; G 3.9)

9 Je hebt geen idee wat het komend decennium ons op het gebied van communicatie *zal brengen*. Nu al maakt de communicatie ongekende ontwikkelingen door, als je het vergelijkt met de periode rond de Tweede Wereldoorlog. Slechts een jaar geleden is de telegraaf afgeschafte. (zin ontspoort; G 3.12)

10 De politie maakt zich *er* zorgen over dat de orde niet te handhaven is, als alle supporters tegelijkertijd vertrekken. (hiaat; G 3.9; twee voegwoorden; G 4.2)
Twee voegwoorden behoeven niet direct naast elkaar te staan. De fout ontstaat doordat de bijzin die met een voegwoord wordt ingeleid, wordt onderbroken door opnieuw een bijzin.

277

Biologische tuinders hebben een totaal verkeerd beeld van het vermogen van de regenworm om plantaardig afval om te zetten in vruchtbare humus. *Hij* is zelfs totaal ongeschikt als verwerker van groente-, fruit- en tuinafval. *Dat* concludeert de Belgische wetenschapper Ward Devliegher na diepgravend onderzoek naar het dagelijks leven van de worm. *Volgens* de bioloog is het diertje, ook bekend als de lumbricus terrestris, slechts een schakel in het complexe afbraaksysteem.

Honderden organismen zoals bacteriën, schimmels, mijten en pissebedden spelen ieder daarin een onontbeerlijke rol. *De* directe invloed van de worm op de afbraak is zeer gering. *Indirect* heeft hij door zijn voedingsgedrag echter wel een belangrijke rol. *De* gangen, die hij graaft tot soms drie meter diep, zorgen voor toevoer van lucht en water in de bodem. *Daardoor* kunnen andere organismen het vuil beter verwerken. *De* lumbricus terrestris is dus geen hoofdrolspeler in de vuilverwerking maar vervult een nuttige bijrol.

278

Voorbeeld van een uitwerking

Een patiënte van een psychiater bleek een gespleten

persoonlijkheid te hebben met 120 persoonlijkheden. De psychiater wilde bij de verzekering de behandeling declareren als 'groepstherapie'. Dokter Kenneth Olsen is door de verzekering aangeklaagd. Deze had een rekening van 300.000 dollar ontvangen. De advocaat van Olsen betoogt dat de psychiater een correcte diagnose stelde. De vrouw dacht dat ze van de duivel was bezeten. De behandeling van elk van de persoonlijkheden vraagt aandacht. Daarom meent de advocaat dat de psychiater recht heeft op een groepsvergoeding. Onder de aangetroffen persoonlijkheden zijn een eend, de duivel en engelen.

279

Voorbeeld van een uitwerking

Winkelen via internet zal het 'gewone' boodschappen doen niet vervangen. Slechts een paar procent gaat niet via de detailhandel.

Het Hoofdbedrijfschap Detailhandel stelt dat in het rapport 'Winkelen via internet'. Internet betekent voor consumenten en aanbieders hooguit een extra marktkanaal. Vooral voor producten die de consument niet hoeft te zien, zoals cd's, boeken, kaartjes en bloemen, is het internet geschikt. In de VS verwachten onderzoekers dit jaar een marktaandeel van 0,3 procent. Bovendien blijkt internet nog vooral door jonge hoogopgeleide mannen te worden bezocht. Maar in de VS komen er steeds meer vrouwen en laagopgeleiden bij.

280

Voorbeeld van een uitwerking

In de bio-industrie worden geregeld patenten aangevraagd voor planten- en dierenrassen waaraan genetisch gesleuteld is. Een richtlijn is gisteren goedgekeurd door het Europese Parlement. De strengere wetgeving van Nederland wordt versoepeld. Nederland is er een principieel tegenstander van dat een bedrijf het exclusieve eigendom krijgt van genen of delen van mens, dier of plant. Bij ons is het wel mogelijk dat een bedrijf eigenaar wordt van een exclusieve formule van antirimpelcrème dankzij een ontdekt gen. Maar niet van het gen zelf, dat anders niet door andere bedrijven gebruikt mag worden, bijvoorbeeld voor een middel tegen brandwonden.

Nederland staat op dit punt alleen. Europarlement beslist anders. Genetisch materiaal in zijn natuurlijke omgeving komt niet in aanmerking voor octrooi. Maar een patent op een gen dat uit een dier of plant is geïsoleerd of dat is veranderd, is mogelijk.

Europarlementariërs zijn bang voor een achterstand op de VS. Terwijl Europa ruziet, ontwikkelen de VS verder. Patenten zijn nodig om kostbaar onderzoek terug te verdienen. Er blijft/komt een Europese richtlijn die het patentrecht verbiedt op het klonen van mensen, en ook op het gebruiken van menselijke embryo's.

281

Zie **Stijl: Zinsbouw 1** in opdracht 207.

7 Zinsbouw 2

282

- 1 Mijn werk is af, dus ik kan naar mijn vriendin toe.
- 2 Ik kan naar mijn vriendin toe, want mijn werk is af.
- 3 Omdat het werk af is, kan ik naar mijn vriendin toe.
- 4 Kadir is blij of Kadir is somber.
- 5 Ik vraag je of Kadir blij is.
- 6 De leerlingbegeleider zegt dat je vorderingen uitstekend zijn.
- 7 Haar OV-kaart had Marlous hier neergelegd, maar zij kan hem niet vinden.
- 8 Deze hogedrukreiniger spuit alles schoon en je kunt hem met een hulpstuk ombouwen tot ontstopper.
- 9 Als je er een speciale frees op zet, kun je met de machine zandstralen.
- 10 Nadat de staatssecretaris was berispt voor wanbeleid, legde de minister bijna zijn functie neer.

283

Theorie

284

- 1 Nee, een samengestelde zin kan ook met een bijzin beginnen. Zie bijvoorbeeld opdracht 282 de zinnen 9 en 10.
- 2 In bijzinnen kunnen er woorden tussen onderwerp en persoonsvorm komen te staan.
- 3 Er zijn twee zinnen in de samengestelde zin: a *De spit schoot in zijn rug* = hoofdzin: tussen 'De spit' en 'schoot' kunnen geen andere woorden geplaatst worden; b *toen hij de laatste plank laminaat had gelegd* = bijzin: tussen 'hij' en 'had' staan woorden.
- 4a *Almaz belt haar vriend* = hoofdzin
- 4b *Almaz belt voortdurend haar vriend* = hoofdzin
- 4c Hij denkt *dat Almaz haar vriend belt* = bijzin
- 4d Hij denkt *dat je je vergist* als je denkt dat zij haar vriend belt = bijzin
- 5a onjuist; een zin kan samengesteld zijn uit twee hoofdzinnen.
- 5b juist
- 5c juist; per definitie
- 5d onjuist; een nevenschikkend voegwoord kan een hoofdzin inluiden.

285

- 1 (1) *want ik vergeet veel* = hoofdzin
- 2 (2) *die je aan een geheugen mag stellen* = bijzin
- 3 (3) *des te meer moois houd je over* = hoofdzin
- 4 (4) *Dat wil zeggen* = hoofdzin
- 5 (5) *hoe het bier wordt gebrouwen* = bijzin
- 6 (6) *Nooit krijg ik er genoeg van te horen* = hoofdzin, (7) *wanneer de aardappel in Europa werd ingevoerd* = bijzin
- 7 (8) *maar daarom hoef ik het nog niet in mijn geheugen op te slaan* = hoofdzin
- 8 (9) *wat ze je toch weer vertellen* = bijzin
- 9 (10) *Vergeet het maar* = hoofdzin
- 10 (11) *je kunt ook vergeten* = hoofdzin
- 11 (12) *Dan vergeet je de kruiden te kopen voor bij het gehakt* = hoofdzin
- 12 (13) *Vergeeten wat je nog moet doen* = bijzin
- 13 (14) *(dat) is naar de wc te gaan* = hoofdzin
- 14 (15) *Als je echt moet* = hoofdzin, (16) *evenmin vergeet je 's ochtends je tanden te poetsen* = hoofdzin
- 15 (17) *Wie heeft de afsluiter van je riolen opengezet* = hoofdzin
- 16 (18) *wanneer je slapen gaat* = bijzin
- 17 (19) *bij gebrek aan gezag gehoorzamen je ingewanden vooral aan de zwaartekracht* = hoofdzin
- 18 (20) *die ligt tegen de luchtpijp aan* = hoofdzin
- 19 (21) *Omdat geen van de beide leidingen waterdicht is* = bijzin
- 20 (22) *Overdag zou je daar wel raad mee weten* = hoofdzin
- 21 (23) *Gewoon even goed slikken* = hoofdzin

286

Theorie

287

- 1 Inversie is omgekeerde woordvolgorde (onderwerp achter de persoonsvorm, vaak bij vragende zinnen). Voorbeeld: *Is dit een voorbeeld van inversie?* (G 2.4.1)
- 2 Prolepsis betekent vooropplaatsing. Voorbeeld: *Die afzetter, ik heb nog steeds geld van hem te goed!* (G 2.4.2)
- 3 Een elliptische zin is een zin waarin woorden zijn weggelaten. Voorbeeld: *Er wordt gebeld, ik naar de deur, doe open, staat zij er!* (G 2.4.3)

- 4 Het kenmerk van een beknopte zin is dat persoonsvorm en onderwerp zijn weggelaten. (G 2.4.3)
- 5 Een samentrekking komt voor in een zin die uit meer zinnen bestaat. In de formulering zijn een of meer van de gemeenschappelijke woorden en zinsdelen weggelaten. (G 2.4.4)
- 6 Een correcte samentrekking voldoet aan de volgende voorwaarden: de gemeenschappelijke delen hebben dezelfde betekenis (a), hebben dezelfde grammaticale functie (b), hebben dezelfde plaats ten opzichte van de persoonsvorm (c), staan in zinnen van gelijke soort (d). (G 2.4.4)

288

- 1 In 1840 ... *of* In twee afzonderlijke provincies ...
- 2 Sindsdien ... (meer mogelijkheden)
- 3 Rond 1840 ... *of* 362 plattelandsgemeenten en 24 steden ...
- 4 In die tijd ...
- 5 Gehuchten als Ruiven ...
- 6 Ervan overtuigd dat de technische vooruitgang niet meer te stoppen was, gaven de meeste Hollanders de voorkeur aan de trekschuit.
- 7 In 1840 nog een gevreesde nieuwigheid, reed de trein uitsluitend het traject Amsterdam–Haarlem en vice versa.
- 8 De buitenplaatsen waren meestal eigendom van rijke lieden uit een naburige stad en (die) werden vaak alleen 's zomers bewoond.
- 9 De bewoners van de buitens domineerden vaak het leven in het dorp, want ze bezaten grote delen van de grond, (ze) verstrekten krediet aan boeren, (ze) huurden dorpsbewoners in als knechten en dienstboden en (ze) financierden de plaatselijke kerk.
- 10 Veel Hollandse buitenhuizen zijn later in verval geraakt: sommige (buitenhuizen) zijn gesloopt, andere (buitenhuizen) zijn voor veel geld gerestaureerd.

289

Theorie

290

- 1 De volgorde in een mededelende zin met inversie is: ander zinsdeel – persoonsvorm – onderwerp. (G 3.13)
- 2 Inversie is niet mogelijk doordat het ander zinsdeel (*Vandaag*) in het eerste deel van de zin niet voor de

persoonsvorm in het tweede deel van de zin geplaatst kan worden. (G 3.13)

- 3 Een beknopte bijzin is een bijzin waarin onderwerp en persoonsvorm weggelaten zijn. Voorbeeld: *Om zijn spieren op te warmen liep hij twee rondjes om het veld.* Een foutieve beknopte bijzin is een bijzin waarin het weggelaten onderwerp in de bijzin niet hetzelfde is als het onderwerp in de hoofdzin. Voorbeeld: **Op de boulevard een kopje thee drinkend passeerde zijn bus met reisgenoten.* (G 3.14)
- 4 Niet de 'zomerzon' ligt in de hangmat.
- 5 Het woord 'me' is in het eerste deel meewerkend voorwerp, in de tweede zin (waar het woord is samengetrokken) lijdend voorwerp. De samentrekking is daarom foutief. (G 3.15)
- 6 Een samengestelde zin bevat een symmetriefout, als de delen niet gelijk van vorm zijn. (G 3.16)
- 7 De zin *Ik hoop dat we uw antwoord spoedig ontvangen en dat u tevreden bent met ons voorstel* is fout, omdat de persoonlijke voornaamwoorden *ik* en *we* door elkaar zijn gebruikt. De formulering is niet symmetrisch. (G 3.16)

291

- 1 ... en we houden ... *of* ... en in januari houden we ...
- 2 ... het lijkt ...
- 3 goed
- 4 ... maar hij geeft ...
- 5 ... en gebruikt men op ... *of* ... en deze gebruikt men op ...
- 6 ... en hij draagt ... *of* ... bij vrieskou draagt hij ...
- 7 ... daardoor werden enkele kwalijke praktijken van dat bedrijf ... *of* ... enkele kwalijke praktijken van dat bedrijf werden daardoor ...
- 8 ... en ik moest ... *of* ... gisteravond moest ik ...
- 9 goed
- 10 ... maar wij hadden ...

292

- 1 Omdat zij onbekend waren met de plaatselijke toestanden, werd het marktonderzoek verkeerd opgezet. (Het onderwerp in de bijzin kan een ander zijn dan het hier genoemde.)
- 2 Toen wij in Dordrecht gearriveerd waren, bleek de voorstelling mee te vallen. (Het onderwerp in de bijzin kan een ander zijn dan het hier genoemde.)

- 3 Hierbij zenden wij u tevens een kopie van onze offerte.
- 4 Toen ik in de regen stond, werd mijn overhemd helemaal nat.
- 5 goed
- 6 Doordat de vakman het zo (op die manier) deed, werd de inbouwkeuken door hem in elkaar gezet. *Of beter geformuleerd:* Op die manier werd de inbouwkeuken door een vakman in elkaar gezet.
- 7 goed
- 8 Omdat zij benauwd waren over de onvoldoende politiecontrole, werd geadviseerd de wedstrijd zonder publiek te spelen. (Het onderwerp in de bijzin kan een ander zijn dan het hier genoemde.)
- 9 Doordat de duiker te snel naar de oppervlakte kwam, waren zijn trommelvliezen gescheurd.
- 10 Omdat veel reizigers aangewezen zijn op het openbaar vervoer, heeft de staking hun veel last bezorgd.

293

- 1 Nadat we een uur in de sneeuw gewandeld hadden, smaakte de erwtensoep fantastisch. (Het onderwerp in de bijzin kan een ander zijn dan het hier genoemde.)
- 2 goed
- 3 Terwijl we genoten van een koel drankje, ging de zon onder. (Het onderwerp in de bijzin kan een ander zijn dan het hier genoemde.)
- 4 Nadat de voorzitter de vergadering schorste, begon de interieurverzorgster het pluche te stofzuigen. (Zin is goed als de interieurverzorgster en de voorzitter dezelfde persoon zouden zijn.)
- 5 Ondanks het feit dat hij gespannen maar zelfverzekerd was, werd de volgende hindernis genomen. *Of beter geformuleerd:* Gespannen maar zelfverzekerd nam hij de volgende hindernis. (Het onderwerp in de bijzin kan een ander zijn dan het hier genoemde.)
- 6 goed
- 7 Toen wij shanghai-nootjes aten, schrok de hond wakker. (Het onderwerp in de bijzin kan een andere zijn dan het hier genoemde.)
- 8 Toen wij later de liveopnamen van het concert beluisterden, vielen de verkeerde inzetten pas op. (Het onderwerp in de bijzin kan een ander zijn dan het hier genoemde.)

9 Nadat ik tien kilometer gefietst had, brak mijn trapper af.

10 Toen er niets meer aan de orde was, sloot de voorzitter de vergadering.

294

- 1 **I** Men verwacht binnen afzienbare tijd een geneesmiddel voor aids te vinden en de verschrikkelijke ziekte uit te bannen. **II** We verwachten dat we binnen afzienbare tijd een geneesmiddel voor aids vinden en dat we de verschrikkelijke ziekte zullen uitbannen.
- 2 **I** Een aantal fouten is mogelijk: **a** je geeft de zinnen in een opsomming een verschillende structuur; **b** je bezigt *we* en *ik* in dezelfde brief; **c** je gebruikt woorden als *men, je* en *ze* door elkaar. **II** Een aantal fouten is mogelijk: **a** dat je de zinnen in een opsomming een verschillende structuur geeft; **b** dat je *we* en *ik* in dezelfde brief bezigt; **c** dat je woorden als *men, je* en *ze* door elkaar gebruikt. **III** Een aantal fouten is mogelijk: **a** zinnen in een opsomming een verschillende structuur geven; **b** *we* en *ik* in dezelfde brief bezigen; **c** woorden als *men, je* en *ze* door elkaar gebruiken.
- 3 Ik stuur de brief op, zodra ik hem uitgetikt heb.
- 4 **I** Met dit aanbod willen we je vertrouwen in ons bedrijf herstellen. Daarom vragen we je spoedig te laten weten of je het accepteert. **II** Met dit aanbod wil ik jullie vertrouwen in mijn bedrijf herstellen. Daarom vraag ik jullie spoedig te laten weten of jullie het accepteren.
- 5 **I** De Nederlandse man heeft minder temperament dan bijvoorbeeld de Italiaanse en de Spaanse man. **II** De Nederlanders hebben minder temperament dan bijvoorbeeld de Italianen en de Spanjaarden.

295

- a = niet dezelfde betekenis
 b = niet dezelfde grammaticale functie
 c = niet op dezelfde plaats ten opzichte van de persoonsvorm
 d = niet in gelijksoortige zinnen

- 1 ... en *die/deze* (= de commissie) wordt ...
 (b; bijwoordelijke bepaling, onderwerp)
- 2 ... *waren* allemaal goed. (b; werkwoordelijk gezegde (hulpwerkwoord), naamwoordelijk gezegde (koppelwerkwoord))
- 3 ... en *dat* (= het verschil tussen een pleonasme en

tautologie) zal ... (b; onderwerp, lijdend voorwerp)

4 ... en *ik* geef ... (d; bijzin, hoofdzin)

5 ... en *zitten we* op rozen. (a)

6 ... maar *we* zijn ... (d; bijzin, hoofdzin)

7 goed

8 ... en *de post* daardoor ... (a; de post = de posterijen, de post = de poststukken)

9 ... en *bleef* daardoor alert. (b; werkwoordelijk gezegde (hulpwerkwoord), naamwoordelijk gezegde (koppelwerkwoord))

10 goed

296

Zie opdracht 295.

1 ... en *dat* (= het werk van Karel Appel) kunnen we ... (b; onderwerp, lijdend voorwerp)

2 ... en *ik* verwacht ... (c)

3 ... en *wij* sturen ... (c)

4 ... en *ik* zal overmorgen ... (c)

5 ... en *we* nemen aan ... (d; bijzin, hoofdzin)

6 ... en *ik* ben gelijk ... (c)

7 ... maar *die* (= die auto) was ... (b; lijdend voorwerp, onderwerp)

8 ... en *nam* de telefoon aan. (a; *opnemen* en *aannemen*)

9 goed

10 goed

297

Zie opdracht 295.

1 ... en *die* (= een camping in de bergen bij Annecy) hebben ze ... (b; onderwerp, lijdend voorwerp)

2 ... maar *we* willen ... (d; bijzin, hoofdzin)

3 ... en *die* (= de drie videobanden) waren ... (b; lijdend voorwerp, onderwerp)

4 goed

5 ... en *zij* (= de regering) zal deze ... (c)

6 ... en *die* (= de bezwaren ... onderzoek heb) zullen ... (b; lijdend voorwerp, onderwerp)

7 goed

8 ... en de gang van zaken uiteengezet. (a; *zetten* en *uiteenzetten*)

9 ... maar *die* (= de etalageverlichting) heeft ... (c)

10 ... en *dat* (= je werk) kan ik ... (b; onderwerp, lijdend voorwerp)

298

Zie opdracht 295.

1 ... en *ze* (= de aandeelhouders) zullen ... (d; bijzin, hoofdzin)

2 ... doch *wij* wensen ... (b; meewerkend voorwerp (ons), onderwerp)

3 ... en *die* beantwoord ik ... (b; onderwerp, lijdend voorwerp)

4 ... maar *werken* niet samen. (a; *werken* en *samenwerken*)

5 goed

6 ... maar *dit* (= dit verschijnsel) behandelen wij ... (b; onderwerp, lijdend voorwerp)

7 ... en *die* (= deze vergadering) laten we ... (b; onderwerp, lijdend voorwerp)

8 ... en *hem* verteld dat ... (b; lijdend voorwerp (zijn vader), meewerkend voorwerp)

9 ... en *hebben* twee kinderen. (b; hulpwerkwoord, zelfstandig werkwoord; a; het samengetrokken 'hebben' betekent *bezitten*)

10 goed

299

Zie **Stijl: Zinsbouw 2** in opdracht 208.

Training

1 Training spelling van de werkwoorden

300

- 1 overtuigd
- 2 verspreide
- 3 vindt, betaalt
- 4 verbaast
- 5 Vind
- 6 brachten
- 7 mistte
- 8 beschouwd
- 9 verluidt
- 10 geachte
- 11 gelooft
- 12 vernield
- 13 verroeste
- 14 raad
- 15 belemmert
- 16 brandt
- 17 Ontmoedigd
- 18 betekent
- 19 aangebrande
- 20 neergestorte

301

- 1 voed
- 2 rustte
- 3 verkleed
- 4 bepaalt
- 5 benoemt
- 6 hoesten
- 7 verdord
- 8 ontwikkelt
- 9 verlichte
- 10 broedde
- 11 beweegt
- 12 behuisd
- 13 benauwt
- 14 verlengd
- 15 vernietigd
- 16 verraste
- 17 brachten
- 18 gepoft

- 19 beklemtoont
- 20 beoordeelt

302

- 1 bekommert
- 2 vond
- 3 wordt
- 4 Rijdt
- 5 ontzenuwd
- 6 wegglijdt
- 7 gelastte
- 8 richtte
- 9 beheerste
- 10 Vind
- 11 verspilt
- 12 berekent
- 13 verklaard
- 14 begroette
- 15 verlengt
- 16 mistte
- 17 gewaarschuwd
- 18 vermoedt
- 19 belandde
- 20 geplante

303

- 1 verveelt
- 2 bond
- 3 bereid
- 4 Benijd
- 5 bedaard
- 6 veranderd
- 7 verbranden
- 8 ontvreemde
- 9 verbreden
- 10 gekend
- 11 ondertekent
- 12 onderschatte
- 13 verbrande
- 14 beheert
- 15 verwoeste
- 16 kneedde
- 17 hoesten
- 18 verdwaald
- 19 verbiedt
- 20 tochtte

304

- 1 betwistte
- 2 geadresseerd
- 3 woedde
- 4 geteisterd
- 5 geëiste
- 6 uitrustte
- 7 verflauwt
- 8 heerste
- 9 ingesteld
- 10 wordt
- 11 verlummelt
- 12 Hockeyt
- 13 begrote
- 14 belegt
- 15 Gehandicapt
- 16 gepland
- 17 vertegenwoordigd
- 18 geföhnd
- 19 jogde
- 20 gefronste

305

- 1 vertegenwoordigt
- 2 buitte
- 3 verwachten
- 4 ontzegd
- 5 overvraagt
- 6 verschroeide
- 7 belandde
- 8 beklemtoont
- 9 toegejuicht
- 10 gebarbecued
- 11 lunchte
- 12 verschroeit
- 13 geërfde
- 14 onderscheidt
- 15 Verbiedt
- 16 mixte
- 17 gedubd
- 18 geroezemoesd
- 19 gestutte
- 20 krabde

306

- 1 ontsierd
- 2 verzandde
- 3 verwachtte
- 4 gezegd
- 5 aangekondigd
- 6 Verbrand
- 7 belandt
- 8 doorzeefd
- 9 gekliefd
- 10 watertand
- 11 luchtte
- 12 verknoeit
- 13 Wordt ('je' is geen onderwerp!)
- 14 vergastte
- 15 verwijdert
- 16 barstte
- 17 rummikupten
- 18 geminachte
- 19 verbrijzelde
- 20 beschermt

307

- 1 uitmunten
- 2 beboste
- 3 vind
- 4 verkleurde
- 5 vermeed
- 6 gewonde
- 7 omzwachtelt
- 8 doorverbonden
- 9 ingelijste
- 10 gekneusd
- 11 verwent
- 12 beveiligt
- 13 Word
- 14 stortten
- 15 beheerste
- 16 herkend
- 17 berichtten
- 18 ophoud
- 19 vertrouwt
- 20 Rijd

308

- 1 verbaast
- 2 beschadigd
- 3 vond
- 4 benoemt
- 5 vermiste
- 6 onderscheiden
- 7 oogstten
- 8 beheerst
- 9 verbeeldt
- 10 wil
- 11 Afgetobd
- 12 gestoofd
- 13 Wordt
- 14 wilt
- 15 inspant
- 16 vermeld
- 17 verontschuldigt
- 18 aanwendden
- 19 beloofd
- 20 aanvaard

309

- 1 gevreesd
- 2 verkwistte
- 3 belooft
- 4 beloond
- 5 bereide
- 6 bezorgd
- 7 ontwikkeld
- 8 Overtuigd
- 9 besteedt
- 10 wordt
- 11 beantwoord
- 12 vervoegt
- 13 Wordt
- 14 wil
- 15 behoedt
- 16 vermeldt
- 17 groette
- 18 onverwachte
- 19 belooft
- 20 gedempt

310

- 1 vreesden
- 2 fuseert
- 3 houdt
- 4 bestelt
- 5 uitgebreide
- 6 verraste
- 7 verraste
- 8 onbetuigd
- 9 beoordeelt
- 10 wilt
- 11 herhaalt
- 12 gebaart
- 13 versperd
- 14 onderhouden
- 15 verspreide
- 16 betekent
- 17 brachten
- 18 geïnterviewd
- 19 Verward
- 20 geopenbaard

311

- 1 Wisten
- 2 kleeedde
- 3 genoemd
- 4 verandert
- 5 gemiste
- 6 leidde
- 7 Onthoud
- 8 bevrijde
- 9 houdt
- 10 Word
- 11 afgetopt
- 12 verkramp
- 13 Wordt ('je' is hier geen onderwerp!)
- 14 verspreidde
- 15 verbaast
- 16 Verheugd
- 17 breidt
- 18 raadt
- 19 Onthoud
- 20 ondertekent

312

- 1 *gooide, verscheurde*
- 2 *gedroomd*
- 3 *Word*
- 4 *aangebrande, wordt, gegooïd*
- 5 *showden*
- 6 *verslaafd*
- 7 *werd, besteld*
- 8 *word*
- 9 *Wedt*
- 10 *vermoordden*
- 11 *gekapseïd*
- 12 *bungeejumpde, verregende*
- 13 *gezond*
- 14 *reinigt*
- 15 *gebeurt, verlaten*
- 16 *wiste*
- 17 *vermoedt, verhuist*
- 18 *stootte*
- 19 *barbecuet*
- 20 *ontvluchte, werd, gearresteerd*

313

- 1 *geëerd*
- 2 *verbeterd, verslechtert*
- 3 *surft*
- 4 *gepote, doorgedraaid*
- 5 *weggetoverd*
- 6 *wint, gelooft*
- 7 *opgevoerd*
- 8 *finishte, gehuldigd*
- 9 *gehoord, geleaste, rijdt*
- 10 *uitgeputte, stortte, gekoeld*
- 11 *bevindt*
- 12 *verliefd, begeerde, negeert*
- 13 *bluste, afgebrande*
- 14 *geplaybackt*
- 15 *geë-maild*
- 16 *gehate, werd, overmeesterd*
- 17 *scrabbelde*
- 18 *geskied, gelanglaaft*
- 19 *geposte, kostte*
- 20 *brandde, gekochte*

314

- 1 *beaamt, verwarmt*
- 2 *meldde, installeert*
- 3 *gebeurt, denkt, controleert*
- 4 *breit*
- 5 *verbreedden, ingestemd*
- 6 *gewed, spelt*
- 7 *smeedde*
- 8 *gerestaureerde, onverwachte, geruïneerd*
- 9 *geplastificeerd, geschrobd*
- 10 *wordt, relaxt*
- 11 *ontmoette*
- 12 *beantwoordde*
- 13 *ingerichte*
- 14 *betaalt*
- 15 *scheldt*
- 16 *bewoont*
- 17 *uitgebrande*
- 18 *miste*
- 19 *mondt*
- 20 *onthoudt*

315

- 1 *wordt, hanteert, gebaseerd, vermelde*
- 2 *onderbouwde, ingediend*
- 3 *inbrengt, wordt, meegedeeld*
- 4 *omklede, gemotiveerd*
- 5 *wordt, gevoerd*
- 6 *verweert*
- 7 *geadviseerd, gemachtigde*
- 8 *onderbouwd, afgehandeld*
- 9 *Wend, twijfelt, hebt, verleende*
- 10 *teruggedraaid*

316

- 1 *gebruikt, ongemerkt, opgevoerd*
- 2 *springt*
- 3 *verwarmt, merkt*
- 4 *kookt*
- 5 *overgeplaatst, beleefd, dringend, geprotesteerd*
- 6 *beenden*
- 7 *onopvallend, vermeerderd*
- 8 *merkte*
- 9 *gestrest*
- 10 *opgekikkerd*

317

- 1 geknoeid
- 2 versneed
- 3 rondstruint
- 4 gevoerd
- 5 werd, belazerd
- 6 behield
- 7 moesten
- 8 bevindt
- 9 gewild
- 10 geëxporteerd

318

- 1 hield
- 2 verdachten
- 3 gebeurde, raden
- 4 emigreerden, bereiden
- 5 verzekerde, zond
- 6 haalden, ergerde
- 7 schopten, beheersten
- 8 belandde
- 9 kostte
- 10 genoemd, werd

319

- 1 gebeurt
- 2 geprikkeld, wordt
- 3 ontmaskert
- 4 gezegd, kunt, koestert
- 5 wordt, vertroebeld
- 6 houdt, analyseert, vergelijkt, beoordeelt, oriënteert, gebeurt
- 7 verkeert
- 8 onderscheidt, verkoopt, aangeschaft
- 9 geschiedt, wordt, geliquideerd
- 10 bemoeilijkt, belegt, komt, verdubbeld

320

- 1 blijvend, beschadigd, aangetast
- 2 beschadigt, beschadigd
- 3 word, horend
- 4 wordt, bepaald
- 5 treedt, hoort
- 6 gebruikt, wordt
- 7 vermoeiend, gezegd, wordt

- 8 gebeurt, gezegd, wordt
- 9 wordt, genoemd, hoort, vermoedt
- 10 wordt, verliest

321

- 1 beïnvloeden ons leven
- 2 bepaalt, irriteert
- 3 veroorzaakt
- 4 stimuleert, bevordert, activeert
- 5 geschilderd
- 6 bewerkstelligt, leidt
- 7 zorgt, herstelt
- 8 wordt, beschouwd, bevestigt
- 9 bepaalt, beïnvloed, bevindt
- 10 gestrest, ontspant, rustgevend

322

- 1 word
- 2 beantwoorden, wordt
- 3 stimuleert
- 4 profiteert, beïnvloeden
- 5 experimenteert
- 6 voortbrengt
- 7 overtuigd, bevordert
- 8 vermindert, aangetoond
- 9 communiceert
- 10 geldt, verteert

323

- 1 bepaalt, voelt
- 2 vindt
- 3 weghuilt
- 4 geïnteresseerd, beïnvloedt
- 5 vermindert
- 6 wordt, bevordert
- 7 werd, gevraagd
- 8 beantwoordden
- 9 wordt, afgespeeld, overtuigd
- 10 oproept, aangeleerd

324

- 1 aangetoond, verhoogt, beïnvloedt
- 2 geluisterd, verbeterd
- 3 presteerden, aangehoord
- 4 ongetrainde
- 5 bezighoudt, uitgevoerd

- 6 gebaseerd, leidt, ontwikkelt
- 7 vermoedt
- 8 imiteert, word, bestempeld
- 9 geconstateerd
- 10 gespecialiseerd, bekend, weergeeft

2 Training spelling

325

- 1 De Nederlandse overheid houdt zich niet langer bezig met het subsidiëren van onrendabele bedrijven.
- 2 Tot in de jaren negentig reden de treinen in Nederland in opdracht van de staat.
- 3 Het aantal reizigers was toen niet bepalend voor het wel of niet rijden van een trein, maar dat is flink veranderd.
- 4 Een commercieel spoorwegbedrijf moet rekening houden met de wetten van vraag en aanbod en dat is in de dienstregeling te merken.
- 5 Er rijden minder treinen buiten de spitsuren en op trajecten waarvoor minder belangstelling is, want met lege treinen rijden, levert niets op.
- 6 De Nederlandse Spoorwegen zochten naar maatregelen waar zo min mogelijk reizigers onder zouden lijden.
- 7 Veel forensen uitten hun klachten bij het hoofdkantoor van de Nederlandse Spoorwegen in Utrecht nadat hun reistijd verdubbelde.
- 8 Andere reizigers lieten zich overtuigen door de argumenten van de Spoorwegen dat de kosten verlaagd moesten worden.
- 9 Een commerciële vervoersonderneming als de Nederlandse Spoorwegen realiseert zich dat er vooral verlies wordt gedraaid op het vervoer over korte afstanden.
- 10 Ook het spitsvervoer in de Randstad draait met verlies, want veel treinen rijden maar een klein deel van de dag.

326

- 1 Een tolk vertaalt de gekopieerde brieven in opdracht van de Eerste-Kamer voorzitter.
- 2 Hij verwonderde zich over de toename van de criminaliteit in Noord- en Midden-Amerika.
- 3 De 100-jarige kreeg voor zijn verjaardag vier cadeaus: een schemerlamp, een zonnebril, een fles jenever en twee kilo pelpinda's.
- 4 Barstte de scriptie van de spelfouten?
- 5 Onze logistiek medewerker verzorgt de im- en export van diverse halffabrikaten.
- 6 In de supermarkt kocht ik twee volkorenbroden, drie

pakken melk en wat producten uit enkele lagelonenlanden.

7 Als je me gelooft, zal ik met minder genoegen nemen.

8 Vergeleken met vorig jaar stagneerde de verkoop van chemicaliën.

9 Een consument beklaagde zich erover dat de verzendkosten in rekening gebracht werden.

10 Onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging Studentenbelangen vond de wedstrijd zaterdag jl. plaats.

327

1 Toen ik door Vlaanderen fietste, reed ik langs enkele verzande haventjes.

2 Het gebeurt tegenwoordig heel vaak dat ik rond etenstijd telefonisch benaderd word.

3 In de Woordenlijst Nederlandse taal vind je de juiste spelling van woorden als perenboom, gedachtewisseling, paardebloem en kippenei.

4 In Amsterdam kochten drie Hagenaars de gestolen auto van een Canadese zanger.

5 Het aantal bacteriën in de bedorven kersenjam was groot genoeg om van de vervelende logés geen last meer te hebben.

6 Over de aangerichte schade waren de bewoners geïnformeerd.

7 De krant meldt vandaag dat er door een vergissinkje van een van de loodsen in het Rotterdamse havengebied twee ongelukken zijn gebeurd.

8 Komt het vaak voor dat je ex-vriend je benadert voor een etentje in een café-restaurant?

9 Niemand vindt het leuk als de overheid de tarieven van het openbaar vervoer weer verhoogt.

10 In sommige symfonieën hoor je twee piano's tegelijkertijd.

11 De vermiste oude hond werd gesignaleerd in het centrum van het stadje waarvan de haven langgeleden dichtgeslibd is.

328

1 De eigenaar van de groente- en fruitwinkel biedt een aantal producten tegen gereduceerde prijs aan: aardappels, aardbeien en perssinaasappelen.

2 In het archief zochten we met ons drieën naar 17de-eeuwse polderkaarten.

3 Mijn broer is nog al ingenomen met de behaalde omzet.

4 Ik word gevraagd een oordeel te vellen over de vorm en inhoud van de correspondentieopdrachten.

5 De afdeling in- en verkoop houdt zich al jaren bezig met de registratie van allerlei documenten.

6 Uit hoofde van zijn beroep beschikte de vertegenwoordiger over een auto van de zaak en een royale onkostenvergoeding.

7 Naar aanleiding van een personeelsadvertentie in de krant van zaterdag jl. solliciteert mijn neef naar de functie van exportmedewerker binnen- en buitendienst.

8 Volhardt u in uw standpunt als u zelf 's avonds beroofd wordt?

9 De vice-voorzitter doet vandaag verslag van zijn bevindingen en vertrouwt erop dat iedereen zijn informatie vertrouwelijk behandelt.

10 Voordat hij zich aanmeldde voor een herkansing, wenste de teleurgestelde kandidaat inzage in het gemaakte examenwerk.

329

1 De klant betaalt dus bepaalt.

2 Bij het afrekenen vraag je klanten hoe ze willen betalen.

3 Contant geld is het beste, maar je wilt zo weinig mogelijk geld in je kassa.

4 Dat is namelijk diefstalgevoelig.

5 Pinnen is goedkoop en veilig.

6 Een creditcard is wat omslachtig, niet 100 procent veilig en kost ongeveer 4 procent van het aankoopbedrag.

7 Voor kleine bedragen is het handig als klanten chippen.

8 De betalingshandeling wordt vaak als een noodzakelijk kwaad beschouwd.

9 Dat is jammer(,) want er is op dat moment altijd direct contact tussen jou en de klant.

10 Je moet bij het betalen de klant vriendelijk toespreken, complimenteren met de juiste keuze, veel plezier wensen met het gekochte of een praatje over het weer maken.

11 Intussen let je goed op of alle betalingshandelingen juist verlopen.

- 12 Dat laat je natuurlijk niet merken.
 13 Je pakt het gekochte zorgvuldig in.
 14 Als er bijvoorbeeld problemen zijn met pinnen, bied dan een andere vorm van betalen aan.
 15 Roep nooit hardop door de winkel naar een collega: 'Kun je even komen?'
 16 'Deze mevrouw kan niet betalen(.) want ze heeft niet genoeg saldo.'
 17 Die klant zie je nooit meer terug.
 18 Als een pinautomaat ermee ophoudt, vraag je de klant de aanschaf later op te halen.
 19 Je kunt ook werken met een eenmalige machtiging.
 20 Kortom, de klant wordt behandeld als een koning.

330

- 1 Baarle-Nassau en Baarle-Hertog zijn opgebouwd uit enclaves en subenclaves.
 2 Nergens ter wereld is de verstrengeling van grond en bewoners groter dan hier.
 3 Wie anderhalf uur rondwandelt in Baarle-Nassau en Baarle-Hertog, passeert een keer of dertig een grens.
 4 Wie honderd meter verhuist, emigreert.
 5 De grens stoort zich aan niets, loopt dwars door straten, winkels, het cultureel centrum, slaapkamers, bedden en ook dwars door een voordeur van een boerderij die twee huisnummers heeft: 2 (Belgisch) en 19 (Nederlands).
 6 In café 't Hoekske, nu een filiaal van Zeeman, liep de grens over het biljart.
 7 De caféhouder hanteerde twee sluitingstijden: de Belgische kant mocht langer tappen.
 8 In 1976 werd in het cultureel centrum de ongekuiste versie van de film Turks Fruut vertoond, die in België verboden was.
 9 De Belgische veldwachter moest in de filmzaal vanaf de Belgische kant eenzaam toekijken hoe de toeschouwers in het Nederlandse deel verlekkerd de avonturen van Monique van de Ven en Rutger Hauer volgden.
 10 Wat de Belgische veldwachter zelf van de film naar het boek van Jan Wolkers vond, vertelt het verhaal niet,

331

- 1 Afrikaans is een soort Nederlands met een groot aantal Noord-Hollandse dialectvormen.
 2 Alle verkleinwoorden in het Afrikaans lijken op die

- van het Nederlands doordat ze eindigen op ie: huisie, boompie, besie.
 3 Daarentegen ontbreken veel uitgangen als gevolg van vermenging met andere Afrikaanse talen: jy kom, hy kom en hulle kom.
 4 Wie zeventiende-eeuws Hollands wil vinden, moet in Zuid-Afrika gaan zoeken.
 5 Woorden die in Holland zo goed als verdwenen zijn, zoals vars vleis, skip, skool en paalement (afbetaling), zijn in het Afrikaans springlevend.
 6 De van oorsprong Engelsen hadden en hebben een sterke greep op het zakenleven en dwongen hun personeel op het werk uitsluitend Engels te spreken.
 7 Na zijn werk spreekt de Afrikaner een voor ons herkenbare taal.
 8 Dan stoeit hij met zijn rekenaar (computer) met bijpassende programmatuur (software), beantwoordt hij een brief met e-pos (e-mail) en zet hij informatie op een skyfie (floppy).
 9 Voor het slapengaan leest hij in een sakboekje (pocketboek) over de strijd tegen de dwelms (drugs), waarmee zo veel verslaafdes (junkies) proberen om hoog (high) te worden, en kijkt hij nog even naar een film van een uitsaaiorporasie (televisieomroep).
 10 In de naweek (weekend) wil hij soms in T-hemp (T-shirt) en kortbroek (shorts) een voorstelling uit de verhoogkuns (showbusiness) bezoeken.

332

- 1 Lange tijd was men bevreesd voor overdracht van besmettelijke ziekten via brieven.
 2 In de 18de eeuw moesten brieven van mogelijk besmette schepen door de azijn gehaald worden, voordat zij afgegeven mochten worden.
 3 Zo werden destijds brieven in bepaalde provincies niet alleen door de azijn gehaald, maar ook met een mes doorstoken en 'gerookt'.
 4 De perforatie diende om de rook door te laten dringen in de brief met eventueel een omslag.
 5 An messtekken of gaatjes herken je deze ontsmette brieven.
 6 Vanaf 1819 worden behandelde brieven voorzien van een stempel.
 7 De marinechirurgijn werd belast met de visitatie van in quarantaine gehouden schepen en met de uitgaande post.

8 In 1832 worden de quarantainemaatregelen voor cholera opgeheven, omdat men ervan overtuigd was geraakt dat het ontsmetten van brieven tegen deze ziekte zinloos is.

9 Voor andere ziekten werden de maatregelen nog jarenlang toegepast.

10 Brieven kunnen geen ziekten overbrengen, omdat virussen op droog papier niet kunnen gedijen en snel het loodje leggen.

333

1 Steeds meer mensen ontmoeten hun toekomstige partner in de collegebanken.

2 Een op de zeven paren ontstaat op een middelbare of hogere opleiding; in de jaren vijftig was dat een op de vijftig.

3 Was studeren vroeger voornamelijk een mannenzaak, na de inhaalslag die vrouwen hebben gemaakt, is er nu voor beide seksen een ruime partnerkeus.

4 Bovendien studeren jongeren tegenwoordig massaal door na de middelbare school, wat de huwelijksmarkt aanzienlijk heeft verbreed.

5 De veel langere opleidingsduur heeft ervoor gezorgd dat samenwonen of trouwen wordt uitgesteld.

6 Enerzijds zijn stellen vaker ongeveer even oud, omdat leeftijdsgenoten elkaar destijds tijdens de opleiding ontmoeten.

7 Anderzijds neemt ook het aantal paren toe dat veel in leeftijd verschilt.

8 Zo is tegenwoordig de vrouw vaker de oudste van het stel en de man vaker meer dan vijf jaar ouder dan de vrouw.

9 Zijn mannen boven de veertig, dan is het verschil gemiddeld acht jaar.

10 Voor vrouwen geldt het omgekeerde, maar de leeftijdsverschillen zijn dan minder groot.

334

1 De benaming dollar vindt haar oorsprong in het woord thaler, dat in onze taal verbasterd werd tot daalder.

2 De thalers waren zilveren munten waarmee in 1519 voor het eerst in het Boheemse Joachimsthal betaald kon worden.

3 De Spaanse dollar is het grote voorbeeld geweest

voor de Amerikaanse dollar.

4 Deze Spaanse munt vertegenwoordigde een waarde van acht realen en had toentertijd dezelfde waarde als de Nederlandse leeuwendaalder.

5 In kasboeken werd de Amerikaanse dollar aangegeven met een acht (van acht realen) met twee streepjes erdoor.

6 In 1794 werd de eerste zilveren dollar van de Verenigde Staten aangemunt met de afbeelding van een adelaar en Vrouwe Vrijheid.

7 Tijdens de Tweede Wereldoorlog, in 1944, werd de dollar het internationale betaalmiddel bij uitstek.

8 In het Amerikaanse stadje Bretton Woods leidde het overleg tussen 44 landen tot een nieuwe financiële wereldorde, waarbij iedere munt tegen een vaste koers kon worden ingewisseld voor een dollar.

9 Tevens werd vastgelegd dat een ounce goud voor 35 dollars kon worden gekocht.

10 Vanaf de jaren zeventig is het geldsysteem, met als spil de Amerikaanse dollar, niet meer op goud gebaseerd, maar op vertrouwen.

335

3 nakomelingen

5 variërend

7 verdwijnt

336

1 sms-roman

2 hoofdstukken

3 mobiele

4 Zuid-Chinese, sms-roman

337

1 Sms-verslaafde, sms'er

2 tekstbericht

7 smst

12 toetsencombinaties

338

3 verhoogt

4 leidt

5 voorgeschreven

6 fobieën

7 veranderd

11 overschrijden

339

- 1 *wetmatigheden*
- 2 *oplevert*
- 5 *ontnuchterende, sociaal-demograaf*
- 7 *geboortes of geboorten*

340

- 1 *tienduizend*
- 6 *interessant*
- 7 *wordt*
- 9 *officiële*
- 12 *Eentaligheid*
- 13 *beheerst*

341

- 2 *neusgaten*
- 4 *aanwendt, neusholte*
- 5 *snuiten*

342

- 1 *gefilmd*
- 2 *lichte*
- 3 *commentaar*
- 4 *ontwikkeld, taferelen*

343

- 1 *76-jarige*
- 3 *hartinfarct*
- 5 *geciteerd*

344

- 3 *dubieuze*
- 4 *adviseert*
- 8 *fai/lissementen*

14 *herinnering*15 *vind*16 *vordering***345**

- 2 *eeuwenoud*
- 4 *verstoord*
- 9 *voorspelt*
- 10 *onheilspellend*
- 15 *straat-*
- 16 *vluchtnummer*
- 18 *voornamen*
- 19 *bijvoorbeeld*
- 22 *Laatste Avondmaal*
- 26 *overtuigend*

346

- 1, 4, 9, 14, 17 *kunstgebitten*
- 5 *'s avonds*
- 6 *teruggebracht*
- 9 *verzekerd*
- 13 *prioriteit*
- 17 *ondergoed*

347

- 5 *flinterdun*
- 7 *binnenstebuiten*
- 9 *camera*
- 10 *controleerden*
- 12 *mijmeren, gebeurd*
- 15 *huiswaarts*
- 16 *fotorolletjes*
- 23 *onderbroek*
- 26 *knieën*
- 30 *antwoordde*
- 31 *mee gepoetst (daarmee)*

3 Training woorden

invullen

348

- 1 aan
- 2 op
- 3 in
- 4 op
- 5 van
- 6 met
- 7 op
- 8 tot
- 9 naar
- 10 op
- 11 op
- 12 aan
- 13 op
- 14 op
- 15 van
- 16 van
- 17 van
- 18 van
- 19 op
- 20 op
- 21 jegens
- 22 van
- 23 bij
- 24 op
- 25 voor
- 26 met
- 27 met
- 28 in
- 29 van
- 30 tot

349

- 1 over
- 2 aan
- 3 om
- 4 bij
- 5 met
- 6 met
- 7 naar
- 8 tot

- 9 tot
- 10 op
- 11 van
- 12 in
- 13 over
- 14 van
- 15 tegen
- 16 voor
- 17 bij
- 18 tot
- 19 van
- 20 voor
- 21 op
- 22 met
- 23 van
- 24 op
- 25 met
- 26 tot
- 27 over
- 28 met
- 29 met
- 30 aan

350

- 1 op
- 2 aan
- 3 van
- 4 op
- 5 in
- 6 van
- 7 op
- 8 met
- 9 met
- 10 aan
- 11 van
- 12 aan
- 13 naar
- 14 aan
- 15 over
- 16 aan
- 17 voor
- 18 van
- 19 van
- 20 van
- 21 op
- 22 aan

23 op
 24 met
 25 met
 26 bij
 27 voor
 28 op
 29 in
 30 met

351

1 op, van
 2 naar, in, voor
 3 op, met
 4 op
 5 met, op
 6 aan, bij
 7 over
 8 jegens, met
 9 bij
 10 op, van, van
 11 in, op
 12 met
 13 aan, van
 14 op
 15 van, in, tot

352

1 op
 2 met
 3 van
 4 van
 5 tot
 6 onder *en* aan
 7 naar
 8 met
 9 van
 10 van
 11 van
 12 bij
 13 tot
 14 tot
 15 voor
 16 van
 17 uit
 18 aan

19 over
 20 tot
 21 tot (beroep)/voor (examen)
 22 van
 23 tot
 24 met
 25 van
 26 van
 27 van
 28 op
 29 aan
 30 op

353

1 van
 2 van
 3 naar
 4 naar
 5 in
 6 met
 7 op
 8 op
 9 naar
 10 met
 11 in
 12 tot
 13 van
 14 op
 15 aan
 16 op
 17 aan
 18 over
 19 naar
 20 aan
 21 voor
 22 met
 23 met
 24 van
 25 in
 26 van
 27 in
 28 naar
 29 tot
 30 van

354

- 1 van
- 2 van
- 3 op/in
- 4 in
- 5 van
- 6 van
- 7 naar
- 8 over
- 9 tegen (schade)/van (medewerking)
- 10 op
- 11 aan
- 12 in
- 13 met
- 14 op
- 15 over
- 16 van/in (een behoefte)
- 17 van
- 18 van/tegen (verlies)
- 19 tegen/voor
- 20 tegen
- 21 van
- 22 met
- 23 aan
- 24 aan
- 25 van
- 26 tot
- 27 over
- 28 op
- 29 aan
- 30 voor

355

- 1 tot, op, in
- 2 met, over
- 3 van, aan
- 4 voor
- 5 van, naar
- 6 naar, met
- 7 met, naar
- 8 naar, van
- 9 in, tegen, voor
- 10 op, bij
- 11 op, met
- 12 met, op

- 13 aan, in
- 14 van, over
- 15 aan, van

356

- 1 doen
- 2 nakomen/maken
- 3 indienen/aannemen/wijzigen/afwijzen
- 4 weerleggen/aanvoeren/verzamelen/bedenken/uitwisselen
- 5 oplopen
- 6 voeren/maken/toepassen
- 7 nakomen/afleggen/houden/doen
- 8 leveren/voeren/overleggen/geven
- 9 stellen/staan
- 10 maken
- 11 leveren/geven/hebben/uitlokken
- 12 doen
- 13 opnemen/leggen/hebben/krijgen
- 14 voeren
- 15 maken/nakomen
- 16 passeren/opstellen/tekenen/verlijden
- 17 doen
- 18 nemen/terugdraaien
- 19 houden/voeren
- 20 bewijzen
- 21 houden
- 22 voeren
- 23 opperen
- 24 nemen
- 25 sluiten

357

- 1 idee
- 2 amendement
- 3 enquête
- 4 aankopen
- 5 contact
- 6 afspraken
- 7 koop
- 8 akte
- 9 beslissing
- 10 averij

358

- 1 stellen
- 2 uit de weg ruimen
- 3 instellen
- 4 vellen/uitspreken
- 5 verstrekken
- 6 innemen/bepalen
- 7 afbakenen
- 8 afleggen
- 9 maken
- 10 sorteren
- 11 stellen
- 12 oefenen
- 13 bedingen
- 14 betonen
- 15 stellen
- 16 nemen
- 17 heten
- 18 voorzien
- 19 blijven
- 20 stellen
- 21 inwinnen/geven/verstrekken/vragen
- 22 brengen
- 23 maken/doen
- 24 verlenen/geven
- 25 verlenen

359

- 1 oordeel
- 2 voorwaarden
- 3 aansprakelijk
- 4 hulde
- 5 rekening
- 6 keuze
- 7 welkom
- 8 onderzoek
- 9 misverstand
- 10 kennis

360

- 1 verlenen
- 2 doen/vragen
- 3 stellen
- 4 leveren
- 5 ingaan

- 6 plegen/voeren
- 7 opmaken
- 8 oplossen
- 9 maken
- 10 richten
- 11 maken
- 12 bieden
- 13 brengen
- 14 leggen
- 15 brengen
- 16 ondervinden
- 17 krijgen/geven/verlenen
- 18 komen
- 19 geven/vragen
- 20 aanbieden
- 21 verlenen
- 22 treffen
- 23 bieden
- 24 kwijten
- 25 vervullen/doen/verzaken/nakomen

361

- 1 gronde
- 2 gelde
- 3 toestemming
- 4 terugslag
- 5 curatele
- 6 medewerking
- 7 reclame
- 8 verontschuldigen
- 9 tegenstand
- 10 problemen

362

- 1 (1) in, (2) met, (3) in
- 2 (4) stadium, (5) hoofd
- 3 (6) eigen, (7) tegemoet, (8) druppel
- 4 (9) waaruit, (10) rol
- 5 (11) op, (12) voor
- 6 (13) opwegen, (14) keelgat
- 7 (15) melding, (16) gebleven
- 8 (17) waarin, (18) aan
- 9 (19) hand, (20) wie, (21) uit
- 10 (22) op, (23) ervan/hiervan/daarvan, (24) voorrang

363

- 1 (1) wegen, (2) twijfel
- 2 (3) Op, (4) tot, (5) wat/hetgeen, (6) gelegd
- 3 (7) handen/komst, (8) bij
- 4 (9) gelag, (10) verloren
- 5 (11) Zowel, (12) van
- 6 (13) wind, (14) winkel
- 7 (15) gedaan, (16) poolshoogte
- 8 (17) prijs, (18) gewisseld,
(19) over/omtrent/aangaande
- 9 (20) In, (21) door
- 10 (22) gespreid, (23) in

364

- 1 (1) Wie, (2) in, (3) zee
- 2 (4) anders, (5) alles, (6) hoofd
- 3 (7) erover/ermee, (8) aan, (9) aanmerking
- 4 (10) kracht, (11) melden
- 5 (12) licht, (13) stadium, (14) brengen
- 6 (15) wie, (16) knie
- 7 (17) termijn, (18) per
- 8 (19) aanslag, (20) van/over
- 9 (21) als, (22) lijf
- 10 (23) tot, (24) steken

365

- 1 (1) overweegt
- 2 (2) schrijft/schreef
- 4 (3) doel
- 5 (4) wordt, (5) veranderd
- 6 (6) slingert/slingerde, (7) bon
- 7 (8) bracht, (9) laatje
- 8 (10) kom, (11) waarschuwt/waarschuwde,
(12) snelheid, (13) flitst/flitste
- 9 (14) buiten, (15) gesteld
- 10 (16) vindt, (17) wordt
- 11 (18) bedoeld
- 12 (19) bereikt
- 13 (20) bereidt
- 14 (21) geplaagde, (22) verwijderd

366

- 1 (1) duldt, (2) haalt
- 2 (3) sprong
- 3 (4) vindt, (5) keur, (6) vergezeld, (7) op

- 4 (8) valt, (9) gespecificeerd
- 5 (10) schrijft, (11) geslaagd
- 6 (12) gevraagd, (13) met
- 7 (14) geconcludeerd, (15) gesteld
- 8 (16) over
- 9 (17) doorgewerkt, (18) uitgelegd
- 10 (19) dient, (20) uitbestede
- 11 (21) neemt, (22) gewaarborgd

367

- 1 (1) wordt, (2) herkend, (3) uitgeputte
- 2 (4) vermoeiende, (5) parkeert
- 3 (6) oor, (7) verpietert
- 4 (8) punt
- 5 (9) bracht, (10) ertoe
- 6 (11) bemeste, (12) verpestten, (13) lief
- 7 (14) verspilt, (15) vormt
- 8 (16)ervaart
- 9 (17) dauw, (18) veren
- 10 (19) went
- 11 (20) ondervindt
- 12 (21) wordt, (22) beloond

368

- 1 (1) kenden, (2) wisten
- 2 (3) bespoten, (4) trekt
- 3 (5) antwoord/ingaan/inspelen, (6) besteedden
- 4 (7) kaart
- 5 (8) geanalyseerd
- 6 (9) gesteld
- 7 (10) houdt
- 8 (11) ingesteld
- 9 (12) geworden
- 10 (13) handelt
- 11 (14) bevestigt/bevestigde
- 12 (15) uit, (16) uiteenlopende
- 13 (17) bestelt, (18) winkelt
- 14 (19) aan, (20) besteedt
- 15 (21) aan, (22) toont

369

- 1 (1) hoofd, (2) verwijderd, (3) gewist
- 2 (4) beschouwt
- 3 (5) vermoedt, (6) verboden, (7) toegediend
- 4 (8) bewaard, (9) gekoeld, (10) verraadt
- 5 (11) getransporteerd

- 6 (12) stimulerende, (13) vermelde, (14) middel
- 7 (15) wordt, (16) erkend
- 8 (17) vertrouwt, (18) bleken
- 9 (19) gehouden, (20) hechtten, (21) deelnemende
- 10 (22) gewaardeerd
- 11 (23) getwijfeld
- 12 (24) kaalgeschoren

370

- 1 (1) rekest, (2) schrijft
- 2 (3) werk
- 3 (4) beheerst, (5) redt
- 4 (6) waarvan/waar, (7) maat/norm/verwachting, (8) gezag/toezicht, (9) geplaatst
- 5 (10) verschilt
- 6 (11) behaald, (12) wordt, (13) gepresteerd
- 7 (14) onderscheidt
- 8 (15) verwachtte, (16) geval
- 9 (17) voltrekt, (18) ontwikkelt/ontwikkelde
- 10 (19) geïmponeerd, (20) boeken
- 11 (21) verwoordde
- 12 (22) beseft
- 13 (23) geïnvesteerd, (24) wordt

371

- 1 (1) dreigt
- 2 (2) probeert, (3) verscheept
- 3 (4) vermoedt, (5) verspreid
- 4 (6) beweert, (7) overwoekert
- 5 (8) belemmert, (9) wat
- 6 (10) wordt, (11) geprobeerd, (12) geïmporteerde
- 7 (13) gehate, (14) schaadt
- 8 (15) gestationeerd
- 9 (16) luidt, (17) controleer, (18) geëxporteerde
- 11 (19) aangesteld
- 12 (20) bestemde, (21) op
- 13 (22) verleent

372

- 1 (1) veroorzaakt
- 2 (2) die, (3) doordraait
- 3 (4) gekwalificeerd, (5) wordt
- 4 (6) uitgevoerd
- 5 (7) telde
- 6 (8) hen
- 7 (9) bedierf

- 8 (10) gesignaleerd, (11) leidt
- 9 (12) aan
- 11 (13) houdt, (14) voor
- 13 (15) kostte
- 14 (16) werk
- 15 (17) lijdt, (18) communiceert
- 16 (19) leidt, (20) tot
- 17 (21) verantwoorde
- 18 (22) getroffen, (23) uitgebannen

373

- 1 (1) melden, (2) zich
- 2 (3) uit, (4) in, (5) met, (6) verrichten, (7) door, (8) onder
- 3 (9) rekest/rekende, (10) met
- 4 (11) zouden, (12) gevolg, (13) wereld
- 5 (14) geconcludeerd, (15) geprofiteerd, (16) verzuimt/verzuimde
- 6 (17) gaande, (18) op, (19) afgewenteld
- 7 (20) levert, (21) realiseert
- 8 (22) gereageerd
- 9 (23) vermeden
- 10 (24) voordeel
- 11 (25) gebeurd

374

- 1 (1) uit/voor, (2) gekweekte
- 2 (3) verleidt, (4) geproduceerd
- 3 (5) ingespeeld
- 4 (6) begeleidt, (7) adviseert
- 5 (8) dijk
- 6 (9) aanspoort
- 7 (10) waarop, (11) geteeld
- 8 (12) over, (13) vereiste, (14) die/welke
- 9 (15) aangeprezen, (16) vastgesteld
- 10 (17) als, (18) opgeschroefd
- 11 (19) beantwoord, (20) word, (21) beschouwd
- 12 (22) beaamt, (23) investeert
- 13 (24) gestimuleerd, (25) tegemoet

375

- 1 (1) Wie, (2) rol
- 2 (3) welke/hoeveel
- 3 (4) lage/redelijke/schappelijke/aantrekkelijke, (5) beschikking, (6) van, (7) ter, (8) tal, (9) beslag
- 4 (10) banen

5 (11) orde, (12) wat/hetgeen

6 (13) vergt/vraagt/eist

7 (14) prioriteit

376

1 (1) behoort (2) tot

2 (3) uitgebreid

3 (4) Toonde, (5) voor, (6) en, (7) interesseert, (8) zich, (9) voor, (10) voor, (11) geïrriteerde

4 (12) belangstelling, (13) ontwikkelt

5 (14) op, (15) geïnteresseerd, (16) in, (17) worden

6 (18) tot, (19) gerekend

7 (20) Uit, (21) ingesteld, (22) uitgebreid, (23) dan, (24) geënquêteerde

8 (25) in, (26) geselecteerde, (27) markt

377

1 (1) dat, (2) wat

2 (3) geïnvesteerd

3 (4) geschonken, (5) die

4 (6) trappelend, (7) die, (8) van

5 (9) Aan

6 (10) ondervindt

7 (11) biedt, (12) tegen, (13) dan

8 (14) speelt

9 (15) met

10 (16) van

11 (17) tegen, (18) opgeleverd

12 (19) doet

13 (20) vertegenwoordigd

14 (21) verwaarloosd

15 (22) betaalt, (23) op, (24) gebeurt

16 (25) verliest

17 (26) gesteld, (27) aan, (28) in, (29) geproduceerd

18 (30) aan

378

1 (1) opgelegd

2 (2) bij/in, (3) voor

3 (4) deed/gaf/stuurde/verstrekke/publiceerde, (5) in

4 (6) streeft, (7) tegen, (8) die, (9) scheppen/creëren

5 (10) leidt/bijdraagt

6 (11) stellen, (12) voor/volgens, (13) boze

7 (14) ingevoerd/geïntroduceerd/bedongen ingesteld, (15) wind

8 (16) tegenover

9 (17) stelling/maatregelen, (18) waaraan

379

1 (1) tegen

2 (2) halt

3 (3) wat/welke, (4) wijze, (5) mate

4 (6) stelt/invoert, (7) met, (8) nadruk/klem/speed

5 (9) waarvan/waar

6 (10) voorkomen/beperken/stoppen/bestrijden,

(11) ingevoerd/geïntroduceerd/voorgescreven/toegepast/bedacht, (12) kans, (13) ware, (14) vraagt

380

1 (1) behoefte/bate/gunste/voordele

2 (2) schatting

3 (3) verwerkt/gerecycled

4 (4) haar, (5) bedreigd

5 (6) faillissement/bankroet

6 (7) levert/brengt

7 (8) loodje

8 (9) stijgt/steeg, (10) veroorloven/permitteren

381

1 (1) op/tot/tussen, (2) kans

2 (3) in, (4) hand, (5) breidden

4 (6) zich, (7) tegen, (8) bedoeld/beoogd/getracht/geprobeerd/gedaan/bereikt/bewerkstelligd

5 (9) tot, (10) tegen, (11) overweging(en)

382

1 (1) voor

2 (2) gevolg, (3) stijgt/toeneemt/groeit/vermeerdert

3 (4) gebeurt/geschiedt/gaat

4 (5) hoe

5 (6) op

7 (7) gewend

8 (8) voordeel

11 (9) motieven/overwegingen,

(10) hoewel/ofschoon/terwijl

12 (11) ontwikkelt/ontplooit

383

1 (1) als

2 (2) uit

3 (3) markt

- 5 (4) veroverd/veranderd/gemoderniseerd
- 6 (5) neemt/nam
- 7 (6) Tot, (7) terwijl/hoewel/maar, (8) leidt/bijdraagt
- 8 (9) invloed
- 9 (10) minder
- 10 (11) gewijd/besteed, (12) door
- 11 (13) geleid/bijgedragen

384

- 1 (1) voert/levert
- 2 (2) die/dat
- 3 (3) acht/noemt/vindt
- 4 (4) bedoelt, (5) waarmee
- 5 (6) wonder/toeval
- 6 (7) als
- 7 (8) bindt/kluistert
- 10 (9) wortel(s)/oorsprong/bron/kern/basis/oorzaak
- 11 (10) verleent/geeft/ biedt

385

- 1 (1) verdeeld/verspreid/gespreid, (2) van
- 2 (3) behoort
- 4 (4) tegenover, (5) scoort
- 5 (6) verdient
- 7 (7) voorsprong
- 8 (8) achter
- 9 (9) naast/behalve
- 11 (10) verkleind/verminderd/ingelopen
- 12 (11) verklaart, (12) die/welke
- 13 (13) spint

386

- 1 (1) wie
- 2 (2) mening
- 3 (3) tot
- 4 (4) van, (5) schonk/besteedde
- 5 (6) wachtte
- 6 (7) gevestigd
- 7 (8) besteedt/spendeert
- 8 (9) staat
- 9 (10) levert
- 11 (11) bespaard/bezuinigd
- 12 (12) terug
- 13 (13) leert/bevestigt/verduidelijkt/bewijst
- 14 (14) verstaan

387

- 1 (1) voor
- 2 (2) dat
- 3 (3) staat
- 4 (4) met, (5) dat, (6) voorzien
- 5 (7) getoond
- 6 (8) een, (9) beschouwd/gezien/ervaren/genoemd
- 7 (10) beschouwt/noemt/ziet
- 9 (11) houdt
- 10 (12) gaten
- 11 (13) met
- 12 (14) dat, (15) geschikt/buikbaar
- 13 (16) vindt

388

- 1 (1) mate, (2) overtuigd, (3) behoren, (4) betrekking
- 2 (5) ontbreekt, (6) aan, (7) beeld, (8) waarmee, (9) kampt
- 3 (10) selecteert, (11) verandert, (12) waarop, (13) verspreidt
- 4 (14) gebeurt, (15) toont, (16) overhoudt
- 5 (17) gepleit
- 6 (18) betekent, (19) aandacht
- 7 (20) beklemtoont, (21) bij, (22) behoort
- 8 (23) levert, (24) vergrote, (25) identificeert, (26) leidt, (27) om

389

- 1 (1) ter, (2) uitstek
- 2 (3) leent
- 3 (4) houdt
- 4 (5) hoort, (6) bepaald
- 5 (7) vraag, (8) gedaald
- 6 (9) bereik, (10) verdrongen
- 7 (11) veranderd
- 8 (12) berekend
- 9 (13) beantwoordt
- 10 (14) geleid, (15) gegroeid
- 11 (16) bleek/blijkt
- 12 (17) conditie/staat/vorm
- 13 (18) samenhangend
- 14 (19) bevordert
- 15 (20) verzorgt
- 16 (21) toenemende/toegenomen, (22) vereist, (23) uitgebreide, (24) aanlegt, (25) onderhoudt

390

- 1 (1) ter
- 2 (2) tegen, (3) ingeënt, (4) zorgt, (5) wensen
- 3 (6) betekent
- 4 (7) verbrede, (8) geproduceerd, (9) verhoogd
- 5 (10) bestelt
- 6 (11) baseert
- 7 (12) vormt, (13) wijken, (14) gevolgd
- 8 (15) wonder/toeval/verrassing, (16) telt
- 9 (17) lang/groot
- 10 (18) betekent, (19) wordt, (20) leidt
- 11 (21) waardoor/zodat, (22) optreedt
- 12 (23) veranderd,
(24) oog/begrip/aandacht/belangstelling

391

- 1 (1) dichtgeslibd
- 2 (2) hen/dezen
- 3 (3) verslonsd
- 4 (4) strandden
- 5 (5) dichtgemetseld
- 6 (6) doen
- 7 (7) overgewaaid
- 8 (8) burgert/burgerde
- 9 (9) opleidde
- 10 (10) bedachte
- 11 (11) verrast
- 12 (12) soorten/kleuren/vormen, (13) weggeworpen,
(14) gerangschikt
- 14 (15) vindt, (16) danken, (17) ingerichte,
(18) beklemtoont
- 15 (19) buitenshuis
- 16 (20) erover/ermee, (21) pas
- 17 (22) richtte, (23) grond
- 18 (24) ingeluid

392

- 1 (1) gedane, (2) vervaardigd
- 2 (3) resterende, (4) houdt, (5) leidt, (6) behandelt,
(7) adviseert
- 3 (8) in, (9) beseft
- 4 (10) minder
- 5 (11) uitbested, (12) aan
- 6 (13) lijdt, (14) dat
- 7 (15) centraal/voorop

- 8 (16) besteedt
- 9 (17) becijferd, (18) verdiend
- 10 (19) van, (20) gevolgen/effecten/kanten
- 11 (21) oplevert
- 12 (22) geconstateerd, (23) uitgebreid

393

- 1 (1) gegraasd
- 2 (2) vind
- 3 (3) lijdt
- 4 (4) tijd, (5) bijgevoerd
- 5 (6) voorkeur, (7) verwijt, (8) geslingerd, (9) hechtte
- 6 (10) zwichtte, (11) verstrekt
- 7 (12) baseert, (13) vereist
- 8 (14) biedt, (15) bood
- 9 (16) rijp/gekomen/aangebrosen, (17) antwoordde,
(18) blozen, (19) leid
- 10 (20) loeiend
- 11 (21) zich, (22) gewaagd
- 12 (23) vriest, (24) gehakt

394

- 2 (1) opererend, (2) aangekondigd, (3) met
- 3 (4) gebaseerd
- 4 (5) vermengt, (6) wat/hetgeen
- 5 (7) verminderd
- 6 (8) toegepast, (9) gestuurd, (10) verdeeld
- 7 (11) geoptimaliseerd
- 8 (12) monteert, (13) ontstane, (14) verbrandt
- 9 (15) beproefd, (16) verbeterd, (17) verfijnd
- 10 (18) geresulteerd, (19) opgevijzeld
- 11 (20) ontwikkeld, (21) uitgebreide
- 12 (22) geldt, (23) verzwaard, (24) gereduceerd
- 13 (25) handbereik

395

- 1 (1) beleefd
- 2 (2) opgelost, (3) zodat/opdat/waardoor/waarmee,
(4) afgeleid
- 4 (5) bedachte, (6) gekoppeld
- 5 (7) kiest, (8) kabbelend
- 6 (9) rijd/rij
- 7 (10) in
- 9 (11) zo
- 10 (12) bij/op, (13) stilstand/staan
- 11 (14) beland, (15) als/wanneer/indien/zodra

- 12 (16) looft
- 13 (17) geregistreerd
- 14 (18) anders, (19) gesjoemeld
- 16 (20) wie
- 17 (21) ontstane
- 18 (22) beroemt, (23) op, (24) zonder

396

- 1 (1) vers
- 2 (2) belegd
- 3 (3) aanwendde
- 4 (4) verwachte, (5) bleef, (6) belandde, (7) vernieuwd
- 5 (8) trad
- 6 (9) behelsde/behelst
- 7 (10) verplichte
- 8 (11) zich
- 9 (12) dragen, (13) behoeft
- 11 (14) behulp/gebruikmaking
- 13 (15) Ook/Tevens/Daarnaast/Daarbij/Bovendien, (16) vastgezette
- 14 (17) heeft
- 15 (18) behoort, (19) betaald
- 16 (20) Met
- 18 (21) besteedt, (22) hetzij

397

- 1 (1) verzorgt
- 2 (2) geëmancipeerd, (3) vasthoudt
- 3 (4) concludeert
- 4 (5) ondervraagt
- 5 (6) dat
- 6 (7) zoals/bijvoorbeeld
- 7 (8) thuis
- 8 (9) komt, (10) veranderd, (11) scoorden
- 10 (12) afgehaald, (13) gesopt
- 11 (14) niet
- 12 (15) aankleedt
- 13 (16) verandert
- 14 (17) bestede, (18) hoewel/terwijl/maar
- 15 (19) midden
- 16 (20) onderhandeld
- 18 (21) gestreefd
- 19 (22) bijvult, (23) schaaft

4 Zinnen corrigeren

398

- 1 'geïnteregeerd' moet zijn *geïntegreerd*
- 2 'kampeerde' moet zijn *crepeerde*
- 3 'circus' moet zijn *circuit*
- 4 'schudde' moet zijn *knikte*
- 5 'lijn' moet zijn *kam*
- 6 schrappen: 'de geboorte van'; de bedoeling van de zin is niet duidelijk, maar de uitdrukking is: *aan de wieg staan van ...*
- 7 'vloer' moet zijn *deur*
- 8 'de hemd' moet zijn *zijn jasje*
- 9 schrappen: 'vrouwelijke'; een zuster is altijd vrouwelijk
- 10 'kloet' moet zijn *clou*
- 11 'pijplijn' moet zijn *week* of *Zit het in de pijplijn?*
- 12 'zijn eigen stoelen onder zijn poten' moet zijn *de poten onder zijn eigen stoel*
- 13 'knoei' moet zijn *groei* (overigens kan 'knoei' als woordspeling aangeven dat hij het moeilijk heeft bij het volwassen worden)
- 14 'tent' moet zijn *kerk*
- 15 'deugde nergens naar' moet zijn *leek nergens op of deugde helemaal niet*
- 16 'kerkstok' moet zijn *kerfstok*
- 17 'genitale' moet zijn *geniale*
- 18 of *ondersteboven* of *op zijn kop*
- 19 'lang' moet zijn *oud*
- 20 'in de kribbe' moet zijn *tegen de krib(be)*

399

- 1 Hier is sprake van een foutieve samentrekking: 'prachtig uitzicht over weiland en centrale verwarming'. Mogelijke verbetering: 'Leuk appartement met centrale verwarming met prachtig uitzicht over de weilanden.'
- 2 De betekenis van het werkwoord 'slikken' zorgt voor een komische situatie. Mogelijke verbetering: 'Pleinbewoners accepteren hondenpoep niet meer.'
- 3 Spelling van 'lerarenopleiding' moet zijn *lerarenopleiding*.
- 4 De betekenis van 'aan hun broek krijgen' zorgt voor een komische situatie. Mogelijke verbetering: 'aan hun broek krijgen' schrappen.

5 Deze zin kan ook opgevat worden als 'fruitbomen snoeien met een jongeman' en niet met bijvoorbeeld een zaag. Mogelijke verbetering: 'Gevraagd om fruitbomen te snoeien: jongeman.'

6 Hebben ze passerende automobilisten in een magazijn van de fabriek ontdekt? Mogelijke verbetering: 'die zij ... hadden ontdekt' achter 'bordeauxwijn' plaatsen.

7 Wetenschappers met apenbloed? Mogelijke verbetering: 'met apenbloed' voor 'wetenschappers' plaatsen.

8 Is hier sprake van een massagraf? Mogelijke verbetering: 'haar' na 'familie' plaatsen.

9 Het is niet 'explosieve opruimingsdienst' maar explosievenopruimingsdienst.

10 Man van 5000 jaar oud: zo oud wordt niemand. Mogelijke verbetering: '5000 jaar oud' voor 'Graf' plaatsen.

400

1 Vrachtschip met uitputtingsverschijnselen?

Mogelijke verbetering: 'met uitputtingsverschijnselen' voor 'opgepikt' plaatsen.

2 Een 'slechte stoegang te bevorderen'? Bedoeld wordt *te voorkomen*. 'Deze stof' verwijst naar 'Voedingsvezels', meervoud dus.

3 Na het monteren een snelle reparatie? Voor de onhandige doe-het-zelver is dit een nuttige tip. Mogelijke verbetering: 'een snelle reparatie' vervangen door 'een goed advies'.

4 Tienduizend asielzoekers in wisselwoning: dat zijn toch wel erg veel mensen in één woning. Mogelijke verbetering: 'wisselwoning' vervangen door 'wisselwoningen'.

5 Voor zijn geboorte verongelukken? Met 'zijn' wordt iemand anders bedoeld, namelijk de nog ongebooren zoon (de latere Belgische koning Albert II). Mogelijke verbetering: 'voor zijn zoon' vervangen door 'voor de geboorte van zijn zoon'.

6 De eerste (vrouw?) in de stad! Bedoeld wordt *vrouwelijke burgemeester*.

7 Het woord 'nog' is verkeerd gespeld. Dit moet zijn *noch*.

8 Bedoeld wordt het bestrijden van *analfabetisme* en niet 'analfabeten'.

9 'Afzetten' betekent *omzetten, verkopen*, maar ook

onrechtmatig veel geld vragen voor een product.

Mogelijke verbetering: 'Philips denkt 5 procent meer om te zetten.'

10 Zijn de bussen vaak ziek? Mogelijke verbetering: achter 'wegens ziekte' 'van de chauffeurs' plaatsen.

401

1 'Sectie' is het openen van een lijk om de doodsoorzaak vast te stellen. Mogelijke verbetering: 'sectie' vervangen door 'onderzoek'.

2 Zo is ook Den Haag bereikbaar via de A27. Mogelijke verbetering: 'In Tweede Kamer bepleit CDA doortrekken van A27.'

3 'Er achteraf spijt van krijgen' zorgt voor een vreemde situatie: de mensen die zich hebben laten cremieren, kunnen zeker geen spijt meer krijgen. Mogelijke verbetering: 'Maar velen hebben er later spijt van omdat zij bij overlijden liever begraven willen worden.'

4 'Het stijgen van de leeftijd bij de geboorte': kennelijk zijn er mensen die bij de geboorte direct één of twee jaar oud zijn. Mogelijke verbetering: achter 'de leeftijd' 'van de ouders' plaatsen.

5 'Hoekwoning met *rondom vrijblijvend* uitzicht.' Mogelijke verbetering: 'rondom vrijblijvend uitzicht' vervangen door 'vrij uitzicht'.

6 De werknemers hoeven dan niet meer te werken. Mogelijke verbetering: juiste percentage vermelden of 'van 100 procent' schrappen.

7 Ferrari's zijn kennelijk heel grote auto's (formaat golfbaan). Mogelijke verbetering: 'een balletje golfen' vervangen door 'weg om te golfen'.

8 'Slachtveld': bedoeld wordt *slagveld*.

9 De betekenis van het werkwoord 'opereren' zorgt voor een weinig geruststellende situatie. Mogelijke verbetering: 'Criminelen zijn steeds vaker in het Holy-ziekenhuis actief.'

10 'Oplaatbare': bedoeld wordt *Oplaadbare*.

402

1 Als fietser ben je je leven niet zeker. Elke vermoorde fietser levert kennelijk een beloning op. Mogelijke verbetering: 'Beloning voor tips die leiden naar dader van moord op fietser.'

2 *Weer* zelfmoord plegen? Mogelijke verbetering: 'weer' schrappen.

3 'Uit hun lijden verlost' betekent *doden om hun*

doodstrijd te bekorten. Mogelijke verbetering: '... dat patiënten verlost van hun pijn.'

4 De dubbele betekenis van het woord 'achteruit' zorgt voor een komische situatie. Mogelijke verbetering: 'loopt achteruit' vervangen door 'wordt minder'.

5 Door samenwerking van de GSD met de belastingdienst en justitie 'verdubbelt' het aantal steunfraudes. Bedoeld wordt *vermindert*?

6 De dubbele betekenis van het werkwoord 'aansteken' zorgt voor een komische situatie. Mogelijke verbetering: 'steken elkaar aan' vervangen door 'beïnvloeden elkaar'.

7 Het 'erg dankbaar zijn' voor het overlijden in het verpleeghuis zal niet de bedoeling zijn. Mogelijke verbetering: 'Ze overleed in het verpleeghuis. Wij zijn het verpleeghuis dankbaar voor de liefdevolle verzorging (die zij heeft gekregen).'

8 Wordt met 'hem' de 'sigaar' bedoeld? Mogelijke verbetering: 'hem' vervangen door 'de prins/haar man'.

9 De wederopbouw komt nu in het gedrang: 'instorten' heeft een dubbele betekenis. Mogelijke verbetering: 'De bouwsector houdt na aardbeving plotseling op te functioneren.'

10 Een komma na 'vrij' had beter geweest, want nu staat er dat deze vrouw een intieme relatie onderhoudt met haar vijfjarige dochter.

403

1 Als je dood bent, kun je geen hartaanval meer krijgen. Mogelijke verbetering: 'Dode langs A4 door hartaanval.'

2 Het is knap als je verdronken bent, toch nog honden kunt uitlaten. Mogelijke verbetering: 'Vrouw liet honden uit, voordat ze verdronk.'

3 Een vreemde situatie. Bedoeld wordt dat reizigers door kapotte treinen met de bus moesten.

4 Deze zin kun je lezen als dat mannen, als ze honger hebben, vrouwen eten. Mogelijke verbetering: 'dan vrouwen' vervangen door 'dan vrouwen dat doen.'

5 Moeders zonder kinderen? Mogelijke verbetering: 'moeders' vervangen door 'vrouwen'.

6 Doe wat aan martelen! Bedoeld wordt: doe wat *tegen* martelen.

7 De kinderen zijn dan 10 procent goedkoper. Mogelijke verbetering: '... 10 procent korting op (bijvoorbeeld) het harenknippen van alle kinderen.'

8 Het werkwoord 'wassen' suggereert iets anders dan het 'wassen' in *wassen beeld*. Mogelijke verbetering: 'De' plaatsnemen voor 'wassen prinses'.

9 Dus die Mini-rijders willen sterven in een Mini? Mogelijke verbetering: 'Veel mensen willen nu voor de rest van hun leven weer in een Mini rijden.'

10 De baby's mogen alleen door volwassenen gevoed worden als er toezicht is. Anders niet. Mogelijke verbetering: 'door' vervangen door 'van'.

404

1 Een dode die er slecht aan toe is, kan niet dood zijn. Mogelijke verbetering: '... 21 doden en één gewonde, die er slecht aan toe is.'

2 Wel eens zomaar een wild zwijn het restaurant in zien komen? Mogelijke verbetering: 'Wild zwijn mag niet meer zomaar in het restaurant op het menu staan.'

3 Dan was het geen nepgeweer.

4 De meeste mensen gebruiken zeep, en niet je moeder, om vieze kleren weer schoon te krijgen. Mogelijke verbetering: 'Ik liet altijd m'n moeder m'n vieze kleren schoonmaken.'

5 Anticonceptie gebruiken om zwanger te raken: dat kan niet de bedoeling zijn. Mogelijke verbetering: 'soorten anticonceptie' vervangen door 'middelen'.

6 Dan hoeft je helemaal geen berichten meer te lezen. Mogelijke verbetering: na 'verwijdert' 'virussen uit' toevoegen.

7 De trucks kunnen beter vanuit zichzelf rijden. Mogelijke verbetering: 'DAF kan nauwelijks aan de vraag naar trucks voldoen.'

8 De ambtenarensalarissen stellen dan helemaal niets meer voor. Mogelijke verbetering: 'Door de stijging van de premies komen de prijscompensaties voor de ambtenarensalarissen op nul uit.'

9 Doden die zelf drank stoken: dat kan niet goed gaan. Mogelijke verbetering: 'Zelfgestookte drank veroorzaakt 22 doden.'

10 Bedoeld wordt dat mannen vaker ijs kiezen als dessert, dan dat vrouwen dat doen.

405

1 Bij het voeren van beleid moet men blijven beseffen, dat de media voor een onafgebroken stroom informatie zorgen.

2 Wij zenden u een exemplaar van het instructieboekje in het Engels; het daarin getoonde toetsenbord laat aan duidelijkheid niets te wensen over.

3 Wij hebben er bij de drukker op aangedrongen de voor Nederland bestemde handleiding met spoed te drukken en die/deze/hij heeft ons dit toegezegd.

4 In de beschrijving is sprake van drie modellen, maar onze relatie heeft er slechts twee ontvangen, waaruit wij concluderen dat u een type hebt vergeten.

5 De heer Rombouts heeft het café in felle kleuren geschilderd; verontwaardigde buurtbewoners hebben hiertegen geprotesteerd bij de gemeente en eisen dat het pand opnieuw wordt geschilderd.

6 Wij zijn verheugd over de goede indruk die de machine heeft gemaakt, en daarom hebben we bij de importeur op spoed aangedrongen.

7 Deze handleiding hoort bij een andere machine, maar zij/die/deze bevat instructies die veel gelijkenis vertonen met die voor/bij de u geleverde machine.

8 Uit het contract is u bekend dat voor het schilderen van een pand dat uw eigendom is en dat op de monumentenlijst staat, toestemming gevraagd moet worden, alvorens u aan de slag gaat.

9 Langs deze weg/Hierdoor bieden wij onze verontschuldiging aan voor het ontbreken van de onderdelen van het apparaat.

10 De gemeente beweert dat noch door u noch door de heer Verdonck contact met haar is opgenomen en daarom is onze conclusie dezelfde als die van de gemeente: u moet het pand laten overschilderen.

406

1 Het college van burgemeester en wethouders overwoog/overweegt maatregelen te treffen die tegemoet komen aan de bezwaren tegen de bouw van een parkeergarage.

2 Wij zijn bijzonder verheugd over/blij met uw initiatief en danken u voor uw moeite/de door u genomen moeite/de genomen moeite.

3 De firma waarmee ik telefonisch een onderhoud heb gehad, heeft het rapport dat gemaakt is naar aanleiding van het onderzoek, aan de autoriteiten ter beschikking gesteld (of *ter beschikking* schrappen).

4 Al maanden wilde de politie de verkeersveiligheid in de wijk verbeteren en zij/de politie drong er dan ook op aan dat een maximumsnelheid van 30 km per uur zou

worden ingesteld/ingevoerd en verkeersdrempels zouden worden aangelegd.

5 Wij hebben er altijd naar gestreefd u tevreden te stellen en om een goede kans te maken op het verkrijgen van de opdracht hebben wij u een korting van 15 procent aangeboden.

6 Tot de voorschriften (of *Een van de voorschriften ... is*) voor banken behoort dat banken na afloop van het boekjaar hun/de jaarrekening bij De Nederlandsche Bank indienen.

7 Wij begrijpen niet waarom de rekening niet gespecificeerd is, hoewel/terwijl wij er meermalen om gevraagd en erop aangedrongen hebben.

8 Wij verzoeken u goed nota/notitie/kennis te nemen van onze voorwaarden, waaruit u kunt opmaken dat we niet aansprakelijk zijn voor uw schade/de door u opgelopen schade.

9 In antwoord op uw brief van 13 augustus jl. willen wij vooropstellen (of *willen wij allereerst stellen*) dat wij dachten een goede kans te maken op het verkrijgen van de order.

10 In afwachting van de uitslag van het onderzoek hebben wij alvast de machine gedemonteerd en wij constateerden dat er een veiligheidspal was afgebroken.

407

1 Onze problemen kunnen gemakkelijker verholpen worden, als u een schatting kunt maken van het aantal vakantiekrachten dat u nodig hebt.

2 Een warenhuis weet de prijzen van een product laag te houden; het koopt grote hoeveelheden in waardoor het korting krijgt.

3 Wij hebben geprobeerd alles in het werk te stellen om te voorkomen dat de onderdelen die wij vorige week hadden moeten verzenden, te laat voor belading op het vliegveld zouden zijn.

4 De oorzaak van de flinters karton in de flessen is een verkeerde persing van de afdekplaten en daardoor/hierdoor is onze/de door ons geproduceerde jenever vervuild.

5 Van de klachten heb ik op 1 juli jl. telefonisch melding gemaakt en ik bevestig deze nu schriftelijk.

6 We beginnen met de toespoken en het is de bedoeling dat om acht uur het cadeau namens het personeel wordt aangeboden; we eindigen met een gezellig samenzijn.

7 De man met wie de veroordeelde had samengewerkt, werd door de politie op verdenking van heling gearresteerd en de goederen die in zijn woning aanwezig waren, werden/zijn door de rechter verbeurd verklaard.

8 De ingediende nota zal met algemene stemmen worden aangenomen, want iedereen is ervan overtuigd dat tegenstemmen ertoe kan leiden, dat de zaak uit de hand loopt.

9 Wij nodigen u uit voor de receptie van 16.00-19.00 uur; tijdens de receptie zal een optreden te bewonderen zijn van het bekende zangduo Q & Q, dat 20 à 30 minuten duurt.

10 Wij willen graag voorkomen dat zoiets opnieuw gebeurt en daarom verzoeken wij u ons ervan op de hoogte te stellen, zodra een van uw cliënten verhuist.

5 Teksten corrigeren

408

Voor kwaliteitsveulens werden (r. 2) op de jaarlijkse, feestelijke veiling in het Brabantse Dongen hoge prijzen geboden, die varieerden tussen duizend en (r. 4) tienduizend euro. Voor (r. 4) een hengstveulen dat (r. 5) geboren was in de stoeterij Steenberg, bood een anonieme noorderling negenduizend euro (r. 6). Het hoogste (of *maximale*; r. 6-7) bedrag werd geboden (r. 7) voor een merrieveulen uit Maarheeze. Om de kooplust te stimuleren had veilingbedrijf Liesse zich van (r. 9) de muzikale medewerking verzekerd van de Selma's, die enkele toepasselijke liedjes ten gehore brachten (r. 10). Met een gemiddelde prijs per veulen van 2893 euro werd het record van vorig jaar net niet gebroken (r. 12), wat veilingmeester De Zoete (r. 12-13) aan het einde van de avond vermeldde.

409

'Melk moet' kan niet meer: daarom (r. 2) organiseert het Nederlands Zuivelbureau een nieuwe campagne, waarbij melk geassocieerd wordt met (r. 4) trendy sporten. Een serie evenementen moet (r. 5) de relatie tussen (r. 5) energie, sport en een beker melk benadrukken. Omdat de hedendaagse jeugd (of *de jeugd van tegenwoordig*; r. 6-7) van stoer, trendy en Amerikaans houdt (r. 7), moet melk daarmee in verband gebracht worden. Bij alle te organiseren evenementen wordt kosteloos (of *gratis*; r. 9) melk uitgedeeld, om te voorkomen dat de consumptie achteruitgaat (r. 10-11). Of de campagne het gestelde doel zal bereiken (r. 11), kan pas over een paar jaar (r. 12) gemeten worden.

410

Bijna iedereen weet dat hij in een supermarkt blootstaat aan (r. 2) talloze verleidingen. Spreekt het ook voor u vanzelf (of *Is het ook voor u vanzelfsprekend*; r. 3) dat u in supermarkten meer uitgeeft dan u van plan was? Koopt u ook altijd meer dan u nodig hebt (r. 5)? Bedenk dat één keer per week boodschappen doen minder duur (of *goedkoper*; r. 6) is dan een dagelijkse gang naar de supermarkt. Ook moet u erop bedacht zijn dat in een wagentje veel meer boodschappen kunnen (r. 8) dan in een mandje. Als u een mandje gebruikt,

bent u niet zo gauw geneigd (r. 9) te veel te kopen. Tot de grootste verleiders behoort (of *Een van de grootste verleiders is*; r. 10) echter uw pinpas. U doet er verstandig aan *deze* (of *die*; r. 11) thuis te laten en met contant geld te betalen. Daardoor beseft u (r. 12) beter hoeveel geld u uitgeeft. Een beetje controle over onze uitgaven (r. 13) willen we toch allemaal?

411

Een varken heeft de watersnood in Tsjechië overleefd door onafgebroken 36 uur (r. 3) het hoofd boven water te houden. Het dier heeft zijn leven daardoor (of *hierdoor* of *daarmee* of *hiermee*; r. 4) tot Kerstmis verlengd. Het persbureau CTK meldde dat Miloslav Malinek, de eigenaar van het varken, alles van dichtbij had (r. 6) meegemaakt. Hij was naar de zolder van (of *in*; r. 7) zijn huis gevlucht. Van daaruit had hij gezien hoe zijn varken, vechtend voor zijn (r. 8) leven, in het water spartelde. Door zich telkens aan rondrijvende planken vast te klampen kon het varken (r. 10) overleven. Eigenlijk had (r. 10) het echtpaar Malinek het varken over een maand willen slachten. Dat zou gebeuren ter gelegenheid van (r. 12) de vijftiengste huwelijksdag van het echtpaar. De man gelooft nu dat er een wonder is gebeurd en zal (r. 14) het varken daarom pas met kerst opeten. Maar wat hij (r. 15) op zijn trouwdag eet, wilde hij niet zeggen.

412

Het lijkt erop dat in onze hedendaagse maatschappij (r. 2-3) een wedloop gaande is (r. 3) wie de grootste hoeveelheid papier gebruikt. Postbakjes op kantoren puilen uit (r. 5) van stukken die voor een groot deel verdwijnen (r. 5) in bakken voor oud papier. Desondanks slaagt (r. 6) menige werknemer erin een hoeveelheid archiefmateriaal te verzamelen waarmee (r. 8) een klein gezin enkele weken het huis zou kunnen verwarmen. Een recente ontwikkeling is het elkaar sturen van vergaderstukken via e-mail, wat (r. 10) een oplossing lijkt, maar dat (r. 11) is het niet. Degene die de e-mail ontvangt, maakt er immers (r. 12) meestal voor zichzelf (r. 12) een uitdraai van.

413

De dertienjarige David Blake is zojuist (r. 2) benoemd tot (of *als*; r. 3) raadgever op computergebied. Hij moet

de regering van Jamaica op de hoogte houden van (r. 4) de jongste internetontwikkelingen die voor dat eiland belangrijk zijn (r. 5). De tiener, die reeds op driejarige leeftijd (r. 6) interesse voor computers toonde, wordt (r. 7) door iedereen als computerwonderkind beschouwd. Volgens Davids moeder is haar zoon een kind uit een familie die vroeger al (r. 9) van zich heeft (r. 9) doen spreken. Zijn grootvader doorbrak in de jaren veertig van de vorige eeuw de rassenscheiding op (r. 11) het eiland Jamaica door in een hotelzwembad te springen, dat (r. 12) gereserveerd was voor blanken.

414

Het afsluiten van verzekeringen is een onderwerp dat (r. 2) bij menigeen veel tegenstrijdige gevoelens oproept (r. 3). We sluiten verzekeringen af uit behoefte aan (r. 4) veiligheid en dat kost veel (of *is duur*; r. 4). We zijn geneigd (r. 5) risico's die ons niet direct bedreigen, minder zwaar (r. 6) te vinden. Dat verklaart waarom we dikwijls op emotionele gronden (of *om emotionele redenen*; r. 6-7) (r. 7) onnodige zaken meeverzekeren, maar grote risico's onverzekerd laten. Het loont altijd de moeite (of *Het is altijd de moeite waard*; r. 8-9) aanbiedingen van verzekeringsmaatschappijen (of *verzekeraars* of *assuradeuren*; r. 9) te vergelijken.

415

Na een dag hard werken is het belangrijk om (r. 2) in je eigen huis even rustig bij te komen van (r. 3) alle drukte. Niet alleen speelt (r. 3) de inrichting van de woon- en slaapkamer (r. 4) een belangrijke rol. Ook een verantwoorde toepassing van (r. 5) verlichting zorgt voor zo'n (r. 6) rustgevende sfeer. Meestal kun je (r. 7) met verlichting iets extra's doen, waardoor er veel meer mogelijk is (r. 8). Een tijd klok op de lichtschaakelaar zorgt ervoor (r. 8-9) dat de verlichting vanzelf aanspringt op een van tevoren ingesteld tijdstip en daarmee voorkom je hopelijk dat er (r. 10) ingebroken wordt.

416

(r. 2) Een paar jaar geleden was de creditcard een exclusief betaalmiddel, dat (r. 3) bijna uitsluitend door zakenlieden gebruikt werd. Maar vorig jaar bleek (r. 4) uit een onderzoek dat bijna 4,5 miljoen Nederlanders in het bezit waren (r. 5) van een creditcard. Bijna iedereen

gebruikt zijn (r. 6) creditcard om te betalen in winkels, hotels, en restaurants, terwijl ook bij het reserveren van een hotelkamer of het huren van een auto de creditcard van pas komt (r. 8-9). In Nederland is er niet zo veel reden om te betalen met een creditcard, want men kan bijna overal (r. 10) pinnen en bovendien is betalen met de pinpas het (r. 11) goedkoopste. De kosten van de creditcards variëren behoorlijk (of *lopen uiteen*; r. 12): voor de goedkoopste betaalt de gebruiker € 16 per jaar, terwijl voor de duurste € 66 betaald moet (r. 14) worden.

417

Aan het gebruik (r. 2) van pvc voor verpakkingsmaterialen zal (r. 2) nu snel een einde komen. Daarmee verliezen pvc-producenten ongeveer 15 procent van de Nederlandse markt (r. 4). Maar (of *De industrie ... echter*; r. 4-5) de industrie handhaaft haar mening (of *blijft bij*; r. 5), dat een vermindering van de hoeveelheid pvc in afval de uitstoot van dioxinen door afvalverbrandingsinstallaties niet verlaagt. Verenigingen van consumenten formuleerden onlangs een aantal andere bezwaren tegen (r. 9) het toepassen van pvc: voor de productie van dit plastic zijn zeer gevaarlijke chloortransporten nodig; bovendien geldt (of *ook geldt*; r. 11) een van de grondstoffen van pvc als kankerverwekkend. Een ander belangrijk bezwaar is dat pvc in het afval een goede verwerking van huishoudelijk afval in de weg staat. Daar heeft de industrie natuurlijk niet van terug en zij (of *die*; r. 15) verwacht dat binnenkort actie zal worden gevoerd (r. 16) tegen het gebruik van polycarbonaat, een plastic dat (r. 17) onder meer als dragermateriaal dient voor cd's. Het wordt onder andere bereid uit fosgeen, een chloorhoudend gas dat zesmaal giftiger (r. 19) is dan chloor.

418

Consumenten klagen over handleidingen bij technische apparatuur die onduidelijke tekeningen bevatten of onbegrijpelijk jargon. De meeste klachten over gebruiksaanwijzingen – de Consumentenbond moppert er regelmatig over (r. 6) – gaan (r. 6) over taalfouten, maar de bediening van apparaten die vijftig of honderd mogelijkheden hebben, is (r. 7) nu eenmaal niet eenvoudig uit te leggen.

Door optimisten wordt beweerd dat het gebruik (r. 9) van gecompliceerde handleidingen zal afnemen, maar thans is het schrijven van een goede handleiding blijikbaar (of *kennelijk*; r. 11) niet zo eenvoudig. Het moeilijke is dat je als producent (r. 12) voor (r. 12) een heel brede doelgroep schrijft.

De productiekosten van sommige handleidingen zijn bovendien nogal hoog (r. 15), wat niet erg is, tenzij zij (r. 15) aan duidelijkheid (r. 15) te wensen overlaten (r. 16). Dat in één gebruiksaanwijzing vele talen tegelijk worden gebruikt, tot en met Chinees (r. 17), heeft eveneens met geld te maken. De productie is dan wel duurder, maar dat wordt weer goedge maakt doordat er bij het inpakken geen rekening hoeft (r. 20) te worden gehouden met het land van bestemming. Zolang taalkundigen nog geen begin maken met na te denken over onderlinge samenwerking (r. 23), hoeft de consument op duidelijk geschreven handleidingen niet te rekenen.

419

Het ministerie van Economische Zaken is tevreden met het eigen (of *gevoerde*; r. 3) milieubeleid. Dit optimisme ontleent het (r. 4) aan vier studies, die de verantwoordelijke minister heeft laten uitvoeren. De evaluatie van het milieu- en energiebeleid in de industrie en de detailhandel laat (r. 6) belangrijke vorderingen zien.

Nadat er afspraken zijn gemaakt (r. 8), wordt de milieuzorg systematisch door een toenemend aantal bedrijven aangepakt. Maar (of *echter*; r. 10) het openlijke optimisme van het ministerie roept twee vragen op (r. 11): is iedereen het erover (r. 11) eens dat het met het milieubeleid van Economische Zaken zo goed is gesteld en waarom (r. 13) timmert het ministerie daarmee zo aan de weg?

Het antwoord op de eerste vraag zal niet iedereen (r. 14) kunnen geven, al tonen (r. 15) evaluatierapporten aan dat het milieubeleid hoge ogen gooit. Een van de (r. 16) belangrijkste beleidsdoelen van het ministerie is het realiseren van economische groei. Daarbij ligt nog altijd sterk de nadruk op industriële productie. Met het creëren van een positief beeld van het milieubeleid wil Economische Zaken voorkomen dat de economische groei (r. 20) ter discussie komt.

420

Ouderen zijn in (r. 2) het arbeidsproces minder flexibel en niet tot verdere ontwikkeling en scholing bereid. Dit negatieve oordeel dat (r. 4) over de oudere werknemer wordt uitgesproken, is onjuist en is (r. 5) niet op feiten gebaseerd. Uit onderzoeken evenwel blijkt zowel het werkvermogen als (r. 6) de inzet van werknemers niet door leeftijd te worden bepaald, maar bij ouderen is slechts de lichamelijke belastbaarheid (r. 8) wat minder. Het afnemen van mentale en sociale vaardigheden wordt door (r. 9) ervaring en oefening gecompenseerd, zodat het werkvermogen op peil kan blijven of in sommige opzichten (r. 11) zelfs kan toenemen. In Finland en Japan is de ontwikkeling van (r. 12) een strategie, met als doel (r. 13) ouderen in het arbeidsproces te houden, ver gevorderd. Door culturele verschillen is eenzelfde aanpak niet zomaar geschikt voor (r. 15) de Nederlandse situatie. Toch zal er iets moeten gebeuren omdat (of *voordat*; r. 16) de jongeren binnenkort in de minderheid zijn, en er in de arbeidsmarkt tekorten ontstaan. Dat vergrijzing de prijs voor het handhaven van het huidige sociale stelsel verhoogt (r. 19), staat daarbij vast (of *als een paal boven water of zo vast als een huis*; r. 19).

421

De vraag om (r. 2) herinvoering van de doodstraf in Nederland wordt groter (of *sterker*) (r. 3) en blijkt gelijk op te gaan met (r. 3) de stijging van het aantal misdaden (r. 3-4). Vorig jaar sprak 43 procent van de bevolking zich uit voor de doodstraf, een toename van 7 procent in één jaar. Deze uitkomst behoort tot (of *is een van*; r. 6) de opvallendste in het nieuwste rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). Het SCP stelt vast dat meer dan de helft van de jongeren (of *de meerderheid*; r. 8) voor de invoering van de doodstraf is (r. 9). Tegelijk werd de uitkomst bekend van zo'n (of *soortgelijk*; r. 10) onderzoek, dat een jongerenblad onder jongeren tussen de 13 en 20 jaar had gehouden. Hieruit blijkt dat het percentage jongeren dat beweert voorstander van de doodstraf te zijn, 87 (r. 13) bedraagt. Die zou uitgesproken moeten worden bij (r. 14) zeer zware misdrijven zoals (of *bijvoorbeeld*; r. 14) moord. De uitkomsten zijn niet goed te vergelijken, omdat de (r. 15) ene uit een representatief onderzoek afkomstig is

en de (r. 16) andere niet. Vooral als bewoner van stedelijke regio's (r. 17) loopt men het nodige risico slachtoffer te worden van een misdrijf.

422

Naar (r. 2) Amerikaans voorbeeld worden in Europese attractieparken de zaken steeds (r. 3) professioneler aangepakt. Een afwachtende houding maakt niet veel kans meer in deze branche, die langzamerhand volwassen is geworden. Thans is sprake van een min of meer (r. 6) stabiele vraag en een snelle toename van het aantal (r. 7) concurrenten. Dat proces is al veel langer waar te nemen in de Verenigde Staten, waar zich de grootste en drukst bezochte (r. 9) parken bevinden. De Europese attractieparken zullen gedwongen worden al hun creatieve en financiële potentieel te ontketenen om te voorkomen dat ze aan (r. 11) de toenemende concurrentie (r. 12) ten onder gaan. Merkwaardig is dat goede informatie over (r. 13) de marktontwikkelingen in deze sector tot voor kort in Nederland en de rest van Europa ontbrak (r. 15). Er werd geheimzinnig gedaan over de eenvoudigste gegevens zoals (r. 16) bezoekersaantallen, maar onder druk van de omstandigheden lijkt nu het tij te keren. Sinds vorig jaar is er meer openheid en registreert het Nederlands Bureau voor Toerisme cijfers over 44 attractiepunten. Exploitanten van attractieparken zijn tot het inzicht gekomen dat, om een internationaal niveau te kunnen (r. 21) handhaven, professioneel management, dat (r. 22) over betrouwbare marktinformatie beschikt, een eerste vereiste is.

423

Popmuziek is een van (of *behoort tot*; r. 2) de grootste Britse commerciële successen van de afgelopen veertig jaar. Veel Britse popmusici hebben er een dik belegde boterham aan (r. 4) overgehouden. Onverwachts steeg in de jaren negentig van de vorige eeuw de platenverkoop (r. 6) en men kon (r. 6) dit (of *dat of die stijging*; r. 6) verklaren door de grote belangstelling voor nieuw werk van oude groepen zoals (r. 8) Pink Floyd en The Beatles (r. 8). Bovendien werd de opleving (r. 9) veroorzaakt door nieuwe groepen, wat (of *hetgeen*; r. 9) een goede zaak is. De Britse popindustrie moet het toch in de eerste plaats hebben van (r. 11) groepen, die voorheen nog niet bestonden (of *van nieuwe groepen*;

r. 11). Een platenmaatschappij moet ervoor (r. 12) zorgen dat zij (r. 12) niet op haar (r. 13) lauweren gaat rusten (r. 13). De verleiding is daartoe groot, omdat het werk van oude groepen goed is voor dertig procent van de omzet. Een van de best verkochte singles in de jaren negentig was een nummer uit de jaren zestig (r. 16) van The Troggs, *Love is all around*, dat (r. 17) door de groep Wet Wet Wet opnieuw (r. 17) opgenomen werd.

424

In de praktijk blijkt (r. 2) meervoudige taakbelasting vooral bij vrouwen voor te komen. Het aantal jaren dat vrouwen betaalde arbeid verrichten, steeg (r. 4) de afgelopen eeuw van twintig naar dertig, bij mannen nam die arbeidstijd af van 56 naar 46 jaar. En de feministische golven ten spijt: vrouwen zijn meestal (of *vaak*; r. 6) nog de spil van het huishouden. Niet alleen de arbeidstijd maar ook de vrije tijd komt (r. 8) steeds verder onder druk te staan. De media wijzen (r. 9) ons er herhaaldelijk op, dat sinds twintig jaar de hoeveelheid beschikbare vrije tijd afneemt. We zijn nog geen Japanners die vier avonden per week verplicht met collega's doorbrengen, maar we maken onze vrije tijd wel steeds dienstbaarder (r. 12) aan het werk: we onderhouden ons netwerk, volgen cursussen, beoefenen de sport die bij (r. 14) onze beroepsstatus past. Terwijl de vrije tijd slinkt, groeit het aantal (r. 15) vrijetijdsbestedingen. De ideale moderne mens heeft niet alleen een fantastische baan, een leuk gezin, een uitgebreide vriendenkring, een actief sportleven en vakanties met avontuurlijke bestemmingen, hij is ook cultureel actief en leest (r. 20) goede boeken. Maar ontsnapping aan (r. 20) de dictator tijd zal dat niet brengen. Genezing van de tijdneurose zit er evenmin (of *niet*; r. 21) in.

425

Mensen stellen alles in het werk om (r. 2) aan de toenemende tijdsdruk te ontsnappen. Snelle adviseurs komen met de ene noviteit na (r. 4) de andere, en maar al te vaak (of *dikwijls*; r. 5) zijn dat vanzelfsprekendheden van vroeger: rust op het werk, mogelijkheden tot autonome tempovariatie (je krachten (r. 6-7) verstandiger verdelen, of soms (of *af en toe*; r. 7) lijntrekken) en het tovermiddel: timemanagement. Op welk punt in hun loopbaan

hebben (r. 9) al die mensen toch hun grenzen uit het oog verloren en zijn ze simpele hulpmiddelen als agenda's kwijtgeraakt? Vervolgens probeerden ze (r. 11) door dure cursussen het wiel opnieuw uit te vinden. Een nieuw geneesmiddel tegen (r. 12) de tijdsdwang is de flexibilisering van de arbeid. Laat iedere werknemer zelf bepalen wanneer hij wil (r. 14) werken, zeggen de voorstanders. Mensen kunnen dan zelf hun tijden invullen, al naargelang van hun wensen en behoeften. In combinatie met telewerken kunnen de werktijden volledig gespreid (r. 17) worden. De consequenties van een (of *zo'n*; r. 18) dergelijke grootscheepse herschikking van de tijdsordening zijn (r. 19) nauwelijks te overzien. Als de overheid minder kaders schept door het loslaten van vaste werktijden en weekends, komt de verantwoordelijkheid (r. 21) voor synchronisatie meer en meer bij individuele gezinnen te liggen. Situaties waarin gezinsleden elkaar alleen nog ontmoeten bij de koelkast, zullen niet langer voorbehouden zijn aan (r. 24) Amerikaanse soapseries.

426

Individuele keuzevrijheid is een onomstreden goed in onze maatschappij. De reclamewereld heeft er flink toe (r. 3) bijgedragen dat de consument tegenwoordig zijn individualiteit tracht te onderstrepen door eigengereide keuzes uit zijn (r. 5) consumptiepatroon. Daardoor zijn klanten zeer kritisch en is (r. 6) hun koopgedrag onvoorspelbaar geworden. Dat betekent voor producenten dat zij moeten (r. 8) overschakelen van een aanbodeconomie naar een vraageconomie. 'Inspelen op de markt' is al lange tijd het begin van iedere managementstrategie. Toch komt het er soms (of *meestal*; r. 11) op neer dat de producent probeert de markt zo te bespelen, dat (r. 12) de klant uiteindelijk toch het product koopt dat aangeboden wordt. In de jacht op elkaars marktaandeel ontwikkelden producenten steeds weer nieuwe modellen of imiteerden ze elkaars succesvolle varianten. Verkoopcijfers functioneerden (r. 16) als maat voor de behoeften van de klant. Het gevolg was dat bijvoorbeeld de collecties van meer (of *verscheidene* of *verschillende*; r. 18) autofabrikanten in kwaliteiten uiterlijk steeds meer overeenkomst begonnen (r. 19) te vertonen. Met de bedoeling (r. 20) toch weer onderscheid te creëren met de producten van de concurrent begonnen de

fabrikanten aarzelend rekening te houden met de individuele wensen van de klant. Die was een paar jaar geleden nog zeer tevreden als hij mocht (of *zij* of *ze*; r. 24) kiezen uit een schuifdak of turbospoiler. Tegenwoordig zijn de keuzemogelijkheden, waarmee de autoproducenten elkaar (r. 26) beconcurreren, echter van een heel ander kaliber.

427

In een ver (of *grijs*; r. 2) verleden was in de detailhandel de fabrikant aan de macht. Later nam de detaillist deze (of *die* of *deze* of *deze macht*; r. 3) van hem over. Tegenwoordig bepaalt de klant de gang van zaken in (r. 4) de supermarkt. Ondanks het feit (r. 5) dat de detailhandel in het algemeen en de supermarkt in het bijzonder deze ontwikkeling met verontrusting gadeslaan (r. 7), verbetert men de service en schotelt men de klant een stortvloed van nieuwe producten voor. Vooral in gemakkelijke producten als kant-en-klarmaaltijden, voorgebakken brood en 'gemaksvlees' is (r. 10) het aantal introducties groot. Het afgelopen jaar stegen de consumentenbestedingen aan kant-en-klarmaaltijden en pizza's met een percentage van 13 (r. 13). In dat verband wordt geconstateerd dat thans meer dan vijftig procent van de huishoudens (r. 14) een magnetron bezit (r. 15). Tussen de supermarkten woedt een ware concurrentieslag. Bovendien (of *Ook*; r. 16-17) zien de supermarkten de 'winkeltrouw' steeds verder afnemen. Ze maken volop gebruik van andere methoden om klanten aan zich te binden (r. 19), zoals spaarpassen en klantenpassen. De consument haalt steeds vaker de dagelijkse boodschappen (r. 21) bij benzinestations, NS-stations en avondwinkels. Vooral tussendoortjes als snoep, koek en belegde (r. 22) broodjes genieten (of *hebben* of *krijgen*; r. 23) de voorkeur.

428

Olijfolie is rijk aan onverzadigd vet dat (of *wat* of *hetgeen*; r. 2) beter is (r. 2) voor hart en bloedvaten dan verzadigd dierlijk vet. Deze olie (enkelvoud; r. 3) past (r. 3) daarom prima bij een gezonde voeding die gepropageerd (r. 4) wordt in de 'Let-op-vet'-campagne. Een percentage van (r. 5) tachtig (r. 6) van de Nederlandse bevolking eet veel (r. 6) te veel en ze loopt

(r. 7) daardoor een grotere (of *verhoogde*; r. 7) kans op hart- en vaatziekten. Minder vet moet dus, maar niet alleen dat; men zal ook vet van een betere kwaliteit moeten gebruiken. Het gaat om (r. 9) de onverzadigde vetten; het doet er niet toe of het nu de meervoudige zijn, zoals (r. 11) linolzuur, of de enkelvoudig onverzadigde als die in olijfolie. Olijfolie heeft nóg een gunstige eigenschap. *Ze* (of *Zij* of *Hij* of *Deze* of *Die*; r. 13) is rijk aan vitamine E en remt daardoor waarschijnlijk de vorming van kankerverwekkende stoffen (r. 15) af. Met het oog op de traditie van de Nederlandse keuken lijkt de vraag gerechtvaardigd (r. 16) of gezondheidsaspecten de Nederlander ertoe kunnen (r. 17) bewegen meer gebruik te maken van olijfolie.

429

De calculerende burger die alle subsidies benut, bestaat niet; het is juist de overheid die calculeert, om te voorkomen dat subsidies (r. 4) uit de hand lopen. Volgens een aantal economen valt uit een rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een andere conclusie te trekken (r. 6). Deze organisatie ziet zelfs het niet-gebruiken van subsidies als een van de oorzaken van de armoede in Nederland. Huishoudens waar minder te besteden is dan (r. 9) 95 procent van de bijstandsnorm, noemen de onderzoekers van het Planbureau 'arm' en in Nederland valt 6 procent onder deze armoedegrens. De overheid probeert de inkomensnood van deze gezinnen te lenigen (of *verminderen*; r. 13), maar ze bereikt (r. 13) de doelgroep onvoldoende. Zo doet (r. 13) 30 procent van de huishoudens onder de armoedegrens geen (r. 14-15) beroep op huursubsidie, hoewel ze daar wel recht op hebben. Daardoor derven deze huishoudens gemiddeld (r. 16) 700 euro aan inkomsten. Een groot aantal vergeet (r. 17) ten onrechte kwijtschelding te vragen voor de betaling van de reinigingsheffing of de onroerendzaakbelasting. Volgens het (r. 19) de SCP gebeurt dit, omdat men zich ervoor schaamt voor zijn (r. 20) armoede uit te komen. Bovendien zijn de regelingen zo ingewikkeld, dat (r. 21) de burgers ervan terugschrikken (of *ervoor terugschrikken* of *erdoor afgeschrikt worden*; r. 22).

430

In Italië woonden vorig jaar evenveel mensen van 65 jaar en ouder als (r. 3) jongeren onder de 16. De keuze tussen de paus en (r. 3) de pil is blijkbaar in het voordeel van de (r. 4) laatste uitgevallen. Maar het is (of *echter*; r. 4-5) de vraag of de Italiaanse economie de gevolgen hiervan kan dragen. Het valt te voorspellen dat de pensioengelden binnen afzienbare tijd niet meer op te brengen zullen zijn, als gevolg van de grote inflatie waaraan Italië nog niet zo lang geleden (r. 8) ten prooi was. Het lijkt (r. 9) geen twijfel dat pensioenfondsen die toen niet succesvol hebben geopereerd, dan de rekening gepresenteerd krijgen. Is het onredelijk aan te nemen dat er scholen moeten worden omgebouwd tot bejaardencentra (r. 12)? Licht het niet voor de hand dat kinderartsen worden omgeschoold tot (r. 13) specialisten in ouderdomsverschijnselen? In elk geval zal de regering het onderwijs aan ouderen, die geen deel (r. 15) meer uitmaken van het arbeidsproces, met subsidies gaan bevorderen. Tevens zal zij zoeken naar mogelijkheden om ouderen in te schakelen (of *zetten*; r. 17-18) in het onderwijs en de (r. 18) gezondheidszorg. Het zou trouwens naïef zijn als we dachten dat de problematiek voor Nederland niet in het vooruitzicht (of *verschiet*; r. 20) ligt.

431

Circa (r. 3) vier miljoen Amerikanen zetten onlangs een avond hun televisietoestel uit teneinde (r. 4) het apparaat een week lang niet meer in te schakelen (of *aan te zetten*; r. 5). Deze actie wordt voor de derde maal georganiseerd door de vereniging TV-Free America, die een gezond leven zonder beeldbuis propageert (r. 7). Het aantal mensen dat zegt (of *die zeggen*; r. 7-8) deel te nemen, groeit gestaag (r. 8). In de VS wordt al jaren geklaagd over (r. 9) de afgrijselijke programma's die soms vroeg in de avond worden uitgezonden. Vooral kinderen zijn van programma's met veel geweld de dupe (of *het slachtoffer* of *door programma's met veel geweld de klos*; r. 11). Onderzoekers beweren dat de meeste Amerikanen dagelijks ongeveer vier uur (r. 12-13) naar de buis turen. De talrijke anti-tv-activisten menen dat de samenleving ernstig wordt bedreigd door (r. 14) het apparaat dat (r. 15) zij omschrijven als 'de luidste stem in elk huisgezin'. Tv-kijkers verliezen de

belangstelling voor hun gemeenschap en vervreemden (r. 17) van hun omgeving. Maar politici (r. 17) zwijgen als het graf over de slechte invloed van de tv. Zij komen zelf maar al te graag in beeld.

432

Het is nog niet zo erg lang geleden dat de man een rol ging spelen (of *een rol ging vervullen*; r. 2-3) in de mode. Vanaf dat moment werden de mannenmodeshows in Parijs en Milaan net zo belangrijk als de presentaties van vrouwenmode. De mannenmode kreeg meer kleur en afwisseling: van powerdressing in de jaren tachtig (r. 6) naar grunge in het begin van de jaren negentig, tot het strakke minimalisme van de afgelopen jaren. In het begin van de nieuwe eeuw lijkt de mannenmode (r. 9) al die nieuwe verworvenheden overboord te gooien. Het kledingbeeld oogt oppervlakkig bekeken sober, bijna klassiek. Toch is het dat niet (r. 11), want in het laatste seizoen van de vorige eeuw werd (r. 12) de balans opgemaakt, waarbij het goede gehandhaafd werd (of *behouden bleef*; r. 13) en het overbodige werd afgeschaft. Het moderne bestaan (r. 14-15) met flexwerken, tijdgebrek en kiezen voor (r. 15) kwaliteit stelt nieuwe eisen aan kleding. Die moet (r. 16) voor verschillende doeleinden geschikt zijn, comfortabel te dragen en niet duur zijn (of *veel kosten*; r. 18). Waar mannenmode twintig jaar geleden nog alles te maken had met status en macht, staan nu comfort (r. 19) en presentatie voorop. Het klassieke uiterlijk van mannenmode heeft dan ook niets te maken met het minimalisme van een paar seizoenen geleden of een terugkeer naar de tijd (r. 22) dat mannenkleding nog geen onderwerp van modediscussie was. Mannenmode bezint zich op een nieuwe rol en het komende seizoen geeft een aanzet ('eerste' is dubbelop; r. 25).

433

Je deed vroeger wat je baas je opdroeg en had (r. 2) met je collega's eigenlijk niets te maken. Je baas wordt echter met de dag minder belangrijk (r. 4) en met je collega's moet je juist steeds meer rekening (r. 5) houden. Meer en meer mensen werken in teams. Met elkaar organiseren de werknemers (of *Samen*; r. 6) het werk en beoordelen zij elkaars verrichtingen. Ze worden doelbewust van (r. 8) elkaar afhankelijk

gemaakt door groepsbonussen. Goed functionerende groepen opereren volgens heldere regels. Vooral het maken van afspraken over (r. 10) wie verantwoordelijk is voor wat, is (r. 11) van belang. Mogelijk ontstaan er (r. 11) vertrouwen en solidariteit. Het nakomen van afspraken en het werken met deadlines zijn voorwaarden hiervoor (r. 13). In een goed functionerend team kun je een collega over een kwestie onder (r. 14) vier ogen aanspreken. Lukt dat niet, dan bespreek je zo'n kwestie zakelijk in een vergadering. Op informele wijze controle uitoefenen is iets wat mensen moeten leren, zodat (of *opdat*; r. 17) de onderlinge verstandhouding goed blijft.

434

De aanpak van rsi (repetitive strain injuries) richt zich hoofdzakelijk op de houding en het (r. 3) bewegen van de werknemers. Een goede houding is het (r. 4) beste preventiemiddel en is zeker aan te leren. Simpele aanpassingen van de werkplek zorgen voor verbetering en die (r. 6) moeten werkgevers serieus doorvoeren. Mensen hebben dikwijls (r. 7) er geen idee van wat zij met een moderne bureaustoel kunnen doen om een betere houding te krijgen. Alle klachten aan pols, elleboog, schouder en nek worden (r. 9) opgevat als rsi-verschijnselen. Deze zijn enorm in aantal toegenomen door de invoering van beeldschermwerk op de werkplek. Uit Europees onderzoek komt naar voren dat ruim veertig van de honderd mensen hun leven doorbrengen (r. 13) in een vaste houding. Dat behoort tot (of *is een van de*; r. 14) de belangrijkste risicofactoren voor rsi. (r. 15) Vijf jaar geleden was dat nog dertig procent. Een pauze van vijf minuten per uur doet (r. 16) de klachten sterk afnemen. Er wordt geëxperimenteerd met (r. 17) computers die reageren op spraak. Daardoor (of *Daarbij*; r. 18) wordt het mogelijk een artikel in te spreken in plaats van in te tikken. Maar het systeem van spraakherkenning is (of *echter*; r. 19-20) nog niet geschikt voor het verbeteren van ingetikte tekst.

435

De auto in zijn (r. 2) huidige vorm gaat het geschiedenisboek in. Daarover (r. 3) bestaat geen twijfel meer. Hij is veel (r. 3) te groot, te zwaar en vervuult nog steeds in ernstige mate het milieu. Door het overmatig

verbruik van brandstoffen is de traditionele auto allang niet meer van deze tijd. De door (r. 6) een elektromotor aangedreven auto moet uitkomst bieden. Zo vast als een huis (of *Vast en zeker*; r. 7) zal de ZEV (Zero Emission Vehicle) over enkele jaren de wegen veroveren. De ontwikkeling bereikt de eindfase (of *finale fase*; r. 9), ondanks verwoede verdragingsacties van de machtige olieconcerns. Intussen bevinden we ons in een overgangperiode. De energievriendelijke 'drieliterauto', al decennia (r. 12) geleden aangekondigd, is er inmiddels. Minder dan drie liter per honderd kilometer dus. Nadeel is de prijs van de auto: hij kost meer dan dertig mille. Belangwekkender dan deze ontwikkelingen van oude concepten zijn de auto's die weliswaar ook een conventionele verbrandingsmotor bezitten, maar een die samenwerkt (r. 17-18) met een elektromotor. Het idee hierachter is: elektrisch – dus schoon – zoemen in de drukke stad en dan, in stille buitengebieden, gebruikmaken van de vertrouwde brandstofmotor, die de accu's bijlaadt. Het resultaat: minstens een halvering van het brandstofverbruik (r. 22) en een even grote reductie van vieze uitlaatroep. Er is echter een groot nadeel. Die auto moet een karrenvracht aan accu's meezeulen. Meer dan de helft (r. 24-25) van de winst gaat zo weer verloren. Maar een doorbraak is op til (r. 26): de auto uitgerust met een elektrochemische energieomzetter. De automobilist tankt gewone brandstof, die (r. 27) wordt omgezet in waterstof. Een brandstofcel zet de waterstof weer om in elektriciteit die de auto aandrijft. Het rendement bij toepassing is groot. Ook trekt de wagen met brandstofcel sneller op en is hij (r. 31) geluidsarm.

436

In het centrum van Delft staat een bijzonder (r. 2) huis. Het is een atelierwoning, maar (r. 3) dit is op zich niet zo bijzonder. Wat er voor Nederlandse begrippen uitzonderlijk aan is (r. 4), is het materiaal dat het geheel stevigheid verleent (r. 5): stroleem. De woning onderscheidt (r. 6) zich hierdoor architectonisch en milieutechnisch van (r. 7) zestien andere huizen in het straatje, die tegelijkertijd zijn (r. 8) gebouwd. Stroleem is eeuwenlang veel gebruikt als bouw materiaal, maar heden ten (r. 9) dage wordt het nog maar zelden (r. 10) toegepast. Toch kan het als een aantrekkelijk alternatief worden beschouwd (r. 11). Het isoleert goed, maar het

ademt ook, zodat er een goed binnenmilieu ontstaat en gehandhaafd wordt (r. 13). Verder is stro een restproduct uit de landbouw, dus is er van uitputting van grondstoffen geen sprake (r. 15). 'Op het moment dat het materiaal werd gewonnen, tastte (r. 16) dit de omgeving nauwelijks aan en in de toekomst, na afbraak van het huis, zal het gestorte (r. 17) stroleem ook geen milieubezwaren met zich (r. 18) meebrengen.' Aan het woord is hier iemand die een uitvoerig boek heeft geschreven dat (r. 19) over het Delftse huis gaat. 'Het enige (r. 20) nadeel is dat het bouwen van zo'n huis behoorlijk arbeidsintensief is.' De ontwerper van het bewuste huis heeft het inmiddels een aantal jaren zelf bewoond (r. 23). In die tijd zorgde een speciaal team ervoor (r. 23) dat het enigszins werd uitgebreid en verbeterd (r. 24). Met de hier opgedane (r. 24) ervaringen kan iedereen zijn voordeel (r. 25) doen.

437

Het gaat goed met de Nederlandse jeugd. Althans, dat zegt ze (of *men*; r. 2-3) zelf. Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) naar (r. 4) de leefsituatie van jongeren blijkt dat ze van het leven genieten. Maar hun consumptiepatroon verbruikt (r. 5) dit positieve beeld. Ook dreigen ze al snel permanent vermoeid (r. 6) te raken. Typische werknemersklachten zoals rsi – een muisarm – en burn-out komen (r. 8) relatief veel voor. De rsi-klacht verklaart (r. 8) zich gemakkelijk. Jongeren stortten (r. 9) zich massaal op de computer en brengen vervolgens uren door (of *zijn zoet*; r. 10) met internet en spelletjes. Dat zij last krijgen van burn-out, heeft ermee (r. 11) te maken dat zij relatief snel een baan vinden: eenmaal in dienst beantwoorden (r. 12) zij nauwelijks aan de gestelde eisen. Velen werken (r. 13) zich na een aantal jaren over de kop en raken overwerkt. Uit de CBS-cijfers blijkt (r. 14) dat jongeren tevreden zijn met hun leven. Ze zijn zeer verguld (r. 15) met hun vriendenkring en voelen zich niet eenzaam. Velen feesten (r. 16) vaak en zijn actief in een vereniging of met vrijwilligerswerk. Ook worden traditionele waarden niet verwaarloosd (r. 18). De vraag of men hecht (r. 19) aan een gelukkig gezinsleven, beantwoordt (r. 19) 70 procent met 'ja'. Dat menigeeen nog 'kerkelijk' genoemd wil worden, bevestigt (r. 21) de helft van de respondenten. Echter, ruim vier op de tien jongeren van 18 tot 24 jaar rookt.

Een op drie van hen wordt zelfs als zware roker beschouwd (r. 23), omdat hij zijn omgeving vervuult (r. 24) met meer dan 20 sigaretten per dag. Bijna negen van de tien 18- tot 24-jarigen drinkt alcohol. Eenderde van hen behoort (r. 26) tot de zware drinkers. Uit eerder onderzoek bleek al dat Nederlandse scholieren vaker dronken zijn dan scholieren (r. 28) elders in Europa. Bovendien bewegen zij te weinig en een flink deel is veel (r. 29) te zwaar.